

T.C.
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**YÜKSEK ÖĞRENİM ÖĞRENCİLERİNİN VERGİYİ
ALGILAMASI : GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ**

Hazırlayan
Aslıhan ŞAHİN

Maliye Ana Bilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Emin BARLAS

TOKAT –2010

YÜKSEKÖĞRENİM ÖĞRENCİLERİNİN VERGİYİ ALGILAMASI:
GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 13 / 07 / 2010

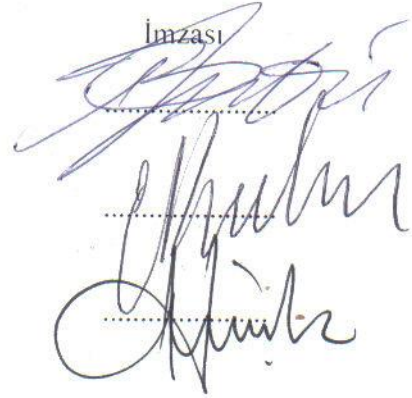
Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı)

Başkan : Doç. Dr. Birol ÇETİN

Üye : Yrd.Doç. Dr. Emin BARLAS

Üye : Yrd. Doç. Dr. Halit ÇİÇEK

İmzası

Bu tez, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 12.07.2010 tarih ve 24/01 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Enstitü Müdürü:
Prof. Dr. Mustafa BALOĞLU
Enstitü Müdürü

Mühür
İmza

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik ilkelere uygun olarak toplanıp sunulduğunu, bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçlara atıf yaptığımı ve kaynağını gösterdiğimi beyan ederim.

(13/07/2010)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

Aslıhan ŞAHİN

İmzası

ÖNSÖZ

Bu çalışmanın hazırlanmasına yardımcı olan, yüksek lisans eğitimim ve tez çalışma sürecim boyunca benden desteğini esirgemeyen değerli Hocam ve tez danışmanım Sayın Yrd. Doç. Dr. Emin BARLAS'a, tezin başlangıcından sonuna kadar yardımlarını ve önerilerini esirgemeyen değerli Hocam Yrd. Doç.Dr. Halit ÇİÇEK'e ve tezin analiz aşamasında benden desteğini esirgemeyen Bünyamin YALÇIN'a, teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek lisans öğrenimim sürecinde her zaman yanımda olan, yardımlarını esirgemeyen beni motive eden değerli arkadaşım Esengül ARSLAN'a, aynı zamanda tanımdan dolayı mutlu olduğum arkadaşlarım Alper TIRYAKI, Ozan DURAN, Yavuz Süleyman OĞUZ, Süleyman GÖZEGİR ve Ayşe GÜLGAR'a sıcak dostluklarından dolayı teşekkür ederim.

Tezimin ortaya çıkmasın da bana manevi yönden desteğini hiçbir zaman esirgemeyen anneme, babama, ağabeyim Aslan ŞAHİN'e, kardeşim İsmail Alpay ŞAHİN'e, yengem Esra ŞAHİN'e ve gösterdikleri anlayıştan dolayı yeğenlerim Yaprak Nursima ve Nurefşan ŞAHİN' e çok teşekkür ederim.

Ashhan ŞAHİN

ÖZET

Bu çalışma Gaziosmanpaşa Üniversitesin’ de öğrenim gören öğrencilerin vergiyi algılamalarına, vergiye bakış açılarına, vergi bilinçlerine ve fiş fatura alma duyarlılıklarına etki eden faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda üç bölümden oluşan anket formu hazırlanmıştır. Birinci bölümde öğrencilerin genel karakteristiklerine yönelik 10 demografik soru; ikinci bölümde ise öğrencilerin vergiye bakış açılarının ölçülmeye çalışıldığı çeşitli çoktan seçmeli sorular; üçüncü bölümde ise öğrencilerin fiş/fatura alma alışkanlıklarının ve vergiye karşı bakış açılarının incelendiği 5’li likert ölçeği ne göre hazırlanan sorular yer almaktadır. Güvenilirliği test edilen sorular 852 Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencisine basit tesadüfi örnekleme yöntemiyle uygulanmıştır. Anket uygulaması sonucu elde edilen veriler SPSS 15.0 istatistik programı ile Sıklık(yüzde), Ki-kare, Mann Whitney U ve Kruskal-Wallis analiz testlerine tabi tutulmuş ve elde edilen verilere göre öğrencilerin vergiye karşı göstermiş oldukları tutum ve davranışlarına etki eden faktörler incelenmeye çalışılmıştır.

Anahtar kelimeler: Vergi Bilinci, Vergi Ahlakı, Vergiye Uyum, SPSS Analizi

ABSTRACT

In this study, college students studying Gaziosmanpasa perception of the tax, the tax point of view, the tax of consciousness, the chips certified to receive sensitivity, the effect was to determine the factors. In this regard, a questionnaire was prepared in three parts. In the first part students 'general characteristics for the 10 demographic questions, the second part of the students to tax aspects to be measured is trying various multiple-choice questions, the third part of the students' receipt / invoice receiving patterns and taxes against the perspective of examining 5-Likert scale, according to prepared questions are. The questions tested the reliability of 852 university students care services with a simple random sampling method was applied. Questionnaire as a result of data obtained from the SPSS 15.0 statistical software with the frequency (percent), chi-square, Mann Whitney U and Kruskal-Wallis analysis test subject and the data obtained according to the students' duties towards have shown their attitudes and behaviors of factors have been studied.

Keywords: Tax Consciousness, Tax Ethics, Tax Compliance, SPSS Analysis

İÇİNDEKİLER

YÜKSEK ÖĞRENİM ÖĞRENCİLERİNİN VERGİYİ ALGILAMASI:

GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ ÖRNEĞİ

ÖNSÖZ	I
ÖZET	II
ABSTRACT.....	III
İÇİNDEKİLER.....	IV
TABLO VE ŞEKİLLER LİSTESİ.....	IX
KISALTMALAR LİSTESİ.....	XV
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

VERGİ KAVRAMI, VERGİ YÜKÜ, MALİ PSİKOLOJİ VE VERGİ

PSİKOLOJİSİ

1.1 VERGİNİN ANLAMI VE GELİŞİM SÜRECİ, VERGİNİN TANIMI, VERGİNİN ÖNEMİ	3
1.1.1 Verginin Anlamı Ve Gelişim Süreci.....	3
1.1.2 Verginin Tanımı.....	4
1.1.3 Verginin Önemi	5
1.2 VERGİ YÜKÜ, VERGİLENDİRMENİN PSİKOLOJİK SINIRI, ADALET VE EŞİTLİK	7
1.2.1 Vergi Yükü	7
1.2.1.1 <i>Objektif Vergi Yükü</i>	7
1.2.1.2 <i>Subjektif Vergi Yükü</i>	8

1.2.2 Vergilendirmenin Psikolojik Sınırı.....	9
1.2.3 Adalet Ve Eşitlik.....	9
1.3 MALİ PSİKOLOJİ VE VERGİ PSİKOLOJİSİ.....	11
1.3.1 Mali Psikoloji.....	11
1.3.2 Vergi Psikolojisi	12

İKİNCİ BÖLÜM

BİREYLERİN VERGİYE KARŞI DAVRANIŞLARINI BELİRLEYEN FAKTÖRLER VE VERGİLERE GÖSTERİLEN DAVRANIŞ BİÇİMLERİ

2.1 VERGİYE KARŞI DAVRANIŞLARI ETKİLEYEN TUTUMLAR	15
2.1.1 Bireysel Faktörler	15
2.1.1.1 Vergi Ödeme Gücü.....	15
2.1.1.2 Aile Yapısı Ve Anlayışı.....	16
2.1.1.3 Vergi Bilinci Ve Ahlakı	17
2.1.1.4 Eğitim Durumu	19
2.1.1.5 Devlete Bağlılık.....	20
2.1.1.6 Siyasal İktidarı Benimseme Durumu	20
2.1.1.7 Yükümlünün Diğer Yükümlüler Hakkındaki Görüşleri.....	21
2.1.1.8 Kamu Hizmetlerinin Gerekliğine Olan İnanış.....	22
2.1.1.9 Mesleği Ve Şahsi Özellikleri	23
2.1.2 Çevresel Faktörler.....	24
2.1.2.1 Vergi Adaleti.....	25
2.1.2.2 Vergi Afları	26
2.1.2.3 Vergi Sistemin Karmaşıklığı	27

2.1.2.4 Vergi Sayısı Ve Vergi Oranları.....	27
2.1.2.5 Cezalar, Denetim Olasılığı Ve Önceki Denetimler.....	28
2.2 VERGİYE KARŞI PSİKOLOJİK TUTUMUN SONUÇLARI	29
2.2.1 Vergiye Karşı Psikolojik Tutumun Olumlu Sonuçları	30
2.2.2 Vergiye Karşı Psikolojik Tutumun Olumsuz Sonuçları	30
2.2.2.1 Vergiden Kaçınma	30
2.2.2.2 Vergi Kaçakçılığı.....	31
2.2.2.3 Verginin Reddi	32

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖĞRENCİLERİN VERGİYİ ALGILAMALARININ VE VERGİ BİLİNÇLERİNİN VERGİYE KARŞI DAVRANIŞ VE TUTUMLARINA ETKİSİNİ İNCELEMeye YÖNELİK AMPİRİK ÇALIŞMA

3.1 ARAŞTIRMANIN AMACI	33
3.2 ARAŞTIRMANIN ALANI VE ÖRNEK KİTLESİ	33
3.3 ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	34
3.4 ANKET FORMU	34
3.5 VERİ ANALİZİ VE KULLANILAN İSTATİSTİKİ VERİLER.....	35
3.6 ÖRNEK KİTLE HAKKINDA GENEL BİLGİLER	35
3.7 ARAŞTIRMA BULGULARI.....	40
3.7.1 Sıklık Ve Yüzde Dağılımı.....	40
3.7.1.1 Öğrencilerin Vergiyi Tanımlaması	40
3.7.1.2 Devletin Uyguladığı Vergi Politikaları Hakkındaki Görüşleri.....	41
3.7.1.3 Vergi Bilincinin Nasıl Artırılacağı Hakkındaki Görüşleri	43

3.7.1.4 Vergi Kaçakçılığına Bakış Açılırları	43
3.7.1.5 Özel Usulsüzlük Cezası Hakkındaki Görüşleri	44
3.7.2 Çapraz Tablo Analizi	44
3.7.2.1 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Elde Edilen Farklı Çapraz Tablo Analizleri.....	45
3.7.2.2 Öğrencilerin Ailelerinin Sahip Olduğu Gelir Düzeyine Göre Elde Edilen Farklı Çapraz Tablo Analizleri.....	51
3.7.2.3 Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Fakülte/Yüksekokula Göre Elde Edilen Farklı Çapraz Tablo Analizleri.....	56
3.7.2.4 Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Elde Edilen Farklı Çapraz Tablo Analizleri.....	67
3.7.2.5 Öğrencilerin Vergiyi Tanımlamalarına Göre Elde Edilen Farklı Çapraz Tablo Analizleri	75
3.7.2.6 Vergi Kaçakçılığına Bakış Açılırları İle Kendilerine Ait İşyeri Sahibi Olduklarında Gösterecekleri Davranış Şekilleri	78
3.7.3 Mann Whitney U Testi	80
3.7.3.1 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Elde Edilen Mann Whitney U Testi	80
3.7.3.2 Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Elde Edilen Mann Whitney U Testi.....	87
3.7.4 Kruskal Wallis Testi	92
3.7.4.1 Öğrencilerin Yaşlarına Göre Elde Edilen Kruskal Wallis Testi.....	93
3.7.4.2 Öğrencilerin Anne Baba Mesleğine Göre Elde Edilen Kruskal Wallis Testi	96

3.7.4.3 Öğrencilerin Ailelerinin Sahip Olduğu Gelir Düzeyine Göre Elde Edilen <i>Kruskal Wallis Testi</i>	100
3.7.4.4 Öğrencilerin Ailelerinin İkamet Ettikleri Yere Göre Fiş Fatura Alma <i>Alışkanlıkları</i>	103
3.7.4.5 Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Fakülte Yüksekokullara Göre Elde <i>Edilen Kruskal Wallis Testi</i>	105
3.7.4.6 Öğrencilerin Çevrelerindeki Fiş/Fatura Alma Alışkanlığına Sahip <i>Bireylere Göre Elde Edilen Kruskal Wallis Testi</i>	107
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME.....	110
KAYNAKÇA.....	117
EK	127
ÖZGEÇMİŞ	131

TABLolar VE ŞEKİLLER LİSTESİ

Grafik 1: 2005-2009 Yönetim Bütçe Gelirleri.....	5
Grafik 2 : 2005-2009 Vergi Gelirlerinin Bütçe Gelirleri İçindeki Payı.....	6
Tablo 3.1:2008-2009 Öğretim Yılında Öğrenim Gören Öğrencilerin Gördükleri Fakülte/Yüksekokullara Göre Dağılımı.....	34
Tablo 3.2: Ankete Katılan Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı.....	36
Tablo 3.3:Ankete Katılan Öğrencilerin Yaş Dağılımı.....	36
Tablo 3.4: Ankete Katılan Öğrencilerin İkamet Yeri.....	36
Tablo 3.5: Ankete Katılan Öğrencilerin Baba Mesleğine Göre Dağılımı.....	37
Tablo 3.6: Ankete Katılan Öğrencilerin Anne Mesleğine Göre Dağılımı.....	37
Tablo 3.7: Ankete Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Ortalama Gelirlerinin Dağılımı.....	38
Tablo 3.8: Ankete Katılan Öğrencilerin Aylık Harcamalarının Dağılımı.....	38
Tablo 3.9: Ankete Katılan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Fakülte/Yüksekokullar'a Göre Dağılımı.....	39
Tablo 3.10: Ankete Katılan Öğrencilerin Vergi Ders Alanların Ve Almayanların Dağılımı.....	39
Tablo 3.11:Öğrencilerin Vergiyi Tanımlaması.....	41
Tablo 3.12:Öğrencilerin Devletin Artan Gelir İhtiyacını Nasıl Karşılaması Gerektiği İle İlgili Düşüncelerinin Dağılımı.....	42
Tablo 3.13:Devletin Kamu Hizmetlerini Karşılama İçin Hangi Alanlarda Harcama Yapmasının Vergi Verme Gönüllülüklerini Artıracağı Hakkındaki Görüşlerinin Dağılımı.....	42

Tablo 3.14: Öğrencilerin Vergi Bilincinin Nasıl Artırılacağı Hakkındaki Düşüncelerinin Dağılımı	43
Tablo 3.15: Ankete Katılan Öğrencilerin Vergi Kaçakçılığına Bakış Açısı.....	44
Tablo 3.16: Ankete Katılan Öğrencilerin Vergi Cezasına Bakışı.....	44
Tablo 3.17: Öğrencilerin Cinsiyete Göre Verginin Tanımı	46
Tablo 3.18: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Devletin Artan Gelir İhtiyacını Nasıl Karşılması Gerektiği Hakkındaki Düşünceleri	47
Tablo 3.19: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kamu harcamalarına bakışı	48
Tablo 3.20: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Vergi Bilinci Hakkındaki Görüşleri.....	49
Tablo 3.21: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre vergi kaçakçılığına bakış açılarının dağılımı	50
Tablo 3.22: Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Ortalama Gelirine Göre Vergiyi Tanımlamaları	52
Tablo 3.23: Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Ortalama Gelirine Göre Devletin Artan Gelir İhtiyacını Nasıl Karşılması Gerektiği Hakkındaki Düşünceleri	53
Tablo 3.24: Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Ortalama Gelirine Göre kamu harcamalarının hangi alanlarda yapılması gerektiği hakkındaki düşünceleri	54
Tablo 3.25: Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Ortalama Gelirine Göre Vergi Kaçakçılığına Bakışı	55
Tablo 3.26: Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Ortalama Gelirine Göre Türkiyedeki Vergi Bilincinin Nasıl Artırılacağı Hakkındaki Görüşleri.....	56
Tablo 3.27: Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Fakülte/Yüksekokula Göre Vergiyi Tanımlamaları	58

Tablo 3.28: Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Falükte/Yüksekokula Göre Devletin Artan Gelir İhtiyacını Nasıl Karşılaması Gerektiği Hakkındaki Düşünceleri	60
Tablo 3.29: Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Fakülte/Yüksekokula Göre Kamu Hizmetlerine Yapılması Gereken Harcamaların Hangi Alanlarda Yapılması Gerektiği Hakkındaki Görüşleri.....	62
Tablo 3.30: Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Falükte/Yüksekokula Göre Vergi Kaçakçılığına Bakış Açıları	64
Tablo 3.31: Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Falükte/Yüksekokula Göre Vergi Bilincinin Nasıl Artırılacağı Hakkındaki Görüşleri.....	66
Tablo 3.32: Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamaları İle Vergiyi Tanımlamaları Arasındaki Farklılık	68
Tablo 3.33: Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Devletin Uygulaması Gereken Vergi Politikaları Hakkındaki Görüşleri	69
Tablo 3.34: Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Kamu Harcamalarına Bakışı	70
Tablo 3.35: Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Türkiyedeki Vergi Bilincinin Nasıl Artırılacağı.....	71
Tablo 3.36: Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Vergi Kaçakçılığına Yaklaşımları.....	72
Tablo 3.37: Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Kendilerine Ait İşyeri Sahibi Olduklarında Gösterecekleri Davranış Şekilleri.....	73
Tablo 3.38: Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Vergi Ödevlerine Bakışı	74
Tablo 3.39: Öğrencilerin Vergiyi Tanımlamalarına Göre Vergi Politikaları Hakkındaki Görüşleri	76

Tablo 3.40: Vergiyi Tanımlamalarına Göre Vergi Kaçakçılığı	77
Tablo 3.41: Öğrencilerin Vergiyi Tanımlamalarına Göre Vergi Bilincine Bakışı	78
Tablo 3.42: Vergi Kaçakçılığına Bakış Açıları İle İş Yeri Sahibi Olduklarında Gösterecekleri Davranış.....	80
Tablo 3.43: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Satıcıların Fiş/Fatura Verme Davranışları Arsındaki Mann Whitney U Farklılık Testi	81
Tablo 3.44: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları Arındaki Mann Whitney U Farklılık Testi.....	82
Tablo 3.45: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları Arındaki Mann Whitney U Farklılık Testi.....	83
Tablo 3.46: Öğrencilerin Cinsiyetleri İle Üniversite’de Okumalarının Fiş Fatura Alma Davranışlarındaki Etkisi	84
Tablo 3.47: Öğrencilerin Cinsiyetleri İle Ödenmeyen Vergilerin Kamu Hizmetlerini Aksattığı Düşüncesi Arasındaki Mann Whitney U Farklılık Testi.....	84
Tablo 3.48: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Verginin İhtiyaç Duyulan Alanlara Kullanıldığı Düşüncesi Arasındaki Mann Whitney U Farklılık Testi	85
Tablo 3.49: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Alınmayan Her Fiş/Fatura Devletin..... Değil Başkalarının Zengin Olmasını Sağlar Düşüncesi Arasındaki Farklılık	86
Tablo 3.50: Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Vergi Adaletine Bakış Açıları Arasındaki Farklılık.....	87
Tablo 3.51: Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Fiş/Fatura Alışkanlıkları	88
Tablo 3.52: Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları	89

Tablo 3.53: Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almalarına Göre Ödenmeyen Vergilerin Kamu Hizmetlerini Aksattığı Düşüncesi Arasındaki Farklılık.....	90
Tablo 3.54: Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Alınmayan Her Fiş Faturanın Devletin Değil Başkalarının Zengin Olmasını Sağladığı Düşüncesi Arasındaki Farklılık.....	91
Tablo 3.55: Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Vergi Adaletine Bakışları	92
Tablo 3.56: Öğrencilerin Yaşlarına Göre Fiş/Fatura Alma Davranışları.....	93
Tablo 3.57: Öğrencilerin Yaşlarına Göre Fiş/Fatura Almak Yerine Satıcı İle Ürün Fiyatı Konusundaki Pazarlık Yapma Davranışları.....	94
Tablo 3.58: Öğrencilerin Yaşlarına Göre Vergi Adaletine Bakışları	95
Tablo 3.59: Öğrencilerin Baba Mesleğine Göre Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları.....	96
Tablo 3.60: Baba Mesleğine Göre Alış Veriş Sırasında Fiş/Fatura Alma	
Davranışı Yerine Satıcı İle Ürün Fiyatı Konusunda Pazarlık Yapma Davranışı.....	97
Tablo 3.61: Baba Mesleğine Göre Vergi İadesi Uygulaması Kalktıktan Sonraki Davranışları.....	98
Tablo 3.62: Öğrencilerin Anne Mesleğine Göre Alışveriş Sırasında Fiş/Fatura Almak Yerine Satıcı İle Pazarlık Yapma Davranışları.....	99
Tablo 3.63: Öğrencilerin Ailelerinin Sahip Olduğu Gelir Düzeyi İle Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları Arasındaki Farklılık	100
Tablo 3.64: Öğrencilerin Fiş/Fatura Almak Yerine Satıcı İle Pazarlık Yapma Davranışları Arasındaki Farklılık	101
Tablo 3.65: Öğrencilerin Ailelerinin Sahip Olduğu Gelir Düzeyi İle Vergi Sisteminin Adil Olduğu Düşünceleri Arasındaki Farklılık.....	103

Tablo 3.66: Öğrencilerin Aile İkamet Yerlerine Göre Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları	104
Tablo 3.67: Öğrencilerin Ailelerinin İkamet Yerlerine Göre Alış Veriş Sırasındaki Fiş/Fatura Almak Yerine Satıcı İle Pazarlık Yapma Davranışları.....	105
Tablo 3.68: Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Fakülte/Yüksekokula Göre Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları.....	106
Tablo 3.69: Öğrencilerin Çevrelerindeki Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları Olanların Sayısına Göre Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları	107
Tablo 3.70: Öğrencilerin Çevrelerindeki Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları	
Olanların Sayısına Göre Vergi İadesi Kalktıktan Sonra Fiş/Fatura Alışkanlıkları	108

KISALTMALAR LİSTESİ

A.İ.T.İ.A	: Ankara İktisadi Ticari İlimler Akademisi
C.	: Cilt
GV	: Gelir Vergisi
İİBF	: İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi
KDV	: Katma Değer Vergisi
KV	: Kurumlar Vergisi
S.	: Sayı
s.s	: Sayfa
s.y	: Sayfa Yok
SBF	: Siyasal Bilgiler Fakültesi
SPSS	: Statistical Package for Social Science
v.d.	: Ve Diğerleri
Vol.	: Volume (Cilt)
Y	: Yıl

GİRİŞ

Devletin yerine getirmekle görevli olduğu siyasal sosyal ve ekonomik yükümlülükleri zamanla artış göstermiş ve buna paralel olarak devlet harcamaları artmıştır. Devlet artan gelir ihtiyacını karşılamak için verimli istikrarlı ve devamlı bir gelir kaynağının varlığına ihtiyaç duymaktadır. Bu gelir kaynağı ise şüphesiz vergilerdir.

Vergilendirmede iki taraf vardır biri egemenlik gücüne dayanarak herkesin mali gücüne göre vergi vermesini zorunlu tutan devlet, diğeri ise vergi ödemek zorunda olan yükümlülerdir. Bu iki olgu arasında ki uyumu sağlamak ve verimi artırmak için vergi politikaları oluşturulurken, devletin mükelleflerin vergiyi nasıl algıladıklarını ve vergiye karşı psikolojik yaklaşımlarını dikkate alması gerekmektedir. Vergi mükelleflerin kişisel gelirlerinde azalmaya neden olduğundan dolayı mükellefler vergiye karşı vergi kaçakçılığı, vergiden kaçınma, vergi reddi gibi çeşitli davranış şekilleri göstermektedirler. Devlet varlığını sürdürmesi için bu denli gerekli olan gelir kaynağının devamlılığını sağlamak için adil bir vergileme sistemi uygulamalı mükellefin adalet duygusunu sarsacak davranışlar göstermemelidir. Bireylere küçük yaşlardan itibaren mali eğitim verilerek vergi bilinçleri artırılmalı ve mükelleflerin bireysel ve çevresel faktörlerden etkilenmeden vergiye gönüllü uyumu sağlanmalıdır.

Üç bölümden oluşan çalışmamda, Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin iş hayatına atıldıklarında karşılaştıkları vergi ile şuan muhatap oldukları katma değer vergisine karşı tutum ve davranışları incelenecektir. Öğrencilerin vergiyi algılamalarına ve vergiye bakış açılarına nelerin etki ettiği anket yöntemi ile analiz edilmeye çalışılacaktır.

“Yükseköğrenim Öğrencilerinin Vergiyi Algılaması” başlıklı tez çalışmasının Birinci bölümünde vergi, vergi yükü, mali ve vergi psikolojisi kavramlarına değinilecektir.

İkinci bölümde ise mükelleflerin vergiye karşı gösterdikleri davranış ve tutumlarını etkileyen bireysel ve çevresel faktörler ile bu etkiler sonucunda oluşan tutumların neler olduğu açıklanacaktır. Bireysel faktörlerde; vergi ödeme gücü, aile yapısı ve anlayışı, vergi bilinci ve ahlakı, eğitim durumu, devlete bağlılık, siyasal iktidarı benimseme durumu, yükümlünün diğer yükümlüler hakkındaki görüşleri, kamu hizmetlerinin gerekliliğine olan inanış, mesleği ve şahsi özellikleri, çevresel faktörler de vergi adaleti, vergi afları, vergi sistemin karmaşıklığı, vergi sayısı ve vergi oranları, cezalar denetim olasılığı ve önceki denetimler başlıklı konular ele alınacaktır. Vergiye karşı gösterilen vergiden kaçınma, vergi kaçakçılığı, verginin reddi gibi olumsuz davranışların tanımları yapılmıştır.

Üçüncü bölümde ise araştırmanın amacı, alanı ve örnek kitlesi, araştırmanın yöntemi açıklanmıştır. Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin vergiyi algılamalarına, vergiye bakış açılarına, vergi bilinçlerine, fiş fatura alma duyarlılıklarına, vergiye karşı davranış ve tutumlarına etki eden faktörlerin belirlenmesi için 852 Gaziosmanpaşa üniversitesi öğrencisine uygulanan anket sonucunda elde edilen veriler Sıklık (yüzde), Çapraz Tablo, Mann Whitney u ve Kruskal Wallis testleri ile analiz edilerek yorumlanacaktır.

BİRİNCİ BÖLÜM

VERGİ KAVRAMI, VERGİ YÜKÜ, MALİ PSİKOLOJİ VE VERGİ PSİKOLOJİSİ

1.1. VERGİNİN TANIMI, VERGİNİN ANLAMI VE GELİŞİMİ, VERGİNİN ÖNEMİ

1.1.1. Verginin Anlamı Ve Gelişimi

Köken olarak Türkçe bir terim olan vergi, genel manasıyla hediye edilen, yani karşılıksız verilen bir kıymeti ifade eder. Fakat mali anlamı ile mükellefler tarafından, amme masraflarına iştirak hissesi olarak devlete verilen kıymetlerdir. Osmanlı da vergi yerine iane, imdadiye, atıye ve tekalif gibi kelimeler kullanılmıştır Fransızca'da impot, taxe; almanca'da steuer, taxe; İngilizce'de impost, tax, duty; İtalyanca'da imposto ve İspanyolca'da impeuesto kelimeleri vergi anlamında kullanılmaktadır (Sağbaş 2005;123-141, Sayar, 1961:81 akt Çomaklı, 2008:113-120 ve Muter, 2000:23).

Toplu halde yaşamının gereği olarak ortaya çıkan vergi başlangıçta her yerde kabile reisi, derebeyi veya krallara ahlaki-dini nedenlerle gönüllü olarak verilen bir çeşit hediye niteliğinde idi. Zamanla, devlet egemenliğini ellerinde bulunduranlar, bizzat bazı sosyal sınıflara baş vurarak, kendilerinden mali yardım talep etmek gereğini duymuşlar ve böylece insiyatif hediye verenden alana geçmiştir. Kamu hizmetlerinin artması ve derebeyi veya kabile reislerinin yerine devletlerin geçmesi sonucunda bu hediye ve yardımları ile, mülk gelirleri yetersiz kalmış, vergi şeklen ve maddeten zora dayanan bir yükümlülük halini almıştır (Şafak 1994:12).

1.1.2. Verginin Tanımı

Kamu hizmetlerine olan talebin karşılanabilmesi ve artan devlet faaliyetlerinin finansmanın sağlanabilmesi için kamu gelirlerine ihtiyaç duyulmaktadır (Ejder, 2000:127-132). Başka bir ifadeyle devletin siyasi felsefesi ve iktisadi sistemi ne olursa olsun, içerisinde bulunduğu dönemin zorunlu kıldığı fonksiyonları ifa edebilmesi ve istenen sosyo-ekonomik hedeflere ulaşabilmesi, her şeyden önce verimli istikrarlı ve devamlı bir gelir kaynağının mevcudiyetine bağlıdır. Bu özelliklere sahip en önemli kaynak ise şüphesiz vergilerdir. Bu nedenle vergi, tarih boyunca ülkelerin hemen hepsinde gerek geleneksel kamu giderlerinin karşılanmasında, gerekse ekonomik ve sosyal politikaların uygulanmasında başvurulan temel bir kaynak olarak, hep gündemde kalmıştır (Yüce, 1999:1-10).

Kamu maliyesi literatüründe bugüne kadar geçen süre içinde verginin çeşitli tanımları yapılmıştır. Ancak, vergi kavramı ile ilgili bu tanımlar arasında tam bir görüş birliği mevcut değildir. Tanımlar zamanın gereklerine ve tanımlı yapan bilim adamlarının yaklaşımına göre farklılık göstermektedir (Öner, 1986:55).

Vergi devletin ve kendisine vergilendirme yetkisi verilmiş diğer kamu kuruluşlarının yüklendikleri mali ve mali olmayan görevleri gerçekleştirmek üzere, gerçek veya tüzel kişilerden, yasal esaslara uymak kaydıyla hukuki cebir altında, karşılıksız olarak ve egemenlik gücüne dayanarak aldığı para şeklindeki iktisadi değerlerdir (Muter, 2000:24). Başka bir ifadeyle devletin egemenlik gücüne dayanarak kamu harcamalarının finansmanını karşılamak üzere fertlerden karşılıksız olarak aldığı paradır (Mutluer, 2006:9).

Verginin tanımından yola çıkarak verginin günümüzdeki özellikleri şu şekilde sıralanabilir:

- Vergi devlet tarafından gerçek ve tüzel kişilerden alınır
- Vergi karşılıksızdır
- Kamu harcamalarını karşılamak üzere alınmaktadır
- Vergi devletin egemenlik gücüne dayanarak hukuki cebir altında aldığı zorunlu

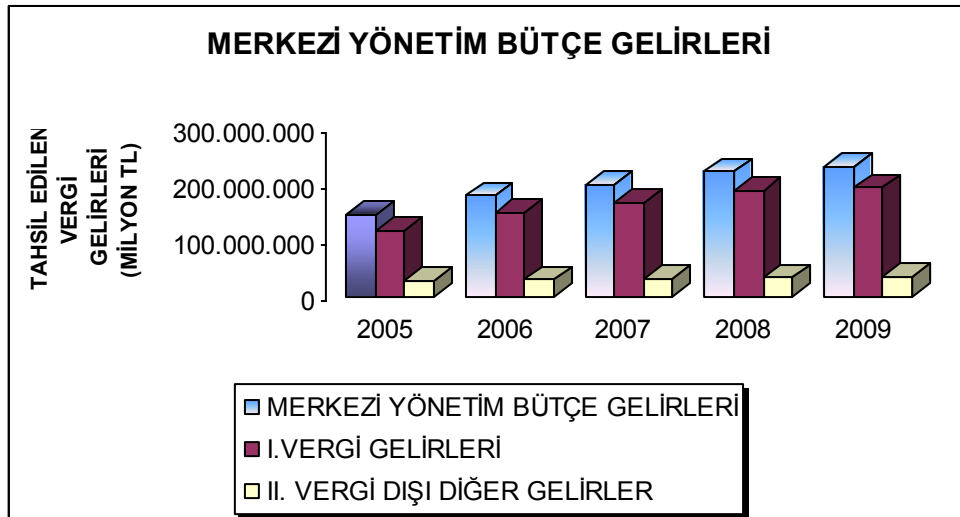
bir ödemedir

- Vergi para ile ödenen bir görevdir

1.1.3. Verginin Önemi

Devlet üzerine yüklenen görevleri yerine getirmek için gerekli olan harcamaların büyük bir kısmını vergiler aracılığı ile yapmaktadır. Eğer devlet yeterli geliri sağlayamazsa yüklenmiş olduğu görevleri yerine getiremeyecektir. Başka ifadeyle devlet varsa, vergi de olmak zorundadır ve eğer vergi olmazsa devletin var olması yada varlığı devam ettirmesi imkansızdır (Aktan vd 2003:137-153).

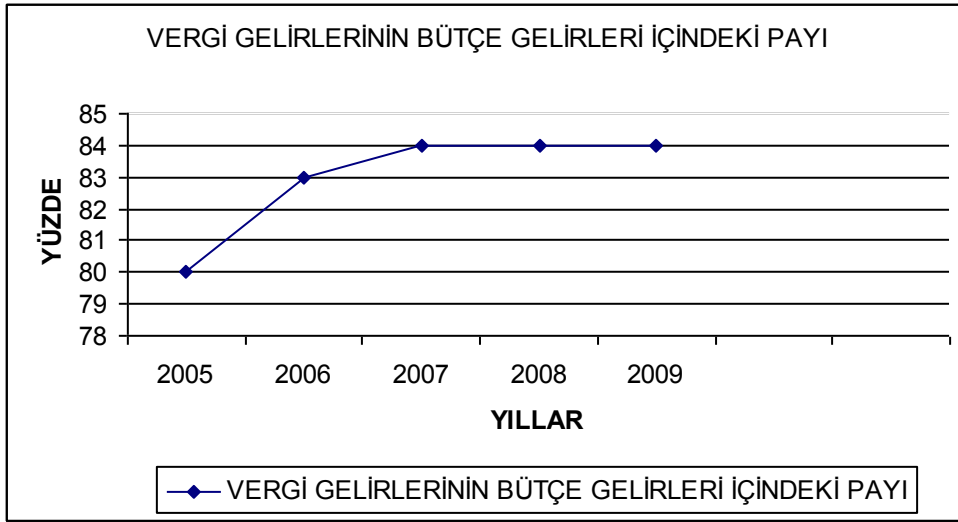
Grafik 1: 2005-2009 Merkezi Yönetim Bütçe Gelirleri

Kaynakça; www.gib.gov.tr

Grafik 1’de 2005-2009 yılları arasındaki merkezi yönetim bütçe gelirleri ve bu gelirler içindeki vergi gelirleri ve vergi dışı diğer gelirler gösterilmiştir. Grafikten de anlaşılacağı üzere vergi gelirleri bütçe gelirleri içinde sürekli bir artış göstermiştir.

Grafik 2: 2005-2009 Vergi Gelirlerinin Bütçe Gelirleri İçindeki Payı(%)

kaynak; www.gib.gov.tr

Grafik 2’ye göre Türkiye’de 2005-2007 yılları arasında devletin sağlamış olduğu bütçe gelirlerinin içinde verginin payı % 80 ile % 84 arasında değişmektedir. 2009 yılında bu pay % 84 dür. Kısaca devlet yerine getirmekle yükümlü olduğu iç ve dış güvenlik, adalet, eğitim, sağlık, sosyal güvenlik vb görevlerini yapabilmek için ihtiyaç duyduğu gelirlerin %84’ lük kısmını vergiler aracılığı ile karşılamaktadır. Bu gerçek verginin ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır.

Devletin çeşitli nedenlerle verginin alınmaması ve harcamaların gelirleri aşması durumunda devlet bütçesi açık vermektedir. Bütçede ki bu açık ise para basma, iç ve dış borçlanma yapmak suretiyle kapatılmaktadır. Borçlanmanın gereği olan faiz ödemeleri, ülkenin alt yapı yatırımlarının gerçekleştirilmesini önleyeceği gibi devlet bütçesine de ek bir yük getirecektir. Bunun sonucu olarak da, ya var olan vergi oranlarını artırılabilecek

ya da yeni vergiler getirilecek, dolayısı ile yatırımda kullanılması gereken fonlar, bütçe açıklarının kapatılmasına harcanacaktır (Tuncel, 2003:131-143) .

1.2. VERGİ YÜKÜ, VERGİLENDİRMENİN PSİKOLOJİK SINIRI, VERGİLEMEDE ADALET VE EŞİTLİK

1.2.1. Vergi Yüğü

Vergi karşılıksız olarak elde edildiğı için bireyler üzerinde bir yük teşkil etmektedir (Işık vd, 2005:133). Vergiler, bireylerin mal varlığında ya da gelirinde bir azalma meydana getirdiğı için vergi yükümlüsü üzerinde bir yük olarak kabul edilmektedir (Korkmaz, 1998:22). Ancak vergi sadece onu ödemek zorunda olan kişiler üzerinde değil, aynı zamanda toplum açısından da bir yük olarak kabul edilir. Çünkü devlet her yıl gayrisafi milli hasıladan belirli bir miktarı vergi yoluyla özel kesimden kamu kesimine aktarmaktadır. Vergiler tek taraflı ve karşılıksız olmasıyla beraber topluma kamu hizmeti şeklinde geri dönmektedir (Pehlivan, 2005:171).

Bireyin ödediğı vergi nedeniyle duyduğu memnuniyetsizliğe vergi tazyiki, yaptığı ödeme nedeniyle gelirinde meydana gelen azalmaya vergi yükü denilmektedir. Mükellefin sadece vergi ödemekten duyduğu memnuniyetsizlik ağırlık psikolojik subjektiftir (Yaşa 1962;19).

1.2.1.1. Objektif Vergi Yüğü

Objektif vergi yükü, vergi gelirlerinin gelir miktarına bölünmesiyle bulunan sayısal bir oranı ifade eder (Şenyüz vd. 2008:136).

Objektif toplam vergi yükünün hesaplanması ;

$$\text{Vergi Yüğü} = \frac{\text{Ekonomide Ödenen Tüm Vergiler}}{\text{Milli gelir}} \quad \text{şeklinde yapılmaktadır.}$$

Toplam vergi yükünü ifade eden bu eşitliği, kişi başına hesapladığımızda, mükellef başına düşen objektif vergi yükünü bulmuş oluruz. Vergi yükü hesaplamalarında çoğunlukla bu yöntem kullanılır. Elbetteki vergi yükü sadece gelirin ve ödenen verginin bir fonksiyonu değildir. Bunun yanında çeşitli faktörlerde vergi yükünü ve dağılımını değiştirebilmektedir (Çoban, 2004:24).

Objektif vergi yükünde aynı gelir düzeyine sahip bireyler aynı miktarda vergi ödediklerinde vergi yükleri eşit olacaktır (Şenyüz, 1995:15).

1.2.1.2. Subjektif Vergi Yükü

Subjektif vergi yükü, bireyin gelirine, özel durumlarına, zevk ve tercihlerine göre değişen, bireyler tarafında hissedilen iktisadi ve psikolojik bir baskıdır. Subjektif vergi yükü yükümlünün ödediği vergi dolayısıyla gelirinde ve sahip olduğu iktisadi değerlerdeki azalmanın neden olduğu fedakarlık yada refah kaybı, yükü taşıyan tarafından hissedilme derecesine bağlıdır (Çoban, 2004:25). Kısaca ödenen verginin yükümlüsünün üzerinde çeşitli özel durumlarına, yarattığı psikolojik durumuna bağlı olarak, yarattığı psikolojik baskı veya memnuniyetsizliktir (Erdem vd 1998:140). Vergi yükü her birey için farklılık arz ettiği için ölçülmesi imkansızdır.

Bireyler aynı ekonomik koşullara sahip olsalar bile, eşit vergi yükü altında verginin ağırlığını farklı hissedebilmektedirler. Birey sosyal grupların vergi yükü hakkında bilgi sahibi ise mali politikalar hakkında bilgili ise, verginin nedeni ve mahiyetini biliyorsa, vergi gelir arası dağılımının adaletsiz olduğuna inanırsa vergi yükünü daha çok hisseder. Eğer vergi ödeyenler ödedikleri vergilerle ne gibi kamu hizmetleri yapıldığı ve bu hizmetlerin gerekliliği hakkında bilgi ve bilinç sahibi iseler vergi yükünü az hissederler (Korkmaz, 1998:27).

1.2.2. Vergilemenin Psikolojik Sınırı

Verginin sürekliliğini ve verimliliğini sağlamak için sadece bireylerin ekonomik ve mali koşullarının değil, psikolojik koşullarının da dikkate alınması gerekmektedir. Vergi, satın alma gücünde azalma meydana getirdiği için vergi ödeyen bireylerin üstünde bir yük oluşturmaktadır. Bu yük bireylerin gelirleri yanında, özel durumlarına, zevklerine, alışkanlıklarına, yaradılışlarına göre değişim göstermesinin yanında, halktan halka, zamandan zamana, hatta mekandan mekana (şehir ve köyde) belirgin bir şekilde görülebilen ve ölçülebilen farklılıklar göstermektedir (Anıl, 1973:10, ve Schmolders 1976:107). Vergilemenin psikolojik sınırı bireyin vergi ahlakı, verginin alınma amacı, vergilendirme teknikleri, milli gelir düzeyi, milli gelir dağılımı, ve verginin alındığı zamanın özellikleri gibi faktörlerden etkilenmektedir (Şenyüz, 1995:21).

1.2.3. Vergileme Adalet Ve Eşitlik İlkesi

Toplum fertleri üzerindeki egemenlik hakkına dayanarak, yaptığı kamu hizmetlerinin finansmanını sağlamak amacıyla vergi alma hakkını elinde bulunduran devlet, alacağı verginin oluşturacağı yükü bireyler arasında, vergilemede adalet ilkesi gereğince adil ölçülere göre dağılımını gerçekleştirmelidir (Pehlivan, 2005:161; Gökbnar, 1998:1-23). Vergi yükünün adaletli bir biçimde dağıtılmasını amaçlayan adaletli bir vergileme sisteminde kimden ne kadar vergi alınacağını, fertlerin kişisel ve mali durumlarına göre ölçüsünün ne olacağını saptanması büyük bir önem taşımaktadır, ancak kişiye, topluma, yere ve zamana göre değişir bir özelliğinin bulunması herkes için geçerliliği olan değişmez ölçülerin saptanmasını zorlaştırmaktadır (Akdoğan, 1980:6).

Vergilemede adalet duygusunu sarsabilecek taraflı muamelelerden kaçınılması ve sermaye birikimine veya reel gelirin artmasına engel olunmaması gerekmektedir. Bu anlamda zengin ve fakirden aynı miktarda vergi alınmaması, bir insanı ancak yaşatabilecek gelirin vergi dışı bırakılması, bir bekarla çocuklu veya çocuksuz bir aile reisinin aynı yük altında tutulmaması, emek ve sermaye gelirin vergilendirilmesinde farklı muamele yapılması vb gibi esaslar, vergi adaletine belli ölçülerde ulaşılmasını sağlayabilmektedir (Erginay, 1998:43-44).

Vergi adaletinin kişilerin ödeme güçlerine göre vergilendirilmesi pasif, kişiler arasındaki servet farklarını gidermeye yönelik olarak da aktif iki yönü bulunmaktadır (Söyler, 2006:31-43). Ancak vergi adaleti ister kişilerin ödeme güçlerine göre vergilendirilmesi gibi pasif, isterse kişiler arasında var olan servet farklarını gidermeye yönelmiş bir vergi sistemi gibi aktif bir kavram olarak değerlendirilsin, gerek vergi alacaklısı olarak devlet ve gerekse vergi mükellefleri vergilemede adaletin sağlanması için sürekli yenilikler yapmaktadırlar (Akdoğan, 1980:5).

Adil olarak hazırlanmış olan vergi kanunlarının uygulama aşamasında adalet ters düşmeyecek şekilde uygulanması gerekir (Edizdoğan, 2004:232). Vergi adaleti, vergi kayıplarının önlenmesinde mühim unsurlardan biridir vergi adaletini sadece mevzuatta vergi adaleti, olarak anlamak doğru değildir. Uygulamada vergi adaletini gerçekleştirmek gerekmektedir. Eğer vergide adalet uygulamada bozulursa, dürüst vergi ödeyen mükellefler de vergi kaçırma yollarını aramaya başlarlar (Güredin, 1977:129).

Herkes dil, ırk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ayrımı gözetilmeksizin kanun önünde eşittir. Hiçbir kişiye aileye zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınmaz, kanun önünde eşitlik, kanunların getirdiği kamusal haklar ve yükümler

bakımından eşitlik anlamına gelir vergileme eşitlik denince, hukuki ve ekonomik olmak üzere iki tür eşitlik akla gelmektedir. Hukuki eşitlik; vergi yasaları karşısında hiçbir ayırım gözetilmeksizin, tüm yükümlülere aynı hükümlerin uygulanmasını ifade eder ve böyle bir davranış, şüphesiz yükümlü psikolojisi açısından son derece uygun bir ortam yaratır. Ekonomik eşitlik; ekonomik koşullar itibariyle aynı durumda olanların, aynı; farklı durumdakilerin de farklı vergilendirilmeleridir (Kumrulu 1981:147-162 ; Şenyüz, 1995:120).

Vergilemede eşitlik kavramı, yatay ve dikey eşitlik olmak üzere ikiye ayrılarak incelenebilir. Yatay eşitlik; aynı ödeme gücüne (gelir servet, harcama) sahip olanların aynı miktarda vergi ödemesi, dikey eşitlik; sosyal ve ekonomik durumu aynı olmayan bireylerin, birbirinden farklı oranlar da vergi ödemesi şeklinde tanımlanmaktadır (Batırel 2007:86; Çiçek, 2006:27).

1.3. MALİ PSİKOLOJİ VE VERGİ PSİKOLOJİSİ

1.3.1. Mali Psikoloji

Mali psikoloji son yıllardaki içte ve dıştaki şekli ile yeni bir bilim dalı olmak iddiasında değildir. Aksine bütün milletlere, devirlere ve ülkelere ait maliye politikasıyla ilgili tecrübelerin psikolojik görüşler açısından sistematik bir şekilde tanzimidir (Schmölders, 1968:11-18).

Maliye psikolojisi maliye bilimini genişletmek amacıyla ele alınmıştır. Psikolojik yaklaşımı dikkate almadan mali olayların hukuki, ekonomik ve siyasi yaklaşımınla incelenmesiyle sorunlara tam olarak çözüm getirilemez hatta hatalı yada eksik değerlendirilmesine neden olur. Kısaca mali olaylar tüm yönleriyle ele alındığında, vatandaşların mali sorunlarının daha kolay anlaşılmasına yardımcı olarak toplumsal bilimlerin gelişmesine büyük katkıda bulunacaktır (Şenyüz, 1995:3).

Mali psikolojinin araştırma alanları arasında, halkın vergi zihniyetinin araştırılması, kamu kredilerinin psikolojik esasları, kamu oyunun para kıymeti hakkındaki tutumu bulunmaktadır (Dülgeroğlu, 1975:223-244). Ayrıca mali psikoloji de iç denetiminin dış denetimler ve cezalardan daha etkin olabileceği üzerinde durulmakta ve bu iç denetimin geliştirilmesine ağırlık verilmektedir. Örneğin bir araştırmada denekler üç gruba ayrılarak, birinci grup yasalarla korkutulmuş, ikinci gruba iç denetime yönelik mesajlar verilmiş, üçüncü grup ise serbest bırakılmıştır. Sonuçta, birinci grubun gelir beyanında üçüncü gruba göre daha dürüst davrandığı ancak en dürüst davranışın ikinci grupta ortaya çıktığı görülmüştür (Önder, 1992 akt User,1992:145).

1.3.2. Vergi Psikolojisi

Devlet üstlenmiş olduğu kamu hizmetlerini tam olarak yerine getirebilmek için çeşitli gelir kaynaklarına ihtiyaç duymaktadır. Vergilerin ise kamu gelirleri içindeki payının %80- 90 olduğu düşünüldüğün de vergi hiç şüphesiz ki kamu gelirlerinin finansmanında ki en önemli gelir kaynaklarından. Devlet vergi gelirlerinin verimliliğini artırmak için politikalar uygulayacaktır.Politikaları uygularken unutulmaması gereken, vergiden elde edilecek verimin ekonomik ve mali koşullara bağlı olmakla beraber vergi ödeyen bireylerin psikolojik koşullarına da bağlı olmasıdır (Demir, 2009:143-152). Bireylerin vergiye uyma ya da vergi kaçırma davranışlarını anlayabilmek için iktisat teorisinin sınırlarını aşmak, vergi sosyolojisi ve vergi psikolojisi alanlarına girmek gerekmektedir (Önder, 1992:50-53). Bu nedenle bireylerin vergiye karşı göstermiş oldukları davranışlarının nedenlerini öğrenmek için bireylerin psikolojik yönünün ele alınması gerekmektedir. Kısaca şu söylenebilir başarılı bir vergilendirme için vergi psikolojisinin dikkate alınması gerekmektedir.

Psikoloji genel olarak insan davranışları ile ilgilenirken vergi psikolojisi ise sadece vergiler karşısında bireylerin algılamalarını tutum ve davranışlarını inceleme konusu yapmaktadır (Aktan, 2006:125-136).

Vergiye karşı göstermiş olduğumuz tutum ve davranışlarımız, çoğunlukla onu nasıl algıladığımıza bağlıdır (Aktan, 2006:125-136). Bireylerin tutum ve davranışlarını belirleyen faktörlerin başında psikolojik algılamalar gelmektedir. Kısaca, vergileme ile algılama arasında çok yakın bir ilişki olduğu söylenebilir. Psikolojide algılama (perception) yada çerçeveleme (framing) mevcut bilgi setimiz dahilinde karşı karşıya bulunduğumuz somut ve veya soyut olayların ve nesnelerin farkına varma, zihnimize yerleştirme ve nitel ve veya nicel olarak değerlendirme sürecidir yine psikoloji bilimi açısından bireysel davranışın bir stimulus (uyarı) birde response (karşılıksız) mekanizmasının işleme sonucu oluştuğunu söyleyebiliriz (Aktan, 2006:125-136).

Vergi karşısında bireyin takınacağı davranışları iki türlü ele almak mümkündür. Birincisi; insanın dikkatli, rasyonel ve tüm ekonomik koşulları hesaba katabilecek bilgi ve beceriye sahip olduğunu ve başlıca amacının kendi kazanımlarını azamiye ulaştırmak olduğunu varsaymak; bir başka ifadeyle yükümlüyü 'homo economicus' olarak ele almaktır.

İkinci yaklaşım biçimi ise, insan davranışı hakkında sabit varsayımlarda bulunmayıp, bu davranışın altında yatan psikolojik etkenleri irdelemektir. İkinci yol tercih edildiğinde psikolojik yöntemlerin kullanılması kaçınılmazdır. Burada amaç, verginin nasıl algılandığını ve davranışın oluşmasında hangi tutumların rol oynadığını kavramaktır (User, 1992:24-25).

Bireylerin vergiye karşı tutum ve davranışlarını etkileyen bireylerin psikolojilerini incelerken dikkate almamız gereken bir nokta da bireylerin ferdiyet

gücüdür. Ferdîyetçi bir yapıya sahip olan ülkeler de eğitim sisteminden ve toplumun diğer müesseselerinden gelen etkilerle fert yapıcılık ve yaratıcılık potansiyelini geliştirmiştir. Bu sebeple üretkenlik kabiliyeti fazladır. Onun bu kabiliyetini realize edebilmesi devletin sağladığı alt yapı yatırımlarıyla mümkün olduğun dan fert devlete ödediği vergiyi haklı ve yerinde bulur (Ünsal, 1989:42).

Gider bütçesinin nerelere harcandığının kamuoyuna duyurulmaması ve vergiyi veren (tax payer) denilen vatandaşın bu konuda bilgilendirilmemesi sonucu, mükellefte bütçenin halkın direkt faydalanmasından uzak lüks giderlere veya şaibeli yerlere sarfedildiği düşüncesini doğurur. Bu durum mükellef psikolojisini etkileyen ve vergiye karşı direnci artıran bir unsurdur (Doğanyığıt, 2004:793-800).

Vergi karşısındaki davranışı belirleyen ve direnci azaltan önemli bir faktör de vergi ahlakı ve vergi disiplindir. Bireylerin vergiyi manevi bir disiplin altında, bir görev ve borç olarak kabul etmesi anlamına gelen vergi ahlakına sahip olan yükümlüler, vergi karşısında olumsuz bir davranış göstermeden ve onu dinsel bir gereği yerine getirircesine ödemesi, vergi ahlakının önemini göstermektedir (Kılıç, 2004:83).

İKİNCİ BÖLÜM

BİREYLERİN VERGİYE KARŞI DAVRANIŞLARINI BELİRLEYEN FAKTÖRLER VE VERGİLERE GÖSTERİLEN DAVRANIŞ BİÇİMLERİ

2.1.VERGİYE KARŞI DAVRANIŞLARI ETKİLEYEN TUTUMLAR

Bireylerin, insanlık tarihinin toplu halde yaşamaya başladığı andan itibaren var olan vergi ödevini yerini getirip getirmemesini etkileyen çeşitli faktörler vardır. Bu faktörler bireysel ve çevresel faktörler olarak iki ana başlık olarak ele alınacaktır.

2.1.1. Bireysel Faktörler

Bireylerin davranış ve tutumlarını etkileyen bireysel faktörleri, vergi ödeme gücü, aile yapısı, vergi bilinci ve ahlakı, eğitim durumu, devlete bağlılık, siyasal iktidarı benimseme durumu, yükümlünün diğer yükümlüler hakkındaki görüşleri, kamu hizmetlerinin gerekliliğine olan inanış, mesleği ve şahsi özellikler başlıkları altında incelenecektir.

2.1.1.1. Vergi Ödeme Gücü

Anayasamızın 73. maddesine göre, herkes kamu giderlerini karşılamak için mali gücüne göre vergi vermekle yükümlüdür. Mali güce göre vergilendirme ise, kişilerin ekonomik ve kişisel durumlarına göre vergilendirilmesidir (Yılmaz, 2004:146). Başka bir ifadeyle kamu hizmetleri için belirli bir karşılık veya fayda gözetmeksizin, her ferdin kendisini ve ailesini geçindirecek miktarın üstünde malik olduğu servet veya elde ettiği gelire göre vergi yüküne katlanmasıdır (Erginay, 1998:53).

Vergiler yüksek gelirlilerde lüks tüketim ile tasarruflardan, düşük gelirlilerde ise, zorunlu tüketime gidecek fonlardan sağlanır. Bu nedenle düşük gelirlerden alınan vergiler, yüksek gelirlilerden daha fazla subjektif yüke yol açar. Eğer yaşam için zorunlu ihtiyaçları karşılayacak belirli bir düzeyin altındaki gelir vergilendirilirse, fedakarlığın boyutu çok yüksek olacağından tepkilerde sert olmaktadır. Tepkilerin sert olmaması için bireyler ödeme güçleriyle orantılı olarak vergilendirilmelidir (Şenyüz, 1995:28).

Bireylerin ödedikleri vergilerle gelirleri arasında doğru orantı vardır gelir ve servetleri arttıkça ödedikleri vergide artmaktadır ve bireyin vergiye karşı tutumunu olumsuz yönde değiştirmektedir. Yapılan bir çok araştırmada gelir arttıkça vergi kaçakçılığının arttığı gözlemlenmiştir (Çelikkaya, 2002:1-7). Kısaca bireylerin sahip olduğu gelir ve servet düzeylerinin vergiye karşı olumlu yada olumsuz tepki göstermelerine neden olduğu söylenebilir.

2.1.1.2. Aile Yapısı ve Anlayışı

Bireyin sahip olduğu aile yapısı ve anlayışı onun vergiye karşı göstermiş olduğu tutumları etkileyebilmektedir. Bireyin vergiye karşı davranışları değerlendirilirken toplam gelir yerine ailede kişi başına düşen ağırlıklı gelirlerin ilgili kişilerin normal ihtiyaçlarını karşılayıp karşılayamamasına bakılmalıdır. Örneğin, gelir düzeyleri aynı olan buna karşın aile ölçekleri farklı bulunan iki yükümlünün her ikisi de % 20 vergiye tabi tutulması halinde, yaşam standartlarının %20 düşeceğini söylemek zordur. Çünkü daha fazla aile ölçğine sahip olan bireyin, ödenilen vergi nedeniyle aile bireyelerine düşen harcanabilir gelir miktarı daha fazla düşecektir (Şenyüz,1995:31).

2.1.1.3. Vergi Bilinci Ve Ahlakı

Mali psikolojide, vergi ahlakı ve vergi bilinci birbirini tamamlayan kavramlardır. Vergi bilinci, vatandaşların bizzat vergileme ve vergileme ile kendilerine yüklenen özel mükellefiyet karşısında takındıkları genel tavidir (Gerçek ve Yüce 1998:39). Başka bir ifadeyle bireylerin elde ettikleri gelir ve servetlerinden devletin yapmakla yükümlü olduğu görevlerini yerine getirmesi için devletin belirlediği ölçüler oranında kamu gelirlerine katkıda bulunması gerektiği bilincine sahip olmalarıdır.

Vergi bilinci sadece vergiyi ödeme bilinci olarak algılanmamalıdır. Vergi bilinci aynı zaman da mükelleflerin ödediği vergilerin harcandığı yerlerin denetimini de ifade eden bir kavram olarak değerlendirilmelidir (Ömürbek vd, 2007:104). Vergi bilincinin toplumda yerleştirilmesi için her türlü iletişim araçlarından yararlanılmalı, eğitim ve öğretim sistemin ilk kademelerinde adeta vergi propagandası yapılarak verginin ulusal bir görev olduğu aşılmalıdır. Toplanan vergilerin hangi alanlara harcandığı konusunda toplumu aydınlatabilmek için vergi ve kamu harcamalarıyla ilgili rakamlar belirli periyodlarla düzenli olarak yayınlanmalıdır (Bakkal, 2007:81). Çünkü ödediği vergilerin hangi alanlarda kullanıldığını bilen bireyin vergiye karşı göstermiş olduğu davranışın değişmesine neden olacaktır.

İnsan tek başına bir birey değil, daima bir toplum içinde yaşayan ve yaşadığı toplumla ilişki içinde olan bir varlıktır. Ahlak ise insanlar arasındaki iyi ilişkilerin gelişmesini ve yürütülmesini sağlayan bir sistemdir (Tosuner ve Demir, 2009:1-15). Schmolders, ahlakı bireylerin toplumun bir parçası olarak üstlendiği görevleri daha iyi yapabilmesi için uyması gereken zamanın töresel ve hukuki normlarını içtenlikle kabul etmesi gerektiğini ifade etmektedir (Schmolders, 1976:107). Vergi karşısındaki davranışı belirlemede önemli bir etken olan vergi ahlakı bireylerin vergiyi manevi bir

disiplin altında, bir görev ve borç olarak kabul etmesi anlamına gelmektedir (Kılıç, 2004:83). Başka bir ifadeyle gelir kazananların vergilerini yasalara uygun ölçü ve zamanda ödemeleri konusundaki tutum, davranış, inanış ve değer yargılarıdır (Seyidoğlu, 1992:949). Vergi ahlakı içinde bulunduğu sosyal ve kültürel özellikler taşımaya rağmen, genel ahlaktan önemli ayrılıklar içerebilir (Çataloluk 2008:213-228). Genel ahlakı yüksek olan bir kişinin, vergi ahlakı düşük olabilir. Bireyin vergi ahlakı düşük olduğunda, vergiye karşı takınmış olduğu olumsuz tavır normal kabul edilebilir. Vergi ahlakı yüksek birey ise vergi borcuna büyük bir sadakat göstererek olumsuz bir davranış göstermeden ve onu dinsel bir gereği yerine getirircesine onu ilk fırsatta ödemeyi düşünür (Şenyüz 1995:32 ; Doğan 1993:14-21).

Bireyin ahlaki olarak yanlış olduğunu düşündüğü bir şeyi yapması durumunda hissettiği suçluluk ve utanma şeklinde ki normların içselleştirilmesi de yasaların ihlali durumunda potansiyel bir maliyet veya ceza olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durumdaki bireyin suç işlemesi kısa dönemde psikolojik huzursuzluk, uzun dönemde ise kavrama yeteneğinin zarar görmesi, depresyon ve endişe gibi sonuçların doğmasına neden olabilir. Sonuç olarak algılanan suçluluk ve utanma hislerinin artması suç işleme olasılığını azaltacaktır (Tunçer, 2003 :92-114).

Vergi ahlakının genel uygarlık düzeyi ile bağlantılı olduğu ve iktisadi ve kültürel gelişmişlikleri yüksek düzeyde olan toplumlarda daha yüksek vergi disiplini görüldüğü belirlenmiştir. Bu çerçevede, aynı toplum içinde bile daha gelişkin kesimlerin vergi ahlakının daha geri kalmış kesimlere göre yüksek olduğu, yinede iktisadi gelişme düzeyiyle bağlantılandırılmayıp, kültürel hatta etnik özelliklerin de bir ölçüde hesaba katılması gerektiği ileri sürülmüştür. Bu bağlamda Anglo-Sakson ve

Nordik kökenli toplumlarla Latin kökenli toplumlar arasındaki tutum farkları örnek olarak gösterilmiştir*

2.1.1.4. Eğitim Durumu

Eğitim çok yönlü bir yapıya sahip olup bireylerin dünya görüşü biçiminde ifade edilebilecek, her türlü inanç ve davranışları etkilemeyi amaçlayan çabaların bütünü olarak belirtilebilir (Şenyüz, 1995:34). Genel kültür düzeyi ve eğitim aynı zamanda toplumdaki olgunluk ve medeniyetin de bir göstergesi olarak kabul edilebilir (Ünsal,1998:41). Eğitim vergi bilincinin yükseltilmesi için göz ardı edilmemesi gerekir. Toplum bireyelerine öncelikle ailede başlayan, okulda devam eden ve basın ve diğer iletişim araçlarıyla dinsel kurumlarca desteklenecek bir eğitimin verilmesinin, vergi bilincinin tesisi yönünde önemli faydası olacaktır (Kumluca, 2003: 91-94).

Eğitimli bireyler vergi kanunları ve mali olaylara ilişkin olarak kendilerinden daha az eğitimli bireylere nazaran daha dikkatli, duyarlı ve aynı zamanda kamu hizmet ve faydalarından yararlanma da avantajlıdır. Bu kişiler kanunların yapılışı ve elde edilen vergi gelirlerinin nasıl harcandığına dair daha eleştircidirler (Çomaklı, 2008:113-120). Eğitim bireyler üzerinde olumlu etkinin yanında olumsuz etkiye yaratabilir. Çünkü birey eğitimin artması ile birlikte yasalardaki açıklıklardan yararlanarak vergiden kaçınma yöntemleri daha kolay uygulayabilir yapılan bazı araştırmalar bunları desteklemektedir (Demir, 2009:143-152). Örneğin Witte & Woodbury eğitim ve vergiye uyum arasında pozitif bir ilişki bulmuşken, Dubin & Wilde negatif bir ilişki üzerinde durmuşlardır(Saraçoğlu, 2008:16-34). Richardson, eğitim düzeyi yüksek insanların düşük insanlara göre vergi kaçırma yerine vergiden

kaçınma becerisini gösterdiklerini ileri sürmektedir (Demir, 2009:1-18). Juan ve diğerleri ise üniversite mezunu kişilerin vergi kaçırma eğiliminin ortalamanın altında olduğunu bulurken, Antonides ve robben eğitim seviyesindeki artışın vergi kaçakçılığını artırdığını bulmuşlardır (Saruç, 2003:152-165).*

2.1.1.5. Devlete Bağlılık

Bireylerin devletin politikalarına karşı sahip oldukları düşünceler onların vergiye gönüllü uyum derecelerini etkilemektedir (Tuay ve Güvenç, 2007:25). Devletin her zaman ve her koşulda yanlarında olacaklarına inanırlarsa, ödedikleri vergileri devlete bağlılık anlayışı içinde değerlendirirler ve devletin üzerine yüklemiş olduğu vergi yükünü bir vatandaşlık görevi olarak kabul ederek daha istekli olarak vergisini öderler (Şenyüz 1995:38). Eğer devletin kötü yönetildiği, alınan vergilerin israf edildiği, verimli olarak değerlendirilip harcanmadığı şeklinde bir kanaat oluşursa, birey vergi vermekten kaçınacaktır (Çataloluk 2008:213-228).

Kısaca, devlete olan bağlılık arttıkça vergiye olan tahammül artacak, azaldıkça ise tepkiler artacaktır.bunu belirlemede de kamu harcamalarının etkinliği ve vergilemedeki adalet önemli rol oynamaktadır.Vergi ödeme bakımından devlete olan bağlılık bağlamındaki olumsuz sonucun sadece vatandaşlarda değil, aydınlarda da söz konusu olabileceği göz ardı edilmemelidir (Çiçek, 2006:61).

2.1.1.6. Siyasal İktidarı Benimseme Durumu

Bireylerin vergi ödeme konusundaki isteksizliğini etkileyen önemli belirleyicilerinden biriside siyasal iktidarın tutumudur (Gök, 2007:143-163). Vergiler değerlendirerek oy kaybetme kaygısı ile kendi seçmen gruplarının istekleri

** **Daha detaylı bilgi için** antonides, g. Ve robben , H.S.J. True positives and false alarms in the detection of tax evasion”, journal of economic psychology, cilt 16,, pp.617-640, **Richardson, G.(2006)** “ Determinants Of Tax Evasion: A Cross- Country Investigation”, Journal Of International Accounting, Auditing And Taxation, Vol. 15, S.S.:150-169

doğrultusunda vergi politikaları hazırlamaktadırlar.Siyasi amacın ağırlık kazanması ile hazırlanan bu politikalar vergi suçlarını artırmaktadır (Saraçoğlu, 2004:91-103; Edizdoğan, 1986:47).

Seçime katılan partilerin herhangi birinin iktidara getirilmesi o partinin programının toplum tarafından benimsendiği anlamına gelmektedir. (Nadaroğlu, 1981:60). İktidara gelen siyasi partiler kendilerine oy vererek desteklemiş veya desteklememiş olsun alacakları kararlar, herkesi zorunlu olarak bağlayacağından, bireyler siyasi iktidarı elinde bulunduranlara karşı bir tutum içerisine girerler (Çataloluk, 2008:213-228). Siyasal iktidarı destekleyen bireyler, alınan kararları savunma çabasına girerken, desteklemeyen bireyler muhalefetteki partilerinde yönlendirmesi ile yerme çabasına girmektedirler (Şenyüz, 1995:9).

2.1.1.7. Yükümlünün Diğer Yükümlüler Hakkındaki Görüşleri

Toplumun vergiye yaklaşımı ile toplumun bir üyesi olan bireyin vergiye bakış açısı arasında sıkı bir ilişki vardır. Vergi kaçakçılığına göz yumulmayan toplumlarda bu olgu izole edilirken, vergi kaçakçılığına göz yumulduğunda ise bu fenomen yaygınlaşmakta ve bir hüner olarak görülmektedir (Gerçek ve Yüce, 1998:38). Çünkü bireyler ait oldukları ve yaşadıkları grup tarafından etkilenirler. Referans grubu şeklinde de tanımlanan bu grubun benimsenen düşünce ve davranışlarına yönelecek, hoş karşılanmayan ve ayıplanan düşünce ve davranışlardan kaçınacaktır (Bayraklı vd 2004:1-52). Bu durumda mali yükümlülüklerini yerine getiren ve getirmeyen şeklinde iki tür birey olacaktır (Şenyüz, 1995:40). Yükümlülüklerini yerine getiren birey kendisi gibi aynı şartlara sahip olan veya kendinden daha iyi hayat standardına ve gelire sahip mükellefin ödediği vergiyi mukayese ederek, kendisinin haksızlığa uğradığına ve ağır bir vergi yükü altında bulunduğu subjektif düşüncesine kapılacaktır.Bu durumda

vergiden veya en azından diğer vergi yükümlüsünün ödediği vergi oranı kadar ödemek için çareler arayacak, vergiden kaçınacaktır (Çataloluk, 2008:213-228). Eğer kendisi haricindeki mükelleflerin ciddiyetle vergi borçlarını ödediklerini ve bu konuda sadık olduklarını ve bunu vatanseverliğin bir parçası olduğunu kabul ederlerse; bireylerin ödeyeceği vergi ile ödemesi gereken vergi o oranda uyumlu olur (Sofuoğlu, 1997:132-142).

2.1.1.8. Kamu Hizmetlerinin Gerekliliğine Olan İnanış

Dünyanın her yerinde, vergi ödeyenlerin en çok üzerinde durdukları konulardan birisi de toplanan vergilerin nerelere ve nasıl harcanacağıdır (Gerçek ve Yüce, 1998:37). Toplanan vergilerin nerde ve nasıl kullanılacağı hakkında bilgiye sahip olması bireylerin vergi karşıya olumlu yada olumsuz davranışlar sergilemesine neden olacaktır. Özellikle ekonomik ve sosyal gelişim için gerekliliği tartışmasız kabul edilen eğitim, sağlık, savunma ve adalet gibi konuların çözülememesi buna karşılık, lüks harcamaların yapılması vergi yükümlüsünün vergi ödeme konusunda isteğini azaltacaktır (Yeniçeri 2004:908-927).

Bireylerin istediği hizmetlerin yeterli miktarda üretilmesi durumunda, kamu hizmetlerinin bireylerin tercihlerine uyumluluğundan söz edilebilmektedir. Bireylerin tercihleri, eğitim düzeyi, gelir düzeyi, yaş, meslek, demografik yapı ve cinsiyete göre farklılık arz etmektedir. Kamu hizmetlerinin bireylerin tercihlerine uygunluğu ne kadar artarsa vergiye karşı olumlu davranışları da aynı yönde artacağı beklenebilir (Çiçek, 2006:67). Kanunlarla nasıl ve kimden toplanması gerektiğini belirleyen devletin topladığı vergilerin nerde ve nasıl kullanılacağı konusunda da adil ve şeffaf davranmalıdır.

2.1.1.9. Mesleği ve Şahsi Özellikleri

Bireylerin vergiye karşı tutum ve davranışlarını etkileyen meslek, yaş, medeni durum, cinsiyet gibi faktörler bulunmaktadır. Yapılan bir çok ankette de yaş medeni durum cinsiyet gibi demografik etkenlerin bireylerin vergiye karşı olan tutumlarını etkilediği sonucuna varılmıştır.

Mesleği: Değişik meslek gruplarına sahip kişiler üzerinde oluşan vergi yükü farklılık gösterebilmektedir. Bazı mesleklerin daha fazla vergi yükü altında olmaları ya da mükelleflerin daha fazla vergi yükleri olduğunu düşünmeleri belirli meslek gruplarının vergiye karşı ortak bir tutum takınmasına neden olabilmekte ve vergiye karşı bakış açılarını etkilemektedir (Tuay ve Güvenç; 2007:21).

Yaş: Genç yaşta olan mükelleflerin, ülkenin ekonomik yapısına da bağlı olmak üzere henüz umdukları hayatı yaşamak için yeterli geliri elde edemiyor olmaları ve bu yetersizlik nedeniyle kaybedecek çok fazla bir şeyleri olmadığı için risk konusundaki olumsuz bakış açılarını güçlendirmektedir (Çoban, 2004:47). Bir çok çalışma yaş ile vergi kaçakçılığı arasında negatif ilişki bulmuştur. Buna rağmen tersi sonuçlar bulanlar az sayıda olmasına karşın mevcuttur (Saruç vd 2003:152-165). Yaşlılar gençlere göre bir çok kamu hizmetinden faydalanmalarından dolayı ödedikleri vergilerin karşılıklarını alacaklarını düşünerek vergi ödeme konusunda gençlere oranla daha istekli oldukları düşünülmektedir. Çünkü yaşlı insanların daha fazla sosyal sermaye birikimine sahip oldukları kabul edilir. Topluma daha sıkı ve güçlü bir şekilde bağlıdırlar. Bununla beraber kanun olarak algılanan sosyal olaylarla ilgili yaptırımlara da oldukça güçlü bir bağımlılıkları söz konusudur (Özdemir ve Ayvalı 2007:51-73 ; Çomaklı, 2008:113-120). ABD’de yapılan bir araştırma, 65 yaş üzerindeki kişilerde doğru beyanda bulunmama eğiliminin (noncompliance) daha az olduğunu, buna karşılık gençlerin risk

alma güdülerinin güçlü olması nedeniyle vergi kaçırmaya daha fazla eğilimli olduklarını ortaya koymaktadır (Tuay ve Güvenç, 2007:22). Orviska ve Hudson, vergi kaçakçılığını, rastlantısal seçilen bir grup yetişkin kişi üzerinde anket çalışması yaparak incelemişler ve vergi kaçırmanın yaşlı insanlar arasında daha az görüldüğü sonucuna varmışlar ve bu sonucu, yaşlıların vergi kaçırmanın yanlış olduğu hissine kapılmalarına ve bazı durumlarda da yakalanmanın doğuracağı sonuçlardan daha çok korkuyor olmalarına bağlamışlardır (Saraçoğlu, 2008:16-34).

Medeni durum: Torgler evlilik hali, bireylerin yasal ve yasal olmayan alışkanlıklarını kendi sosyal ağlarını kısıtladığı ölçüde etkileyebileceğini evli kişilerin özellikle bekarlarla kıyaslandığında daha yumuşaklı başlı olduğu varsayımından hareketle bekarlardan daha yüksek vergi etiğine sahip olabileceklerini ileri sürmektedir (Gökbunar, 2007:91-99).

Cinsiyet: Bireyin cinsiyeti de önemli bir değişkendir. Kadın mükelleflerin vergiye uyum düzeyleri erkek mükelleflere göre daha üst düzeylere sahip olduğu düşünülmektedir. Kadının çalışma hayatındaki yerinin genişlemesi ve çeşitlenmesiyle bu fark azalma eğilimine girmiş olsa da bugün halen kadın mükelleflerin vergi uyumunun daha yüksek düzeyde olduğu söylenebilir (Mason ve Calvin,1978:73 akt: Demir, 2009:1-18).

2.1.2. ÇEVRESEL FAKTÖRLER

Vergiye gönüllü uyumu etkileyen çevresel faktörler, vergi adaleti, vergi afları, vergi sisteminin karmaşıklığı, vergilerin sayısı, vergi oranları, cezalar ve denetim olasılığı ve önceki denetimler başlıkları altında incelenmiştir.

2.1.2.1. Vergi Adaleti

Vergi adaleti eşit geliri olanlardan eşit vergi alınması, geliri fazla olanlardan artan oranlı bir tarifeye göre vergi alınması şeklinde tanımlanabilir (Özer, 1977:67). 1.2.3. nolu başlıkta adalet ve eşitlik ilkesine detaylı olarak değinilmiştir.

Türkiye’de vergi ödeyenlerin vergi sistemini adaletsiz olarak algılaması (vergiye bir direnç olarak) artmakta ve vergi kaçırmayan kesimlerin de, vergi kaçırma ve vergiden kaçınma yollarına sapmasına neden olabilmektedir (Uçak, 1997:13-37; Doğanyığıt, 2009:34-38). Yapılan bir çok araştırmada bunu desteklemektedir. Manisa da yapılan araştırmada mükelleflere vergi sistemindeki uygulamalarda en çok şikayetçi olduğu husus sorulduğunda ilk sırada vergi sistemin adaletsiz olmasından şikayet etmektedirler (Muter vd,1993:21). Güneydoğu Anadolu bölgesinde yapılan başka bir araştırmada ise ankete katılan mükelleflerin % 71,3 vergi sistemini adaletsiz olarak bulmakta ve vergi adaletsizliğinin nedenini devletin hala bazı kesimleri vergilendirmemesine bağlamaktadır.*

Anayasamızın 73. maddesinin birinci fıkrasında “herkes kamu giderlerini karşılamak üzere mali gücüne göre vergi vermekle yükümlüdür.” İfadesi de aslında adil vergileme de genellik ve eşitlik ilkelerinden ibarettir. Özellikle beyan esasına dayanan vergilerde, bireylerin gönüllü uyumunu artırabilmek için bu ilkelere uyulması gerekmektedir (Yeniçeri, 2004:908–927).

***Daha detaylı bilgi için bkz** Halit Çiçek, Mehmet Karakaş, Abdunnur Yıldız: “Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde Vergi Yükümlülerinin Vergiyi Algılama ve Tutum Analizi: Bir Alan Araştırması”, Maliye Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Yayın no:2008/381 Ankara, 2008.

2.1.2.2. Vergi Afları

Af genel anlamda suça ait olayların unutulmasına yönelik bir işlemdir. Mali olarak ise vergi kanunlarına aykırı hareket edenlere karşı uygulanan yaptırımların , ortadan kaldırılması şeklinde tanımlanabilir (Keleş, 2002:75-84). Vergi aflarının çıkarılmasının temel amacı kamuya ilave kaynak yaratmak ve bütçe gelirlerinin artırılmasını sağlamaktır. Bu temel amacının yanın da vergi aflarının idari , ekonomik , siyasi, psikolojik, teknik ve sosyal yönlerinden de söz edilebilir.* Vergi afları vergi cezalarının uygulanabilirliğini ve etkinliğini azaltarak vergi ödeme bilincinin oluşmasını engellemektedir. Sık sık vergi affının yapılması belli bir zaman sonra mükelleflerde yeni bir af beklentisi oluşturmakta ve bunun sonucunda mükellefler elde ettikleri gelirleri beyan etmemekte veya beyan etseler bile ödeme yükümlülüğünü yerine getirmemektedirler (Aydoğdu, 2009:16).

Vergi afları uzun vadede iki türlü etkide bulunabilir. Birincisi af yoluyla vergi gelirlerinin arttırılabileceği, tahsilatın hızlandırılabilceği, idari ve yargı organlarının iş yükünün hafifletilebileceği, ikincisi ise dürüst vatandaşların kendilerini doğru beyanda bulunmakla hata ettiklerini düşünmelerine ve yasalarla sınırlama getirilmediği takdirde af beklentilerinin sürekli olacağı inancının artmasına, vergisini zamanında ödeyen vatandaşların cezalandırıldığını ödemeyenlerin ise ödüllendirildiğini düşünerek vergisini ödeyen vatandaşların vergi ödemeye karşı olumsuz tutum takınmalarına neden olabileceği söylenebilir (Çetin, 2007:171-187 ; Akbulut , 2003:89-96).**

*SARAÇOĞLU, Fatih “Vergi Afları Vergiye Uyum ve Türkiye Uygulamaları”, *Finans – Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi*, S: 483, Haziran 2004. <http://w3.gazi.edu.tr/web/fatihsaracoglu/dosyalar/AkademikCalismalar/Makaleler/Makale113.pdf>

** Vergi aflarının nedenleri hakkında daha geniş bilgi için bkz:Adnan gerçek:”**Tahsilatın Hızlandırılması Açısından Tecil Şeklinde Uygulanan Vergi Aflarının Değerlendirilmesi Ve Öneriler**” Vergi Dünyası, S:240 , Ağustos, 2001, Recai Dönmez: **Teoride Ve Uygulamada Vergi Afları**, Anadolu Üniv. İ.İ.B.F Yayınları , No: 557/92, Eskişehir,1992, Güneş Çetin: **Vergi Aflarının Vergi Mükelleflerinin Tutum Ve Davranışları Üzerindeki Etkisi**, Yönetim Ve Ekonomi Dergisi Yıl :2007

2.1.2.3. Vergi Sistemin Karmaşıklığı

Vergi kanunlarının anlaşılır şekilde hazırlanmaması bireylerin doğru beyanda bulunmama eğiliminde olmalarına neden olabilir, bu da vergi kaybının oluşmasına neden olacaktır. Bazen de birey vergi mevzuatının karmaşıklığından dolayı istemeyerek de olsa vergi kaybına neden olabilmektedir.

Vatandaş sık sık anlamadığı, vergi mevzuatı ile karşı karşıya getirilmemelidir (Doğan, 1999:3-16). Vergi kanunlarının sade ve anlaşılır olması halinde mükellefler kendi beyannamesi doldurabilecek ve vergi ödeme süreci hakkında kendisini daha iyi hissedecek, vergi uyumsuzluğuyla bağlantılı riskler daha kolay görünecek bunlardan kaçınılabilecektir (Mutlu ve Tuncer 2002:101-114). Vergi mevzuatındaki karmaşıklık sadece mükellefleri değil denetim elemanları ve vergi yargısı içinde güçlük doğuracaktır (Çelikkaya, 2002:1-7).

Adam Smith'in "Ulusların Zenginliği" kitabının son cildinde vergileme ile ilgili prensipler açıklanmıştır. Bu prensiplerden bir tanesi de kesinlik ilkesidir bu ilkeye göre mükellef ödeyeceği verginin miktarını , zamanını ve ödeme şeklini daha önceden bilmesi gerektiği esası vardır (Kıldış, 2007:123-130). Bu ilke çerçevesinde vergi mevzuatların anlaşılabilir olması gerekmektedir.

Sonuç olarak vergi mevzuatının karmaşıklığından kaynaklanan vergi kaybını önlemek için vatandaş tarafından sade ve anlaşılabilir, ülkenin ekonomik siyasal ihtiyaçlarına cevap verebilen ve sürekli değiştirilme ihtiyacına gerek duyulmayan bir vergi mevzuatı düzenlenmelidir (Tuay ve Güvenç. 2007:30).

2.1.2.4. Vergi Sayısı ve Vergi Oranları

Genel olarak değerlendirildiğinde, bireylerin vergileme karşısındaki tutumlarının en önemli belirleyicisinin bireyler üzerinde oluşan vergi yükü olduğu söylenebilir

(Aktan vd 2003:159-171). Bireyler sürekli artan vergilerin altında ezilmektedirler ve yüksek oranlı vergilere tepki olarak vergi kaçırmaktadırlar (Laufenburger, 1967:266). Düşük vergi oranlarının bireyler üzerinde olumlu etki yaratacağını ve vergiden kaçınma isteğini sona erdirerek vergi tabanının genişlemesinde meydana getirdiği olumlu etki nedeniyle vergi gelirlerinde artış meydana gelecektir (Sivrekli, 2004:533–572). Vergi oranlarındaki belirsizliğin de vergi uyumunu güncelleştirerek vergi kaçakçılığını teşvik ettiği söylenebilir. Bireylerin daha yüksek orandan vergilendirme ihtimali beyan edilen geliri azaltırken vergi kaçakçılığını da artırmaktadır. Çoban ve Sezginin yapmış olduğu bir araştırmada, mükelleflerin büyük bir bölümü tarafından vergi oranlarının düşürülmesinin kayıt dışı ekonomiyi azaltacağı düşüncesi savunulmuştur. Güneydoğu Anadolu bölgesinde yapılan başka bir araştırmada, mükellefler vergi kaçırma nedenlerini vergi oranlarının yüksek olmasına bağlamaktadırlar (Çiçek vd 2008 :251).*

Mükellefler ödemek zorunda oldukları vergi sayısının çok olduğuna inanıyorlarsa, üzerlerindeki vergi yükü çok ağır olmasa bile, psikolojik nedenlerden dolayı vergiye olumsuz bakabilirler ve aynı zamanda vergi sayısının çokluğu, vergi sistemini daha karmaşık hale getireceğinden denetimi zorlaştırır (Tuay ve Güvenç, 2007:31)

Vergi sistemi karmaşık, vergi sayısı fazla ve ödenme prosedürü zor ise bireyler kayıt dışı kalmayı tercih edebilirler. Vergi mevzuatlarındaki istisna ve muafiyetlerin çokluğu ve vergilerin teşvik aracı olarak kullanılması, bireylerin istisna ve muafiyet kapsamında kalabilmek için, teşviklerden yararlananlara bakarak kendi yükünü de

*Daha detaylı bilgi için bakınız, Selami sezgin, Hilmi çoban: “Vergi Mükelleflerinin Davranışları Üzerine Ampirik Bir İnceleme: Denizli İli Örneği”, **Türkiye’de Vergi Kayıp Ve Kaçakları**, Önlenmesi Yolları, 19.Türkiye Maliye Sempozyumu, Antalya, 10-14 Mayıs 2004, s.776-792 „Halit Çiçek , Mehmet Karakaş, Abdunnur Yıldız “**Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde Vergi Yükümlülerinin Vergiyi Algılama ve Tutum Analizi: Bir Alan Araştırması**”, Maliye Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Yayın no:2008/381 Ankara, 2008., Ankara, 2008

hafifletme çabasıyla faaliyetlerini, gelir ve giderlerini olduğundan farklı göstermelerine yol açabilmektedir (Aydın, 2003:19-27).

2.1.2.5. Cezalar ve Denetim Olasılığı

Vergi cezalarının vergi kaçırmaı önleyecek niteliğe sahip olması vatandaşların vergiye karşı göstermiş oldukları olumsuz tavırları engellemeye yeterli gelmeyebilir. Çünkü; vergi cezalarının tek başına caydırıcılığı yoktur önemli olan bu cezaların uygulanmasıdır. Vergi kayıplarının önlenmesi ceza sistemin caydırıcılığından ziyade denetim ile mümkün olabilir.

Bireylerin vergilemeye ilişkin suç sayılan davranışları ortaya koyma derecesi , vergi cezalarının etkinliğine bağlıdır. Bireyler , denetim etkinliğine bağlı olarak ortaya çıkan yakalanma olasılığını ve cezaların etkinliğini göz önünde bulundurarak , vergiye tabi kazancının ne kadarını beyan edeceği, ne kadarını kaçıracağı konusundaki tercihini yapacaktır. Suç ve cezalar açısından etkinliği sağlanmış bir vergi sistemi içerisinde birey tüm, tercihini tüm kazancını beyan etme yönünde yapacaktır. Vergi cezalarının etkinliği aynı zamanda bireylerin vergi adaletinin sağlandığı düşüncelerinin artmasıyla vergiye gönüllü uyumları artacaktır (Aktan ve Çoban 2006:137-157). Ayrıca cezalar sadece vergi mükelleflerine değil vergi sorumluları kanuni temsilciler ve bunların suçlarını yardım ve iştirak edenler ve vergi kanunlarında belirtilen görevlerini yapmayan devlet memurlarına uygulanmaktadır (Ünsal, 1987:13).

2.2. VERGİYE KARŞI TUTUMUN SONUÇLARI

Verginin ilk alındığı tarihten itibaren bireyler vergiye karşı davranışlar göstermektedir. Bu davranışlar verginin kabul edilmesi ve ödenmesi gibi olumlu yada vergi kanunlarına aykırı hareket ederek vergiyi karşı tepki göstermesi şeklinde olumsuz olmak üzere iki şekilde incelenebilir.

2.2.1. Vergiye Karşı Psikolojik Tutumun Olumlu Sonuçları

Vergiye karşı psikolojik tutumun olumlu sonucu bireylerin vergiye gönüllü uyum göstermesidir. Vergi uyumu (tax compliance, taxpayer compliance); beyannamenin verildiği zamanda uygulanan vergi yasaları, yönetmelikler ve yargı kararlarına uygun olarak vergi yükümlülüğünün beyannamede tam olarak belirtilmesi ve beyannamenin zamanında ilgili yerlere verilmesidir (Roth vd., 1989 :21 akt. Tuncer 2003:108-129). Kısaca bireyin yasalara uygun olarak vergiyi kabullenmesi ve ödemesidir.

2.2.2. Vergiye Karşı Psikolojik Tutumun Olumsuz Sonuçları

Bireylerin vergiye karşı göstermiş oldukları psikolojik tutumun olumsuz sonuçlarını üç ana başlık olarak Vergiden kaçınma, vergi kaçıkçılığı ve vergi reddi olarak özetlenebilir.

2.2.2.1. Vergiden Kaçınma

Vergiden kaçınma mükelleflerin kanun boşluklarından yararlanarak veya vergiyi doğuran olayı engelleyerek yasal yollardan daha az vergi ödemeleridir(Bakkal 2007:134). Başka bir ifadeyle bireylerin vergiyi doğuran olayla ilişki kurmayarak vergi borcunun ortaya çıkmasının engellenmesidir (Karakoç, 1995:97-109).

Vergiden kaçınmanın çeşitli yolları vardır. Birincisi ortaya çıkması muhtemel olan bir verginin konusu ile ilişki kurmaması yolunu tercih etmesidir. Emlak vergisi ödememek için bireylerin mülk edinmekten kaçınması bu tarz bir vergiden kaçınmaya örnek olarak gösterilebilir. İkincisi, bireylerin vergi yasalarındaki boşluklardan yararlanarak ödeyecekleri vergileri minimize etmesi ya da hiç ödememesi şeklinde ortaya çıkmaktadır. Bir işletmenin kurulurken, şirketin türünün veya konumunun vergi

yükümlülüğünü asgariye indirecek şekilde ve alanlarda belirlenmesi bu tarz bir vergiden kaçınmaya örnek olarak verilebilir (Çiçek, 2006:80).

2.2.2.2. Vergi Kaçakçılığı

Vergi kaçırma, ekonomik faaliyetlerde bulunan bireylerin vergi dairelerine kayıtlı olmamaları veya kayıtlı olup da yasalara göre bireylerin veya tüzel kişilerin ödemekle yükümlü oldukları vergi gelirlerini, sahte faturalarla veya çeşitli muhasebe oyunları ile vergiye esas belgelerin kasıtlı şekilde ortadan kaldırılması sonucu kayıtlarına yansıtılmamaları veya eksik oluşturmaları anlamına gelmektedir (Gökalp, 2007:1-9). Kısaca vergi kaçakçılığı bireyin, devletin yüklendiği görevleri yerine getirmesi için gerekli olan gelirin kaynağı olan verginin yasal olmayan yollara başvurarak ödenmemesi yada az ödenmesi demektir.

Vergi kaçakçılığı bazen bireyin bilgisi dahilinde kasıtlı yada bilmeksizin kasıtsız meydana gelmektedir. Birey ödemesi gereken vergiyi biliyorsa kanundan haberi varsa; bilerek ve kasıtlı olarak işlenmiş bir suç olur. Kasıtsız olarak ise genellikle gelişmekte olan ülkeler de veya bölgelerde kültür seviyesi düşük vatandaşların kanunları bilmemelerinden, bilmiş olsalar dahi tam ve doğru bilmemeleri yüzünden kaynaklanmaktadır (Ünsal,1987:24).

Vergi kaçakçılığı bir suç oluşunun yanı sıra, vergi önünde eşitlik ilkesine aykırı düştüğü ve verginin verimini azaltacağı için üzerinde önemle durulması gereken sosyal bir olaydır. Gerçekten, kanunen vergi borcu doğduğu halde bu borcunu ödemeyen kimseler, vergisini dürüst olarak ödeyenler karşısında haksız ve gayri kanuni bir avantaj sağlamış olurlar (Nadaroğlu, 1981:301). Vergi kaçakları, gelir kayıplarını tazmin etmek için yüksek vergi oranlarına neden olduğu gibi, tarh ve vergi toplama maliyetlerini de artırmaktadır (Kalmış ve Yılmaz, 2004:822-833).

2.2.2.3. Verginin Reddi

Vergiye karşı tepki türlerinden biri olan, ancak mahiyeti gereği daha etkili sonuçlar meydana getirebilen bir tepki türü de verginin reddidir. Verginin reddi, diğer tepki türleri ile karşılaştırıldığında kolektif ve organize bir tepki türü olarak dikkat çekmektedir. Verginin kolektif olma özelliği, vergi karşısında mükelleflerin bireysel tepkilerden çok topluca tepki göstermesini ifade etmektedir (Aktan, 2003:116-136). İstisnai olarak karşılaşılan bir olay olmasına rağmen hiç görülmemiş bir olayda değildir. En tipik örneği 1954 yılında adeta bir vergi grevine dönüşen poujade* hareketidir. Küçük bir kasabada kırtasiyecilikle uğraşan POUJADE isimli bir Fransızın başlattığı vergiye karşı direniş, giderek kolektif bir eyleme dönüşmüş hatta, bir vergi sorunu olmaktan çıkıp siyasal sonuçlar yaratan bir olay haline gelmiştir (Nadaroğlu, 1981;305).

Bkz bu konuda geniş bilgi için - Bulutoğlu Kenan Vergiye Karşı Tipik Bir Reaksiyon :Poujade Hareketi'', Maliye Enstitüsü Konferansları , Dördüncü Seri, No:6 , İstanbul , 1960, s.173-197

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖĞRENCİLERİN VERGİYİ ALGILAMALARININ VE VERGİ BİLİNÇLERİNİN VERGİYE KARŞI DAVRANIŞ VE TUTUMLARINA ETKİSİNİ İNCELEMeye YÖNELİK AMPİRİK ÇALIŞMA

3.1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Devlet için en önemli gelir kaynağı olan verginin sürekliliğini sağlamak için vergiyi ödeyen vatandaşların vergiye karşı davranış ve tutumlarını etkileyecek olumsuz etkenlerin ortadan kaldırılarak vergiye uyumlarını artırması gerekmektedir. Çalışmamda henüz iş hayatına atılmamış olan Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin vergiyi nasıl algıladıklarını ölçmeye ve vergi mükellefleri oldukları zaman vergiye karşı nasıl davranış ve tutum sergileyecekleri hakkında fikir sahibi olmaya olanak sağlayacaktır.

3.2. ARAŞTIRMANIN ALANI VE ÖRNEK KİTLESİ

Araştırmanın alanını Türkiye’de 2008-2009 öğretim yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi’nde kayıtlı olan 13 702 adet öğrenciyi kapsamaktadır. Bilindiği üzere bilimsel araştırmaların hem zaman hem de maliyet açısından külfeti oldukça yüksek olduğundan ve yapılan çalışmanın belirli bir zaman diliminde tamamlanması gerektiği için, araştırmacılar konu edindikleri araştırma alanındaki bütün denekleri araştırmaya dahil etme şansına sahip değillerdir. Buna göre istatistikçilerin genel olarak görüşlerine göre 100000 ve üzeri alan büyüklükleri için 384 adetlik örnek büyüklüğü kabul edilebilir bir büyüklük olarak yeterli görülmektedir (Çiçek,2006:98). Tablo 3.1’de

2008-2009 öğretim yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesinde öğrenim gören 13 702 öğrencinin öğrenim gördükleri Fakülte/Yüksekokullara göre dağılımı gösterilmektedir.

Tablo 3.1. 2008-2009 Öğretim Yılında Öğrenim Gören Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Fakülte/Yüksekokullara Göre Dağılımı

Öğrenim Görülen Fakülte / Yüksekokul	Sayı	Yüzde
Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu	311	2%
Eğitim Fakültesi	1213	9%
Fen Edebiyat Fakültesi	1603	12%
İktisadi İdari Bilimler Fakültesi	2018	15%
Meslek Yüksekokulu	6480	47%
Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu	580	4%
Sağlık Meslek Yüksekokulu	401	4%
Ziraat Fakültesi	835	6%
Zile Turizm Yüksekokulu	261	2%
Toplam	13702	100%

Kaynak: Rektörlük öğrenci işleri daire başkanlığı

3.3. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Örnek kütle büyüdükçe evren hakkında yapılan genellemeler de yanılma olasılığı azalmaktadır (Altunışık vd., 2007:126). Genel kabul görmüş ilkelere göre araştırmamızda kullanılması gereken en az örneklem sayısının 384 olması gerektiği ifade edilmiştir. Bu nedenle çalışmamda evreni fazlası ile temsil edeceği düşünülen 900 Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencisi ile basit tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılarak anket yapılmış ve 48 adeti kullanılabilir olmadığı için değerlendirmeye alınmamıştır. 852 adet anket formu değerlendirmeye alınarak analizi yapılmıştır.

3.4. ANKET FORMU

Anket formu Toplam 33 sorudan ve 3 bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde öğrencilerin sahip oldukları demografik özelliklerinin incelendiği sorular, İkinci bölümde 2 veya daha çok seçeneğe sahip çoktan seçmeli sorulara ve üçüncü bölümde ise

öğrencilerin fiş/fatura alma alışkanlıklarının ve vergiye karşı bakış açılarının incelendiği 5’li likert ölçeği ne göre hazırlanan sorular yer almaktadır. Anket formu hazırlanırken Türkiye’de bu konuda yapılmış çeşitli araştırmalarda hazırlanan sorulardan yararlanılmıştır.*

3.5. VERİ ANALİZİ VE KULLANILAN İSTATİSTİKİ VERİLER

Araştırmada veri toplama yöntemi olarak anket yöntemi kullanılmış ve anketlerden elde edilen veriler SPSS 15 (Statistical Package for Social Sciences) istatistik programında değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde ise Frekans(Sıklık) Dağılımları, Çapraz Tablo, Kruskal Wallisi, MannWhitney-U testi uygulanmıştır. **

3.6. ÖRNEK KİTLE HAKKINDA GENEL BİLGİLER

Bireylerin vergiye uyumlarını etkileyen bir çok faktörün yanında kişisel özellikleri de (cinsiyet, yaş, eğitim, gelir, meslek vb.) yer almaktadır. Ankete katılan 852 yükseköğrenim öğrencisinin kişisel özelliklerinin vergiye karşı göstermiş oldukları davranış ve tutumlarını nasıl etkilediği hakkında fikir sahibi olabilmek için öğrencilerin yaş, cinsiyet, gelir, anne baba mesleği ve eğitim durumuna ilişkin sorular yöneltilerek kişisel özellikleri sorgulanmıştır. Aşağıda ankete katılan yükseköğrenim öğrencilerinin kişisel özelliklerini gösteren frekans dağılımları yer almaktadır

*Bkz detaylı bilgi için; **Çiçek, Halit** : “Psikolojik ve Sosyal Yönden Yükümlülerin Vergiye Karşı Tutum ve Tepkileri (İli Anket Çalışması)”, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İSMMO Yayını, No:64, İstanbul, 2006; **Ömürbek, Nuri Çiçek, Hüseyin Güçlü-Çiçek, Serdar** : “Vergi Bilinci Üzerine Bir inceleme: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Yapılan Anketin Bulguları”, *Maliye Dergisi*, Temmuz-Aralık 2007, S:153- ss:102-122; Elif Yılmaz ve Murat Şeker; **Vergiye Karşı Tepkiler, Mükellef Davranışları**: İstanbul Örneği, İSMMMO Yayın no:86, İstanbul, (2007)

Bkz detaylı bilgi için: www.istatistikmerkezi.com-, **ALTUNISIK, R; COSKUN, R ; BAYRAKTAROGLU, S; YILDIRIM, E: *sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri-SPSS Uygulamalı*, Geliştirilmiş 3. Baskı, Sakarya Kitapevi, Sakarya, 2004

Tablo 3.2. Ankete Katılan Öğrencilerin Cinsiyet Dağılımı

	Sıklık	Yüzde	Kümülatif yüzde
Erkek	498	58,5	58,5
Kız	354	41,5	100
Toplam	852	100	

Tablo 2’de ankete katılan öğrencilerinin cinsiyet dağılımı görülmektedir. Ankete katılan öğrencilerin % 58.5’i erkek, % 41.5’i kız öğrencilerden oluşmaktadır. Erkek ve kız öğrencilerinin sayıları birbirlerine yakın olduğundan, cinsiyete dayalı yargılarda bulunmamıza olanak sağlayacaktır.

Tablo 3.3. Ankete Katılan Öğrencilerin Yaş Dağılımı

	Sıklık	Yüzde	Kümülatif yüzde
16-18	60	7,0	7,1
19-20	314	36,9	43,9
21-22	300	35,2	79,2
23-24	129	15,1	94,4
25 ve üzeri	48	5,6	100
Cevapsız	1	,1	
Toplam	852	100	

Tablo 3.3’de ankete katılan öğrencilerin %7 si 16-18, %36.9 u 19-20, %35.2 si 21-22, %15.1 i 23-24, %5,6 sı 25 ve üzeri yaş grupları arasında yer almaktadır.

Tablo 3.4. Ankete Katılan Öğrencilerin İkamet Yeri

	Sıklık	Yüzde	Kümülatif yüzde
Ailemle kalıyorum	179	21,0	21,0
Kredi yurtlar kurumu	162	19,0	40,0
Özel yurt	137	16,1	56,1
Evde	374	43,9	100,0
Toplam	852	100,0	

Tablo 3.4’de katılımcıların ikamet yerleri sorgulanmaktadır. Katılımcıların %16,1 özel yurt da, %19’ u kredi yurtlar kurumun da, % 21’i ailesi ile birlikte, % 43.9’da evde kalmaktadır. Tablodan anlaşıldığı gibi katılımcıların büyük çoğunluğu evde arkadaşlarıyla yada tek başlarına ikamet etmektedirler.

Tablo 3.5. Ankete Katılan Öğrencilerin Baba Mesleğine Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzde	Kümülatif Yüzde
İşçi	151	17,7	17,7
Memur	166	19,5	37,3
Emekli	266	31,2	68,5
İşsiz	37	4,3	72,9
Serbest meslek	155	18,2	91,1
Esnaf	76	8,9	100,0
Cevapsız	1	1	
Toplam	852	100	

Tablo 3.5’deki ankete katılan öğrencilerin baba mesleği incelendiğinde sırasıyla % 4.3 ü işsiz, % 8.9’u esnaf, % 17.7 si işçi, % 18.2 si serbest meslek erbabı, % 19.5’i memur, %31.2 ise emeklilerden oluştuğu görülmektedir. Babası memur ve emekli olan öğrencilerin vergiye karşı daha olumlu davranış sergilemesi ve fiş fatura alma alışkanlıklarının diğer öğrencilere göre daha yüksek olması beklenmektedir.

Tablo 3.6. Ankete Katılan Öğrencilerin Anne Mesleğine Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzde	Kümülatif Yüzde
İşçi	37	4,3	4,3
Memur	40	4,7	9,0
Emekli	48	5,6	14,7
İşsiz	20	2,3	17,0
Serbest	11	1,3	18,3
Esnaf	5	,6	18,9
Ev hanımı	691	81,1	100,0
Toplam	852	100,0	

Tablo 3.6’da görüldüğü gibi ankete katılan 852 öğrencinin büyük çoğunluğu olan 691’inin (%81) anne mesleğinin ev hanımı olduğu görülmektedir. Geriye kalan 161’inin dağılımı ise şöyledir 48’i(5,6) emekli, 40’ı (4,7) memur, 37’si (4,3) işçi, 20’si(2,3) işsiz, 11’i (1,3) serbest meslek erbabı, 5’i(0,6) esnaftır.

Tablo 3.7. Ankete Katılan Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Ortalama Gelirlerinin Dağılımı

	Sıklık	Yüzde	Kümülatif Yüzde
0-500	137	16,1	16,1
501-1000	313	36,7	52,8
1001-1500	222	26,1	78,9
1501-2000	108	12,7	91,5
2001 ve üzeri	72	8,5	100,0
Toplam	852	100,0	

Vergi, bireylerin gelirin de azalmaya neden olduğundan bireylerin vergiye karşı olumsuz tepkiler göstermesine neden olmaktadır. Ankete katılan öğrencilerin ailelerinin sahip olduğu gelirin öğrencilerin vergiye karşı davranışlarını nasıl etkilediği hakkında fikir sahibi olmak için ailelerin gelir düzeyleri sorgulandı ve Tablo 3.7’de görüldüğü gibi % 8.5 2001 ve üzeri, % 12.7, 1501-2000, % 16.1’i, 0-500, % 26.1’i 1001-1500, %36.7’si 501-1000 TL dir. Öğrencilerin ailelerinin büyük bir bölümü 1500 TL den daha az gelire sahiptir.

Tablo 3.8. Ankete Katılan Öğrencilerin Aylık Harcamalarının Dağılımı

	Sıklık	Yüzde	Kümülatif Yüzde
0-250	327	38,4	38,4
251-500	396	46,5	84,9
501 ve üzeri	129	15,1	100,0
Toplam	852	100,0	

Tablo 3.8 de aylık harcamalar açısından bakıldığında % 15.1 501 ve üzeri, % 38.4 0-250, % 46.5 251-500, TL harcama düzeyine sahiptirler.

Tablo 3.9. Ankete Katılan Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Fakülte/Yüksekokullara Göre Dağılımı

	Sıklık	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Beden eğitimi ve spor yüksekokulu	17	2,0	2,0
Eğitim fakültesi	77	9,0	11,0
Fen edebiyat	102	12,0	23,0
İktisadi ve idari bilimler fakültesi	128	15,0	38,0
Meslek yüksekokulu	400	46,9	85,0
Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu	34	4,0	89,0
Sağlık yüksekokulu	26	3,1	92,0
Turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksek okulu	17	2,0	94,0
Ziraat fakültesi	51	6,0	100,0
Toplam	852	100,0	

Tablo 3.9’da gösterildiği gibi ankete katılan 852 öğrencinin öğrenim gördükleri fakülte/yüksek okullara göre dağılımı şu şekildedir. Beden Eğitimi Ve Spor Yüksekokulu %2, Turizm İşletmeciliği Ve Otelcilik Yüksekokulu %2, Sağlık Yüksekokulu %3.1, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu %4, Ziraat Fakültesi %6 Eğitim Fakültesi %9, Fen-Edebiyat Fakültesi %12, İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi %15, Meslek Yüksekokulu %46.9 dur.

Tablo 3.10. Ankete Katılan Öğrencilerin Vergi Ders Alanların Ve Almayanların Dağılımı

	Sıklık	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Evet	297	34,9	34,9
Hayır	555	65,1	65,1
Toplam	852	100,0	100,0

Tablo 3.10’da Ankete katılan öğrencilerin %34.9 vergi konusunda bilgilenmelerini sağlayacak bir ders aldığını, % 65.1 ise almadıklarını ifade etmektedir. Öğrenim gördükleri fakülte/yüksekokulda aldıkları vergi dersinin öğrencilerin vergiye karşı göstermiş olduğu tutumları etkileyeceği düşünülmektedir.

3.7. ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırmaya katılan 852 Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencisi ile anket çalışması yapılarak elde edilen verilerin Sıklık(frekans), Çapraz tablo dağılımı, Mann Whitney U testi, Kruskal Wallis testi sonuçları tablolarda gösterilmekte ve yorumlanmaktadır.

3.7.1. Sıklık Ve Yüzde Dağılımı

Bu kısımda, öğrencilerin anket sorularına verdikleri cevaplar sıklık(yüzde) dağılımına göre değerlendirilerek tablolarda soru, seçenekler, ayrı ayrı ve toplam olarak sıklık (frekans), yüzde oranlar ve birikimli yüzde oranlar yer almaktadır.

3.7.1.1 Öğrencilerin Vergiyi Tanımlaması

Verginin, devletin devamlılığını sağlaması ve artan gelir ihtiyacını karşılaması için gerekli olan en önemli gelir kaynağı olduğuna değinmiştik. Devlet verginin devamlılığını sağlaması için bireylerin vergiyi tanımlamaları önem arz etmektedir.

Ankete katılan Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerine sizce vergi anlama geliyor sorusunu yönelttiğimizde öğrencilerin 394’ü (%46.2) *vergiyi kamu hizmetlerinin karşılığı*, 230’u (%27) *zorunlu bir ödeme*, 140’ı (16,4) *bir ödev*, 59’u(%6.9) *bir yük* olarak tanımlamıştır, 28’i(%3.3) ise *bilgi sahibi olmadığını* ifade etmektedir. Tablo 3.11’de görüldüğü gibi öğrencilerin büyük bir bölümünün vergiyi, kamu hizmetlerinin karşılığı olarak tanımladığı görülmektedir. Vergiyi kamu hizmetlerinin karşılığı olarak algılayan öğrencilerin ödedikleri vergilerin kamu hizmet olarak kullanılması gerektiği düşüncelerinin diğer öğrencilere oranla daha yüksek olması beklenmektedir.

Tablo 3.11. Öğrencilerin Vergiyi Tanımlaması

	Sıklık	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Zorunlu bir ödeme	230	27,0	27,0
Kamu hizmetlerinin karşılığı	394	46,2	73,3
Bir ödev	140	16,4	89,8
Bir yük	59	6,9	96,7
Bilgi sahibi değilim	28	3,3	100,0
Cevapsız	1	,1	
Toplam	852	100	

3.7.1.2. Devletin Vergi Politikaları Hakkındaki Görüşleri

Ankete katılan 852 öğrenciye sorulan ve Tablo 3.12’de dağılımı gösterilen “sizce devlet artan gelir ihtiyacını nasıl bir politika izleyerek karşılamalıdır?” sorusu, öğrencilerin devletin artan gelir ihtiyacını nasıl karşılaması gerektiği hakkındaki düşüncelerinin öğrenilmesine olanak sağlamaktadır. Öğrencilerin 510’u (59.9), devletin artan gelir ihtiyacını *vergi denetimlerini artırarak*, 233’ü (%27.3) *harcamalarını kısarak*, 68’i (%8) *vergileri artırarak ve yeni vergiler koyarak*, 32’si (%3.8) *borçlanarak* karşılaması gerektiğini ifade etmektedir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun vergi denetimlerinin artırılarak gelir elde edilmesi gerektiği düşüncesinin nedeni olacak devletin denetimi dışındaki faaliyetler anlamına gelen kayıt dışı ekonominin varlığı olarak gösterilebilir.

Ankete katılan öğrencilerin sadece % 3.8’inin devletin artan gelir ihtiyacını borçlanarak karşılaması gerektiği düşünmesi, diğer öğrencilerin borçlanmaya olumsuz tepki vermesi, borçlanmanın uzun vadede çoğunluğunun 25 yaş altında olan üniversite öğrencilerinin gelecekte faiz yükü olarak döneceğini düşünmeleri etkili olabilir.

Tablo 3.12. Ankete Katılan Öğrencilerin Devletin Artan Gelir İhtiyacını Nasıl Karşılama Gerektiği İle İlgili Düşüncelerinin Dağılımı

	Sıklık	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Vergileri artırarak ve yeni vergiler koyarak	68	8,0	8,1
Harcamalarını kısarak	233	27,3	35,7
Borçlanarak	32	3,8	39,5
Vergi denetimlerini artırarak	510	59,9	100,0
Cevapsız	9	1,1	
Toplam	852	100	

Toplanan vergilerin nerelere ve nasıl harcanacağı vergiyi ödeyenlerin vergiye karşı gösterecekleri tutum ve davranışların belirlenmesine etki etmektedir. Kamu hizmetlerinin vergi ödeyenlerin tercihlerine uyumluluğu psikolojik olarak bireyleri etkilemektedir (Gerçek ve Yüce, 1998:38). Devletin kamu hizmetlerini yerine getirmek için yaptığı harcamaları vatandaşların istekleri doğrultusunda yapması onların vergiye karşı uyumlarını artıracakları düşünülmektedir. Tablo 3.13’de dağılımı gösterilen ‘‘*sizce devlet hangi alanlarda harcama yaparsa vergi verme gönüllüğünüz artar*’’ sorusuna ankete katılan öğrencilerin büyük bir çoğunluğu olan 405’i(%47.5) *toplumsal refahın artmasının* vergiye karşı gösterecekleri tutumu olumlu yönde değiştireceğini ifade etmektedir.

Tablo 3.13. Devletin Kamu Hizmetlerini Karşılama İçin Hangi Alanlarda Harcama Yapmasının Vergi Verme Gönüllülüklerini Artıracağı Hakkındaki Görüşlerinin Dağılımı

	Sıklık	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Eğitim	274	32,2	32,3
Savunma	52	6,1	38,4
Sağlık	117	13,7	52,2
Toplumsal refahın artması ile	405	47,5	100,0
Cevapsız	4	,5	
Toplam	852	100	

3.7.1.3. Vergi Bilincinin Nasıl Artırılacağı Hakkındaki Görüşleri

Vergi bilincinin artması bireylerin bireysel ve çevresel faktörlerden daha az etkilenecek vergiye karşı olumlu davranışlar sergilemesinde etkili olmaktadır. Tablo 3.14’de öğrencilerin vergi bilincinin nasıl artırılacağı hakkındaki düşüncelerinin dağılımı görülmektedir. Tabloda görüldüğü gibi ankete katılan 852 Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencisinin büyük bir çoğunluğu olan 453’ü Türkiye’de vergi bilincinin *eğitim ve öğretim ile artırılacağını* düşünmektedir

Tablo 3.14. Öğrencilerin Vergi Bilincinin Nasıl Artırılacağı Hakkındaki Düşüncelerinin Dağılımı

	Sıklık	Yüzde	Kümülatif Yüzde
Eğitim ve öğretimle	453	53,2	53,5
Kamu harcamalarındaki savurganlığın giderilmesi ile	77	9,0	62,6
Vergi sistemindeki adaletsizliğin giderilmesi ile	178	20,9	83,6
Vergi oranlarının düşürülmesi ile	50	5,9	89,5
Kişi başına düşen gelir düzeyinin artırılması ile	89	10,4	100,0
Cevapsız	5	,6	
Toplam	852	100	

3.7.1.4. Vergi Kaçakçılığına Bakış Açıları

Ankete katılan Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin vergi kaçakçılığının bakış açılarını öğrenmek amacıyla vergi kaçakçılığının onlara ne ifade ettiğini sorgulanmıştır. Tablo 3.15’de görüldüğü gibi, öğrencilerin % 75,8’inin vergi kaçakçılığının hırsızlık olduğu konusunda fikir birliği içinde oldukları görülmektedir. Öğrencilerin 104’ü(%12,2) kurnazlık olarak tanımlarken, 56’sı(%6,6) gözardı edilebilecek bir suç , 43’ü(%5) ise normal sıradan bir olay olarak görmektedir.

Tablo 3.15. Ankete Katılan Öğrencilerin Vergi Kaçakçılığına Bakış Açısı

	Sıklık	Yüzde	Kümülatif yüzde
Hırsızlık	646	75,8	76,1
Kurnazlık	104	12,2	88,3
Göz ardı edilebilecek suç	56	6,6	94,9
Normal sıradan olay	43	5,0	100,0
Cevapsız	3	,4	
Toplam	852	100	

3.7.1.5. Özel Usulsüzlük Cezası Hakkındaki Görüşleri

Vergi cezaları bireylerin vergiye karşı gösterecekleri tutum ve davranışları etkilemekte ve vergiye karşı olumsuz tutumlar sergilemelerini engellemektedir. Tablo 3.16’da görüldüğü gibi Ankete katılan öğrencilerin fiş/fatura almadıkları takdirde karşı karşıya kalacakları özel usulsüzlük cezasının fiş/fatura alma alışkanlıklarının değişmesine neden olmaz ifadesine katılmadıklarını ve özel usulsüzlük cezasının “fiş fatura alma alışkanlıklarını etkileyeceğini ifade etmektedir.” 181’i(%21,2) kararsız kalırken 308’i cezanın fiş/fatura alma alışkanlıklarını etkilemeyeceğini görüşündedirler.

Tablo 3.16. Ankete Katılan Öğrencilerin Vergi Cezasına Bakışı

	Sıklık	Yüzde	Kümülatif yüzde
Kesinlikle katılmıyorum	183	21,5	21,8
Katılmıyorum	169	19,8	41,9
Kararsızım	181	21,2	63,4
Katılıyorum	170	20	83,06
Kesinlikle katılıyorum	138	16,2	100,0
Cevapsız	11	1,3	
Toplam	852	100	

3.7.2. Çapraz Tablo Analizi

Ki-kare testi sosyal bilimlerdeki araştırmalarda genellikle iki değişkenin birbirinden bağımsız olup olmadığını ölçmek amacıyla kullanılmakla beraber

değişkenler arasındaki farklılıkların belirlenmesinde başka bir ifade ile χ^2 testi bir çapraz tabloda yer alan değişkenler arasındaki gözlenen ilişkinin istatistiksel açıdan anlamlı olup olmadığını ölçmek için kullanılmaktadır (Altunışık vd.,2007:). % 5 anlamlılık seviyesinde null hipotezine göre değişkenler arasında ilişki yoktur varsayımına dayanmakta ve bu test edilmektedir. Bulunan pearson ki-kare değeri(p katsayısı) %5'den küçükse, iki değişken arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı(null hipotezinin kabulü), %5'den büyükse yokluğu (null hipotezinin reddi) söz konusudur (Çiçek, 2006:129). Bu bölümde de anket formunda yer alan sorular arasındaki ilişkiyi ölçmek amacıyla çapraz tablo ve korelasyon analizleri yapılmıştır.

İki değişken arasında lineer (doğrusal) olmayan bir ilişki olabilir, yani null hipotezinin kabul edilmemesi durumunda iki değişken arasında ilişkinin olmadığı anlamına gelmeyebilir. Bu durumda, korelasyon katsayısına bakılarak iki değişken arasındaki doğrusal ilişkinin veya bağımlılığın şiddeti belirlenerek analiz yapılmaktadır. Anketimizde iki değişken arasındaki ilişkilerin belirlenmesinde sperman –rank korelasyonu test edilerek analizi yapılacaktır. Sperman –rank korelasyon kat sayısı 'r' harfi ile gösterilmektedir. 'r' katsayısı +1 ile -1 arasında değer alabilmektedir.katsayının +1 olması iki değişken arasında mükemmel bir doğrusal ilişkinin olduğunu, -1 olması ise ters yönlü bir ilişkinin olduğunu göstermektedir. Katsayının sıfır olması durumunda ise iki değişken arasında herhangi bir açık görülebilir ilişkinin olmadığını anlamına gelmektedir (Altunışık vd., 2007:199-200).

3.7.2.1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Elde Edilen Farklı Çapraz Tablo Analizleri

Bu kısımda, benzer anket soruları gruplandırılarak ankete katılan üniversite öğrencilerinin anket sorularına verdikleri cevaplar ile cinsiyetleri arasındaki ilişkinin

ölçüldüğü farklı çapraz tablolar yer almaktadır.

3.7.2.1.1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Verginin Tanımındaki Farklılıklar

Tablo 3.17 erkek ve kız öğrencilerin vergiyi algılamaları arasında ki farklılıkları ölçmek için oluşturulmuştur. Tablodan da anlaşılacağı üzere vergiyi kamu hizmetlerinin karşılığı olarak gören 394 öğrencinin 240'ı erkektir. Tablodan da anlaşılmaktadır ki kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha çok vergiyi bir yük ve zorunlu bir ödeme olarak tanımlamaktadırlar. Erkek ve kız öğrencilerin vergiyi tanımlaması arasında anlamlı bir fark olmadığı gözlemlenmektedir. Pearson ki-kare testi sonucunda çıkan 0,372 değeri de bunu desteklemektedir.

Tablo 3.17. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Verginin Tanımı

Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ: 4,259 P Değ. Anlamlılık Düzeyi: ,372 Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) : 767		Cinsiyet		Toplam
		Erkek	Kız	
Sizce vergi ne anlama geliyor?	Zorunlu bir ödeme	128	102	230
		55,7%	44,3%	100,0%
		25,7%	28,9%	27,0%
	Kamu hizmetlerinin karşılığı	240	154	394
		60,9%	39,1%	100,0%
		48,2%	43,6%	46,3%
	Bir ödev	83	57	140
		59,3%	40,7%	100,0%
		16,7%	16,1%	16,5%
	Bir yük	29	30	59
		49,2%	50,8%	100,0%
		5,8%	8,5%	6,9%
	Bilgi sahibi değilim	18	10	28
		64,3%	35,7%	100,0%
		3,6%	2,8%	3,3%
Toplam		498	353	851
		58,5%	41,5%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%

3.7.2.1.2. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Devletin Artan Gelir İhtiyacını Nasıl Karşılama Gerektiği Hakkındaki Düşünceleri

Tablo 3.18’de öğrencilerin devletin artan gelir ihtiyacını karşılaması için nasıl bir politika izlemesi gerektiği hakkındaki düşüncelerinin cinsiyete göre dağılımı görülmektedir. Devletin artan gelir ihtiyacını vergi denetimlerini artırarak karşılaması gerektiğini ifade eden öğrencilerin cinsiyete göre farklılıkları yoktur. Diğer seçeneklerde ise cinsiyete göre aralarında çok büyük bir fark olmamakla birlikte erkekler devletin vergileri artırarak veya yeni vergiler koyarak ve borçlanarak, kızlar ise devletin harcamalarını kısarak artan gelir ihtiyacını karşılaması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Tablo 3.18. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Devletin Artan Gelir İhtiyacını Nasıl Karşılama Gerektiği Hakkındaki Düşünceleri

Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ: 1,682 P Değ. Anlamlılık Düzeyi: ,641 Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) : ,932		Cinsiyet		Toplam
		Erkek	Kız	Erkek
Sizce devlet artan gelir ihtiyacını nasıl bir politika izleyerek karşılamalı?	Vergileri artırarak ve yeni vergiler koyarak	41	27	68
		60,3%	39,7%	100%
		8,3%	7,7%	8,1%
	Harcamalarını kısarak	133	100	233
		57,1%	42,9%	100%
		27,0%	28,6%	27,6%
	Borçlanarak	22	10	32
		68,8%	31,3%	100%
		4,5%	2,9%	3,8%
	Vergi denetimlerini artırarak	297	213	510
		58,2%	41,8%	100%
		60,2%	60,9%	60,5%
Toplam		493	350	843
		58,5%	41,5%	100%
		100%	100%	100%

3.7.2.1.3. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kamu Harcamalarına Bakışı

Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin cinsiyetleri açısından devletin harcama yaptığı alanların vergi verme gönüllülüklerini nasıl etkilediğini ölçmeye yönelik yapılan çapraz analiz sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır. Tablo 3.19'daki verilerin değerlendirilmesi şu şekildedir. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere oranla toplumsal refahın artması ve sağlık alanlarında harcama yapılması konusunda daha istekli oldukları tespit edilmiştir. Erkek öğrenciler ise kız öğrencilere nazaran daha çok eğitim ve savunma şıklarını işaretlemiştirlerdir.

Tablo 3.19. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Kamu Harcamalarına Bakışı

Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ: ,079 P Değ. Anlamlılık Düzeyi:6,775 Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) : ,313		Cinsiyet		Toplam
		Erkek	Kız	
Sizece devlet hangi alanlarda harcama yaparsa vergi verme gönüllülüğünüz artar?	Eğitim	167	107	274
		60,9%	39,1%	100,0%
		33,6%	30,5%	32,3%
	Savunma	37	15	52
		71,2%	28,8%	100,0%
		7,4%	4,3%	6,1%
	Sağlık	60	57	117
		51,3%	48,7%	100,0%
		12,1%	16,2%	13,8%
	Toplumsal refahın artması ile	233	172	405
		57,5%	42,5%	100,0%
		46,9%	49,0%	47,8%
Toplam	497	351	848	
	58,6%	41,4%	100,0%	
	100,0%	100,0%	100,0%	

3.7.2.1.4. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Türkiye'deki Vergi Bilincinin Nasıl Artırılması Gerektiği

Tablo 3.20'de "Türkiye'de vergi bilinci nasıl artırılır?" sorusuna verilen cevapların öğrencilerin cinsiyetlerine göre dağılımı görülmektedir. Ankete katılan kız ve erkek öğrencilerin Türkiye'deki vergi bilincinin eğitim ve öğretimle, vergi sistemindeki adaletsizliğin giderilmesi ile artırılacağı konusunda fikir birliği içinde oldukları söylenebilir. Ki-kare test sonucuna göre de öğrencilerin cinsiyetleri ile vergi bilincinin artırılmasına yönelik fikirleri arasında anlamlı fark bulunamamıştır.

Tablo 3.20. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Vergi Bilinci Hakkındaki Görüşleri

Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ: 3,178 P Değ. Anlamlılık Düzeyi: ,529 Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) : ,110		Cinsiyet		Toplam
		Erkek	Kız	
Türkiye'de vergi bilinci nasıl artırılabilir	Eğitim ve öğretimle	274	179	453
		60,5%	39,5%	100%
		55,2%	51,0%	53,5%
	Kamu harcamalarındaki savurganlığın giderilmesi	39	38	77
		50,6%	49,4%	100%
		7,9%	10,8%	9,1%
	Vergi sistemindeki adaletsizliğin giderilmesi ile	105	73	178
		59,0%	41,0%	100%
		21,2%	20,8%	21,0%
	Vergi oranlarının düşürülmesi ile	27	23	50
		54,0%	46,0%	100%
		5,4%	6,6%	5,9%
Kişi başına düşen gelir düzeyinin artırılması ile	51	38	89	
	57,3%	42,7%	100%	
	10,3%	10,8%	10,5%	
Toplam		496	351	847
		58,6%	41,4%	100%
		100%	100%	100%

3.7.2.1.5. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Vergi Kaçakçılığına

Bakışı

Ankete katılan Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin cinsiyetleri ile vergi kaçakçılığına bakışı arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Tablo 3.21 de görüldüğü gibi öğrencilerin cinsiyetlerine göre vergi kaçırınlar hakkındaki düşünceleri şu şekildedir. Ankete katılan 497 erkek öğrencinin 369'u, 352 Kız öğrencinin ise 277'si vergi kaçırmayı hırsızlık olarak ifade etmektedir. Erkek öğrenciler kız öğrencilere nazaran vergi kaçakçılığını kurnazlık ve normal sıradan bir olay olarak görmektedir.

Tablo 3.21. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Vergi Kaçakçılığına Bakış Açılarının Dağılımı

Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ: 10,724 P Değ. Anlamlılık Düzeyi: ,013 Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) : ,110		Cinsiyet		Toplam
		Erkek	Kız	Erkek
Vergi kaçırmak size ne çağırıştırır	Hırsızlık	369	277	646
		57,1%	42,9%	100,0%
		74,2%	78,7%	76,1%
	Kurnazlık	66	38	104
		63,5%	36,5%	100,0%
		13,3%	10,8%	12,2%
	Göz ardı edilebilecek suç	28	28	56
		50,0%	50,0%	100,0%
		5,6%	8,0%	6,6%
	Normal sıradan olay	34	9	43
		79,1%	20,9%	100,0%
		6,8%	2,6%	5,1%
Toplam		497	352	849
		58,5%	41,5%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%

3.7.2.2. Öğrencilerin Ailelerinin Sahip Olduğu Gelir Düzeyine Göre Elde Edilen Farklı Çapraz Tablo Analizleri

Bu kısımda, ankete katılan üniversite öğrencilerinin anket sorularına verdikleri cevaplar ile ailelerinin sahip olduğu gelir düzeyi arasındaki ilişkinin ölçüldüğü farklı çapraz tablolar yer almaktadır.

3.7.2.2.1. Öğrencilerin Ailelerinin Sahip Olduğu Gelir Düzeyine Göre Vergiyi Tanımlamalarındaki Farklılıklar

Tablo 3.22 gelir düzeyine göre verginin tanımın da farklılıklar olup olmayacağını araştırmak için oluşturulmuştur. Gelir düzeyi verginin tanımın yapılmasında anlamlı farklılara neden olmamaktadır. Bütün gelir düzeyindeki öğrencilerin çoğunluğu verginin kamu hizmetlerinin karşılığı olarak tanımlamaktadır. Aile geliri 501-1000 TL arası olan öğrenciler diğer gelir grubundaki öğrencilere göre nispeten daha çok vergiyi zorunlu bir ödeme ve bir yük olarak görmektedir.

Tablo 3.22. Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Ortalama Gelirine Göre Vergiyi Tanımlamaları

Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ: 9.353 P Değ. Anlamlılık Düzeyi: ,898 Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) : ,848	Ailenizin aylık ortalama geliri					Toplam
	0-500	501-1000	1001-1500	1501-2000	2001 ve üzeri	
Zorunlu bir ödeme	35	89	60	28	18	230
	15,2%	38,7%	26,1%	12,2%	7,8%	100%
	25,7%	28,4%	27,0%	25,9%	25,0%	27%
Kamu hizmetlerinin karşılığı	61	140	110	53	30	394
	15,5%	35,5%	27,9%	13,5%	7,6%	100%
	44,9%	44,7%	49,5%	49,1%	41,7%	46,3%
Bir ödev	24	47	35	16	18	140
	17,1%	33,6%	25,0%	11,4%	12,9%	100%
	17,6%	15,0%	15,8%	14,8%	25,0%	16,5%
Bir yük	10	27	11	7	4	59
	16,9%	45,8%	18,6%	11,9%	6,8%	100%
	7,4%	8,6%	5,0%	6,5%	5,6%	6,9%
Bilgi sahibi değilim	6	10	6	4	2	28
	21,4%	35,7%	21,4%	14,3%	7,1%	100%
	4,4%	3,2%	2,7%	3,7%	2,8%	3,3%
Toplam	136	313	222	108	72	851
	16,0%	36,8%	26,1%	12,7%	8,5%	100%
	100%	100%	100%	100%	100%	100%

3.7.2.2.2. Öğrencilerin Ailelerinin Sahip Olduğu Gelir Düzeyine Göre Devletin Artan Gelir İhtiyacını Nasıl Karşılamaı Gerektiği Hakkındaki Düşünceleri

Tablo 3.23 Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin devlet artan gelir ihtiyacını nasıl karşılamaı gerektiği hakkındaki düşüncelerinin gelir düzeyine göre farklılıklar gösterip göstermediği hakkında fikir sahibi olabilmek için çapraz tablo analizi yapılmıştır. Bütün gelir düzeyindeki öğrencilerde devletin artan gelir ihtiyacını vergi denetimlerini artırarak karşılamaı gerektiği düşüncesi hakimdir. Devlet

harcamalarını kısarak gelir elde etmeli diyenlerin %36.5 i 501-1000 TL aralığındaki gelir düzeyine sahip öğrencilerden oluşmaktadır.

Tablo 3.23. Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Ortalama Gelirine Göre Devletin Artan Gelir İhtiyacını Nasıl Karşılama Gerektiği Hakkındaki Düşünceleri

Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ: 15,987 P Değ. Anlamlılık Düzeyi: ,192 Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) :, 588		Ailenizin aylık ortalama geliri(TL)					Toplam
		0-500	501-1000	1001-1500	1501-2000	2001 ve üzeri	
Sizce devlet artan gelir ihtiyacı nı nasıl bir politika izleyerek karşılamalı	Vergileri artırarak ve yeni vergiler koyarak	7	26	20	9	6	68
		10,3%	38,2%	29,4%	13,2%	8,8%	100%
		5,2%	8,4%	9,1%	8,3%	8,3%	8,1%
	Harcamalarını kısarak	42	85	67	23	16	233
		18,0%	36,5%	28,8%	9,9%	6,9%	100%
		31,1%	27,6%	30,5%	21,3%	22,2%	27,6%
	Borçlanarak	9	7	6	4	6	32
		28,1%	21,9%	18,8%	12,5%	18,8%	100%
		6,7%	2,3%	2,7%	3,7%	8,3%	3,8%
	Vergi denetimlerini artırarak	77	190	127	72	44	510
		15,1%	37,3%	24,9%	14,1%	8,6%	100%
		57,0%	61,7%	57,7%	66,7%	61,1%	60,5%
Toplam		135	308	220	108	72	843
		16,0%	36,5%	26,1%	12,8%	8,5%	100%
		100%	100%	100%	100%	100%	100%

3.7.2.2.3. Öğrencilerin Ailelerinin Sahip Olduğu Gelir Düzeyine

Göre Kamu Harcamalarına Bakışı

Kamu harcamalarının vergiyi ödeyenlerin beklentilerine göre yapılması onların vergiye gönüllü uyumunu etkilemektedir. Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin ailelerinin sahip oldukları gelir düzeyinin devletin harcama yaptığı eğitim, sağlık, savunma ve toplumsal refahın artması seçeneklerini işaretlemelerinde etkili olup olmadığını ölçmek için çapraz tablo analizi yapılmıştır. Yapılan analiz sonucuna göre kamu harcamalarının yapıldığı alanlarla gelir düzeyi arasında anlamlı bir fark

bulunmamıştır. Tablo 3.24’de dağılımı görülmektedir. Gelir düzeyi artıkça toplumsal refahın artırılmasını isteyen öğrencilerin oranı artmaktadır. Gelir düzeyi azaldıkça devletin eğitim alanında harcama yapmasını isteyenlerin oranı artmaktadır.

Tablo 3.24. Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Ortalama Gelirine Göre Kamu Harcamalarına Bakışı

Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ: 15,987 P Değ. Anlamlılık Düzeyi: ,192 Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) : ,535		Ailenizin aylık ortalama geliri(TL)					Toplam
		0-500	501-1000	1001-1500	1501-2000	2001 ve üzeri	
Size devlet hangi alanlarda harcama yaparsa vergi verme gönüllüğünüz artar?	Eğitim	53	107	67	28	19	274
		19,3%	39,1%	24,5%	10,2%	6,9%	100%
		38,7%	34,4%	30,3%	26,2%	26,4%	32,3%
	Savunma	4	16	17	6	9	52
		7,7%	30,8%	32,7%	11,5%	17,3%	100%
		2,9%	5,1%	7,7%	5,6%	12,5%	6,1%
	Sağlık	19	44	32	17	5	117
		16,2%	37,6%	27,4%	14,5%	4,3%	100%
		13,9%	14,1%	14,5%	15,9%	6,9%	13,8%
	Toplumsal refahın artması ile	61	144	105	56	39	405
		15,1%	35,6%	25,9%	13,8%	9,6%	100%
		44,5%	46,3%	47,5%	52,3%	54,2%	47,8%
Toplam		137	311	221	107	72	849
		16,2%	36,7%	26,1%	12,6%	8,5%	100%
		100%	100%	100%	100%	100%	100%

3.7.2.2.4. Öğrencilerin Ailelerinin Sahip Olduğu Gelir Düzeyine

Göre Vergi Kaçakçılığına Bakışı

Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin ailelerinin gelir düzeylerine göre vergi kaçırmaya bakış açılarını ölçmeye yönelik yapılan çapraz tablo analiz sonucunda istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar bulunmamaktadır. Tablo 3.25’deki verilerin değerlendirilmesi şu şekildedir. Ankete katılan tüm gelir grupları arasında öğrenciler vergi kaçakçılığı hırsızlık olarak ifade etmektedir. Gelir düzeyi 1500 TL üzerinde olan

öğrenciler 0-1500 TL gelir düzeyi aralığında ki öğrencilere nazaran daha çok vergi kaçakçılığını kurnazlık olarak tanımlamaktadır. 2000 TL ve üzeri gelir düzeyine sahip öğrencilerin diğer gruptaki öğrencilere oranla vergi kaçakçılığını normal sıradan bir olay olarak görmektedir. Dikkati çeken bir nokta gelir düzeyi düştükçe vergi kaçakçılığı daha çok göz ardı edilebilecek bir suç olarak görülmektedir.

Tablo 3.25. Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Ortalama Gelirine Göre Vergi Kaçakçılığına Bakışı

Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ:16,891 P Değ. Anlamlılık Düzeyi: ,154 Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) : ,316		Ailenizin Aylık Ortalama Geliri(TL)					Toplam
		0-500	501-1000	1001-1500	1501-2000	2001 ve üzeri	
Vergi kaçırmak size ne çağrıştırır	Hırsızlık	102	248	167	79	50	646
		15,8%	38,4%	25,9%	12,2%	7,7%	100%
		74,5%	79,5%	75,9%	73,1%	69,4%	76,1%
	Kurnazlık	18	27	28	20	11	104
		17,3%	26,0%	26,9%	19,2%	10,6%	100%
		13,1%	8,7%	12,7%	18,5%	15,3%	12,2%
	Göz ardı edilebilecek suç	11	23	13	6	3	56
		19,6%	41,1%	23,2%	10,7%	5,4%	100%
		8,0%	7,4%	5,9%	5,6%	4,2%	6,6%
	Normal sıradan olay	6	14	12	3	8	43
		14,0%	32,6%	27,9%	7,0%	18,6%	100%
		4,4%	4,5%	5,5%	2,8%	11,1%	5,1%
Toplam		137	312	220	108	72	849
		16,1%	36,7%	25,9%	12,7%	8,5%	100%
		100%	100%	100%	100%	100%	100%

3.7.2.2.5. Öğrencilerin Ailelerinin Sahip Olduğu Gelir Düzeyine Göre Türkiye'deki Vergi Bilincinin Nasıl Artırılması Gerektiği

Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin ailelerinin sahip olduğu gelir düzeyine göre Türkiye'deki vergi bilincinin nasıl artırılması gerektiği hakkındaki düşünceleri arasındaki ilişkiyi ölçmek için tablo 3.26 da dağılımı gösterilen çapraz tablo analizi yapılmıştır. 0-500 TL arası gelir düzeyine sahip öğrencilerin %62.8 eğitim ve

öğretimle vergi bilincinin artırılacağını düşünmektedir. Pearson ki-kare sonucuna göre ankete katılan öğrencilerin ailelerinin sahip olduğu gelir düzeyi ile vergi bilincinin nasıl artırılması gerektiği hakkında düşünleri arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Tablo 3.26. Öğrencilerin Ailelerinin Aylık Ortalama Gelirine Göre Türkiye’deki Vergi Bilincinin Nasıl Artırılacağı Hakkındaki Görüşleri

Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ: 16013 P Değ. Anlamlılık Düzeyi: .452. Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) : 0.17		Ailenizin aylık ortalama geliri(TL)					Toplam
		0-500	501-1000	1001-1500	1501-2000	2001 ve üzeri	
Türkiye de vergi bilinci nasıl artırılabilir	Eğitim ve öğretimle	86	168	113	51	35	453
		19,0%	37,1%	24,9%	11,3%	7,7%	100%
		62,8%	54,5%	50,9%	47,2%	48,6%	53,5%
	Kamu harcamalarındaki savurganlığın giderilmesi ile	14	27	21	9	6	77
		18,2%	35,1%	27,3%	11,7%	7,8%	100%
		10,2%	8,8%	9,5%	8,3%	8,3%	9,1%
	Vergi sistemindeki adaletsizliğin giderilmesi ile	17	58	54	29	20	178
		9,6%	32,6%	30,3%	16,3%	11,2%	100%
		12,4%	18,8%	24,3%	26,9%	27,8%	21,0%
	Vergi oranlarının düşürülmesi ile	6	20	14	7	3	50
		12,0%	40,0%	28,0%	14,0%	6,0%	100%
		4,4%	6,5%	6,3%	6,5%	4,2%	5,9%
Kişi başına düşen gelir düzeyinin artırılması ile	14	35	20	12	8	89	
	15,7%	39,3%	22,5%	13,5%	9,0%	100%	
	10,2%	11,4%	9,0%	11,1%	11,1%	10,5%	
Toplam	137	308	222	108	72	847	
	16,2%	36,4%	26,2%	12,8%	8,5%	100%	
	100%	100%	100%	100%	100%	100%	

3.7.2.3. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Fakülte/Yüksekokula

Göre Elde Edilen Farklı Çapraz Tablo Analizleri

Bu kısımda, ankete katılan üniversite öğrencilerinin anket sorularına verdikleri cevaplar ile öğrenim gördükleri fakülte/yüksekokul da aldıkları eğitim arasındaki ilişkinin ölçüldüğü farklı çapraz tablolar yer almaktadır

3.7.2.3.1.Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Fakülte/Yüksekokula Göre Vergi Tanımlamaları

Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin öğrenim gördükleri fakülte/yüksekokullarda ki aldıkları eğitim ile vergiyi tanımlamaları arasındaki ilişkiyi ölçmek için Tablo 3.27’de görülen çapraz tablo analizi yapılmıştır. Yapılan ki-kare testi sonucunda aldıkları eğitim ile vergiyi tanımlamaları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Sağlık yüksekokulu, Ziraat Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileri diğer öğrencilere göre daha ağırlıklı olarak vergiyi kamu hizmetlerinin karşılığı olarak görmektedir. Mali eğitim alan iktisadi idari bilimler fakültesi öğrencilerinin ise % 29.7 sinin vergiyi zorunlu bir ödeme olarak görmesi dikkat çekmektedir. Ankete katılan öğrenciler arasında sadece sağlık yüksek okulu öğrencileri vergiyi bir yük olarak görmemektedir.

3.7.2.3.2. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Fakülte/Yüksekokula

Göre devletin uyguladığı vergi politikaları hakkındaki görüşleri

Öğrencilerin devletin artan gelir ihtiyacını nasıl karşılaması gerektiği hakkındaki düşüncelerinin öğrenim düzeylerine göre nasıl şekillendiğini ifade eden çapraz tablo analiz sonuçları Tablo 3.28’de görülmektedir. Öğrencilerin verdikleri cevaplar ile öğrenim gördükleri fakülte/yüksekokullar arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Ancak oransal olarak Ziraat fakültesi, zile turizm yüksekokulu, sağlık yüksekokulu öğrencileri diğer fakülte/yüksek okullar da öğrenim gören öğrencilere oranla daha fazla devletin artan gelir ihtiyacını vergi denetimlerini artırarak karşılaması gerektiğini düşünmektedir. Vergileri artırarak ve yeni vergiler koyarak yada borçlanarak karşılaması gerektiğini düşünler arasında İktisadi ve idari bilimler fakültesi öğrencilerinin oranı diğer fakülte /yüksekokul da öğrenim görenlere nazaran daha yüksektir.

3.7.2.3.3. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Fakülte/Yüksekokula Göre Kamu Harcamalarına Bakışı

Tablo 3.29’da öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülte/yüksekokulda aldıkları eğitime göre “*sizce devlet hangi alanlarda harcama yaparsa vergi verme gönüllüğünüz artar*” sorusuna verdikleri yanıtların dağılımı gösterilmektedir. Tabloda da görüleceği üzere Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu öğrencileri devletin *savunma* alanında harcama yapmasını istememektedir. Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Fen Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Ziraat Fakültesi öğrencileri ağırlıklı olarak “*toplumsal refahın artmasının*” vergiye uyumlarını artıracaklarını ifade ederken, Eğitim Fakültesi ve Turizm Yüksekokulu öğrencileri “*eğitim*” alanında Sağlık Yüksekokulu öğrencileri ise “*sağlık*” alanında harcama yapılmasının vergi verme gönüllüğünü artıracaklarını ifade etmektedir. Öğrencilerin öğrenim gördükleri Fakülte/Yüksekokul ile devletin harcama yaptığı alanlar arasında anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

3.7.2.3.4. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Fakülte/Yüksekokula Göre Vergi Kaçakçılığına Bakışları

Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülte/yüksekokullardaki aldıkları eğitimin vergiye bakış açılarını nasıl etkilediğini belirlemek amacıyla sorulan “ *vergi kaçırmak size ne çağrıştırıyor*” sorusuna verilen yanıtların dağılımı Tablo 3.30’da görülmektedir. Tabloda görüldüğü üzere öğrenciler genel olarak vergiyi kaçırmaı hırsızlık olarak tanımlamaktadır. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu ve Sağlık Yüksekokulu öğrencileri vergi kaçakçılığının normal sıradan bir olay ve göz ardı edilebilecek bir suç olmadığını savunmaktadırlar. Yapılan test sonuçlarına göre Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin öğrenim gördükleri fakülte/yüksekokulda ki aldıkları eğitimle vergiye bakış açıları arasında kuvvetli bir ilişki olmadığı görülmektedir.

3.7.2.3.5.Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Fakülte/Yüksekokula Göre Vergi Bilincinin Nasıl Artırılması Gerektiği

Tablo 3.31’de öğrencilerin eğitim gördükleri fakülte/yüksekokullara göre vergi bilincinin nasıl artırılacağı hakkındaki düşüncelerinin dağılımı gösterilmektedir. Öğrencilerin vergi bilincinin nasıl artırılması gerektiği hakkındaki düşüncelerinin onların öğrenim gördükleri fakülte/yüksekokullardaki aldıkları eğitimleri arasında Pearson ki-kare sonucunda elde edilen, 366 değerine göre anlamlı bir fark bulunamamıştır fakat iki değişken arasında kuvvetli bir ilişki olmamasına rağmen açıklayıcı değişkenin bağımlı değişkeni açıklama gücünün yüksek olduğu görülmektedir. Her eğitim düzeyinde öğrenciler ilk olarak eğitim ve öğretimin ikinci sıradan olarak ise vergi sistemindeki adaletsizliğin giderilmesinin vergi bilincini artıracaklarını ifade etmektedir. Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu öğrencileri kişi başına düşen gelir düzeyinin artırılmasının, Zile Turizm Yüksekokulu öğrencileri ise vergi oranlarının düşürülmesinin vergi bilinci artırmayacağını düşünmektedir. Vergi adaletsizliğinin giderilmesi ile vergi bilincinin artırılacağını düşünenler arasında Ziraat Fakültesi ve Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinin oranının diğer öğrencilere nazaran daha yüksek oranda oldukları görülmektedir.

3.7.2.4. Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Elde Edilen Farklı Çapraz Tablo Analizleri

Bu kısımda, ankete katılan üniversite öğrencilerinin anket sorularına verdikleri cevaplar ile eğitim hayatları süresince vergi dersi almalarının vergiye bakış açılarını nasıl etkilediğinin ölçüldüğü farklı çapraz tablolar yer almaktadır

3.7.2.4.1. Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Verginin Tanımı

Ankete katılan öğrencilerin vergi dersi alıp almamaları ile vergiyi tanımlama biçimi arasında ki ilişkiyi ölçmeye yönelik çapraz tablo analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3.32’de görülmektedir. Tablodan anlaşılacağı gibi öğrencilerin vergi hakkında bilgilenmelerini sağlayacak bir ders almaları onların vergiyi tanımlamaları arasında anlamlı farklar bulunamamıştır. Pearson ki-kare test sonucunda çıkan 0,057 değeri de bunu desteklemektedir. Vergi dersi alan öğrenciler almayan öğrencilere göre çok büyük bir oransal fark olmamakla birlikte vergi dersi almayanlara nazaran daha çok vergiyi bir yük ve zorunlu bir ödeme olarak görmektedirler. Vergi dersi almayanlar ise vergi dersi alanlara nazaran daha çok vergiyi kamu hizmetlerinin karşılığı olarak görmektedir.

Tablo 3.32. Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamaları İle Vergiyi Tanımlamaları Arasındaki Farklılık

Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ: 9,191 P Değ. Anlamlılık Düzeyi: 0,57 Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) : ,806		Eğitim hayatınız süresince vergi konusunda bilgilenmezi sağlayacak bir ders aldınız mı?		
		Evet	Hayır	
Sizce vergi ne anlama geliyor?	Zorunlu bir ödeme	85	145	230
		37,0%	63,0%	100%
		28,6%	26,2%	27,0%
	Kamu hizmetlerinin karşılığı	128	266	394
		32,5%	67,5%	100%
		43,1%	48,0%	46,3%
	Bir ödev	57	83	140
		40,7%	59,3%	100%
		19,2%	15,0%	16,5%
	Bir yük	23	36	59
		39,0%	61,0%	100%
		7,7%	6,5%	6,9%
	Bilgi sahibi değilim	4	24	28
		14,3%	85,7%	100%
		1,3%	4,3%	3,3%
Toplam		297	554	851
		34,9%	65,1%	100%
		100%	100%	100%

3.7.2.4.2. Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre

Devletin Uyguladığı Vergi Politikaları Arasındaki İlişki

Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin vergi dersi alıp almamalarına göre sahip oldukları mali eğitimin, devletin artan gelir ihtiyacını nasıl bir politika izleyerek karşılaması gerektiği hakkında ki düşüncelerini etkileyip etkilemediğini ölçmek amacıyla çapraz tablo analizi yapılmıştır. Analiz sonuçları Tablo 3.33’de gösterilmektedir. Devlet artan gelir ihtiyacını vergi denetimlerini artırarak karşılaması gerektiğini düşünen 510 öğrencinin 335’i vergi dersi almayan öğrencilerden oluşmaktadır. Vergi dersi alan öğrenciler

artan gelir ihtiyacının borçlanarak karşılanması gerektiğinde yoğunlaşmıştır. Vergi dersi almayan öğrenciler ise almayanlara nazaran daha çok harcamalarını kısarak yapması gerektiği şıkında yoğunlaşmıştır.

Tablo 3.33 Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Devletin Uygulaması Gereken Vergi Politikaları Hakkındaki Görüşleri

		Eğitim hayatınız süresince vergi konusunda bilgilenmenizi sağlayacak bir ders aldınız mı?		
		Evet	Hayır	Toplam
Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ: 1,967 P Değ. Anlamlılık Düzeyi: ,579 Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) : ,607				
Sizce devlet artan gelir ihtiyacını nasıl bir politika izleyerek karşılamalı?	Vergileri artırarak ve yeni vergiler koyarak	27	41	68
		39,7%	60,3%	100,0%
		9,2%	7,5%	8,1%
	Harcamalarını kısarak	79	154	233
		33,9%	66,1%	100,0%
		26,8%	28,1%	27,6%
	Borçlanarak	14	18	32
		43,8%	56,3%	100,0%
		4,7%	3,3%	3,8%
	Vergi denetimlerini artırarak	175	335	510
		34,3%	65,7%	100,0%
		59,3%	61,1%	60,5%
Toplam		295	548	843
		35,0%	65,0%	100,0%
		100%	100,0%	100,0%

3.7.2.4.3. Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Kamu

Harcamalarına bakışı

Tablo 3.34 Gaziosmanpaşa Üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin devletin hangi alanlarda harcama yapmasının vergi verme gönüllülüklerini artıracakları hakkındaki görüşlerinin vergi dersi alıp almalarına göre dağılımı gösterilmektedir. Vergi hakkında bilgilenmelerini sağlayan ders alan öğrencilerle almayan öğrencilerin kamu hizmetlerinin harcandığı alanların vergi verme gönüllülüklerini etkilemesi arasında

anlamli farklılıklar bulunmaktadır. Ankete katılan öğrencilerin %47.8'i toplumsal refahın artmasının vergi verme gönüllüğünü artıracığını belirtmiştir. Tablodan da görüleceği üzere çok büyük bir oransal fark olmamakla birlikte vergi dersi alan öğrencilerin almayanlara nazaran (% 56.5) oranında toplumsal refahın artmasını istemektedirler. Eğitim alanında kamu hizmeti almak isteyen öğrencilerin oranı vergi dersi alanlara göre daha fazla iken, savunma alanında hizmet almak isteyenler vergi dersi alanlar almayanlara göre daha yüksek orandadır. Pearson ki-kare testi sonuçlarında çıkan 0,000 değeri de bunu desteklemektedir.

Tablo 3.34. Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Kamu Harcamalarına Bakışı

Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ: 10,790 P Değ. Anlamlılık Düzeyi: ,000 Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) : 000		Eğitim hayatınız süresince vergi konusunda bilgilenmezi sağlayacak bir ders aldınız mı?		
		Evet	Hayır	
Sizce devlet hangi alanlarda harcama yaparsa vergi verme gönüllüğünüz artar?	Eğitim	74	200	274
		27,0%	73,0%	100,0%
		25,2%	36,1%	32,3%
	Savunma	23	29	52
		44,2%	55,8%	100,0%
		7,8%	5,2%	6,1%
	Sağlık	31	86	117
		26,5%	73,5%	100,0%
		10,5%	15,5%	13,8%
	Toplumsal refahın artması ile	166	239	405
		41,0%	59,0%	100,0%
		56,5%	43,1%	47,8%
Toplam	294	554	848	
	34,7%	65,3%	100,0%	
	100%	100,0%	100,0%	

3.7.2.4.4. Öğrencilerinin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre

Vergi Bilincinin Nasıl Artırılması Gerektiği

Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin sahip olduğu mali bilginin Türkiye’de vergi bilincinin nasıl artırılacağı hakkındaki düşüncelerini etkileyip etkilemediğini ölçmek amacıyla yapılan çapraz tablo analiz sonuçları Tablo 3.35’de gösterilmektedir. Yapılan analiz sonucunda anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Tablodan da anlaşılacağı üzere vergi dersi alan ve almayan öğrencilerin Türkiye’deki vergi bilincinin artırılmasında eğitim ve öğretimin gerekli olduğunda fikir birliği içinde oldukları görülmektedir.

Tablo 3.35 Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Türkiye’deki Vergi Bilincinin Nasıl Artırılacağı

		Eğitim hayatınız süresince vergi konusunda bilgilenmezi sağlayacak bir ders aldınız mı		
		Evet	Hayır	Toplam
		Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ: 11,185 P Değ. Anlamlılık Düzeyi: ,025 Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) : ,041		
Türkiye’de vergi bilinci nasıl artırılabilir	Eğitim ve öğretimle	167	286	453
		36,9%	63,1%	100,0%
		56,8%	51,7%	53,5%
	Kamu harcamalarındaki savurganlığın giderilmesi ile	33	44	77
		42,9%	57,1%	100,0%
		11,2%	8,0%	9,1%
	Vergi sistemindeki adaletsizliğin giderilmesi ile	54	124	178
		30,3%	69,7%	100,0%
		18,4%	22,4%	21,0%
	Vergi oranlarının düşürülmesi ile	20	30	50
		40,0%	60,0%	100,0%
		6,8%	5,4%	5,9%
Kişi başına düşen gelir düzeyinin artırılması ile	20	69	89	
	22,5%	77,5%	100,0%	
	6,8%	12,5%	10,5%	
Toplam		294	553	847
		34,7%	65,3%	100,0%
		100%	100,0%	100,0%

3.7.2.4.5. Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Vergi

Kaçakçılığına Bakışı

Tablo 3.36’de vergi dersi alan ve almayan Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin vergi kaçakçılığına bakış açıları arasındaki farklılıkları ölçmek için oluşturulmuştur. Yapılan çapraz analiz sonucunda şu söylenebilir. Öğrencilerin vergi dersi alıp almamaları vergi kaçakçılığına bakış açılarını etkilemektedir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu oransal olarak çok büyük bir fark olmamakla birlikte vergi dersi almayan öğrenciler vergi dersi alanlara nazaran daha çok vergiyi hırsızlık olarak tanımlamaktadır. Diğer seçenekler de ise vergi dersi almayanlar vergi kaçakçılığını hırsızlık olarak tanımlarken, vergi dersi alanlar göz ardı edilebilecek suç olarak görmektedir.

Tablo 3.36. Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Vergi Kaçakçılığına Yaklaşımları

		Eğitim hayatınız süresince vergi konusunda bilgileneceğiniz bir ders aldınız mı?		
		Evet	Hayır	
Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ:8,262 P Değ. Anlamlılık Düzeyi: ,041 Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) : ,075				
Vergi kaçırarak size ne çağırıştır ?	Hırsızlık	213	433	646
		33,0%	67,0%	100,0%
		72,2%	78,2%	76,1%
	Kurnazlık	43	61	104
		41,3%	58,7%	100,0%
		14,6%	11,0%	12,2%
	Göz ardı edilebilecek suç	27	29	56
		48,2%	51,8%	100,0%
		9,2%	5,2%	6,6%
	Normal sıradan olay	12	31	43
		27,9%	72,1%	100,0%
		4,1%	5,6%	5,1%
Toplam		295	554	849
		34,7%	65,3%	100,0%
		100%	100,0%	100,0%

3.7.2.4.5. Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Kendilerine Ait İşyeri Sahibi Olduklarında Gösterecekleri Davranış Şekilleri

Çalışma hayatına katılarak geleceğin vergi mükellefi olacak olan Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin vergi dersi alıp almamalarına göre, vergiyle muhatap olduklarında gösterecekleri davranış hakkında bilgi sahibi olmak için “kendinize ait bir işyeri sahibi olsanız vergi kaçırmanın yollarını arar mıydınız” sorusu yöneltilmiştir ve vergi dersi alan ve almayan öğrencilerin verdikleri cevapların dağılımı Tablo 3.37’de gösterilmektedir. Tablodan da açıkça görüleceği üzere vergi dersi alan öğrenciler almayanlara göre daha çok “hayır” vergi kaçırmanın yollarını aramazdım şeklinde cevaplamıştır. Yapılan ki kare test sonucuna göre de vergi dersi alanlar ile almayanlar arasında anlamlı farklar bulunmaktadır.

Tablo 3.37. Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Kendilerine Ait İşyeri Sahibi Olduklarında Gösterecekleri Davranış Şekilleri

Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ: 8,033 P Değ. Anlamlılık Düzeyi: ,045 Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) : ,054		Eğitim hayatınız süresince vergi konusunda bilgileneceğiniz bir ders aldınız mı?		
		Evet	hayır	
Kendinize ait bir işyeri sahibi olsanız vergi kaçırmanın yollarını arar mıydınız ?	Evet	98	167	265
		37,0%	63,0%	100,0%
		33,1%	30,1%	31,2%
	Hayır	117	201	318
		36,8%	63,2%	100,0%
		39,5%	36,3%	37,4%
	Bazen	45	76	121
		37,2%	62,8%	100,0%
		15,2%	13,7%	14,2%
	Bilmiyorum	36	110	146
		24,7%	75,3%	100,0%
		12,2%	19,9%	17,2%
Toplam		296	554	850
		34,2%	65,2%	100%
		100%	100,0%	100%

3.7.2.4.5. Öğrencilerinin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre

Vergi Ödevlerine Bakışı

Ankete katılan Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin henüz iş hayatına atılmamaları nedeniyle muhatap oldukları vergiler sınırlıdır. Öğrencilerin yapmış oldukları alışverişlerde ödedikleri verginin ne kadar farkında olduklarının, aldıkları mali eğitim ile nasıl bir ilişki içinde olduğunu anlamak için vergi veriyor musunuz sorusu yöneltilmiştir ve verilen cevapların dağılımı Tablo 3.38’de gösterilmiştir. Tabloyu incelediğimizde vergi dersi alanların % 51,9, vergi dersi almayanların ise % 31 ‘i “evet vergi veriyorum” şeklinde cevap vermişlerdir. Yapılan analiz sonucunda öğrencilerin vergi dersi alarak sahip olduğu mali eğitim düzeyi onların “vergi veriyor musunuz?” sorusuna verdikleri cevapta etkili olmakta ve anlamlı farklılığa neden olmaktadır.

Tablo 3.38. Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Vergi Ödevlerine Bakışı

Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ: 37,955 P Değ. Anlamlılık Düzeyi: ,000 Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) : ,000		Eğitim hayatınız süresince vergi konusunda bilgilenmezi sağlayacak bir ders aldınız mı?		
		Evet	Hayır	Toplam
Vergi Veriyor Musunuz?	Evet	154	172	326
		47,2%	52,8%	100,0%
		51,9%	31,0%	38,3%
	Hayır	116	301	417
		27,8%	72,2%	100,0%
		39,1%	54,2%	48,9%
	Bazen	13	26	39
		33,3%	66,7%	100,0%
		4,4%	4,7%	4,6%
	Bilmiyorum	14	56	70
		20,0%	80,0%	100,0%
		4,7%	10,1%	8,2%
Toplam		297	555	852
		34,9%	65,1%	100,0%
		100,0%	100,0%	100,0%

3.7.2.5. Öğrencilerinin Vergiyi Tanımlamalarına Göre Elde Edilen Farklı Çapraz Tablo Analizleri

Bu kısımda, ankete katılan üniversite öğrencilerinin anket sorularına verdikleri cevaplar ile vergiyi tanımlamaları arasındaki ilişkinin ölçüldüğü farklı çapraz tablolar yer almaktadır

3.7.2.5.1. Öğrencilerinin Vergiyi Tanımlamalarına Göre Devletin Uyguladığı Vergi Politikaları Hakkındaki Görüşleri

Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin vergiyi tanımlamalarının devletin artan gelir ihtiyacını nasıl karşılaması gerektiği hakkındaki görüşlerini nasıl etkilediğini ölçmek için Tablo 3.39’da gösterilen çapraz tablo analizi yapılmış ve yapılan analiz sonucunda anlamlı farklar bulunmuştur. Vergiyi kamu hizmetlerinin karşılığı ve bir ödev olarak tanımlayan öğrenciler devletin artan gelir ihtiyacını vergi denetimlerini artırarak karşılaması gerektiğini düşünenler arasında nispeten daha fazladır. Vergiyi bir yük olarak tanımlayan öğrenciler, çok büyük bir fark olmamakla birlikte diğer öğrencilere oranla daha fazla devletin borçlanarak finansman ihtiyacını karşılaması gerektiğini düşünmektedir.

Tablo 3.39. Öğrencilerinin Vergiyi Tanımlamalarına Göre Vergi Politikaları Hakkındaki Görüşleri

		Sizce vergi ne anlama geliyor					
Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ: 38,039 P Değ. Anlamlılık Düzeyi:000 Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) : ,008		Zorunlu bir ödeme	Kamu hizmetlerinin karşılığı	Bir ödev	Bir yük	Bilgi sahibi değilim	Toplam
Sizce devlet artan gelir ihtiyacını nasıl bir politika izleyerek karşılama alı?	Vergileri artırarak ve yeni vergiler koyarak	31	19	7	8	3	68
		45,6%	27,9%	10,3%	11,8%	4,4%	100%
		13,7%	4,9%	5,0%	13,6%	11,1%	8,1%
	Harcamalarını kısarak	71	107	32	16	7	233
		30,5%	45,9%	13,7%	6,9%	3,0%	100%
		31,3%	27,4%	23,0%	27,1%	25,9%	27,7%
	Borçlanarak	12	8	5	4	3	32
		37,5%	25,0%	15,6%	12,5%	9,4%	100%
		5,3%	2,1%	3,6%	6,8%	11,1%	3,8%
	Vergi denetimlerini artırarak	113	256	95	31	14	509
		22,2%	50,3%	18,7%	6,1%	2,8%	100%
		49,8%	65,6%	68,3%	52,5%	51,9%	60,5%
Toplam		227	390	139	59	27	842
		27,0%	46,3%	16,5%	7,0%	3,2%	100%
		100%	100%	100%	100%	100%	100%

3.7.2.5.2. Öğrencilerin Vergiyi Tanımlamalarına Göre Vergi

Kaçakçılığına Bakışı

Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin vergiyi tanımlamalarına göre vergi kaçakçılığına bakış açıları hakkındaki görüşleri incelemiş ve anlamlı sonuçlar bulunmuştur. Tablo 3.40'da bununla ilgili çapraz tablo analiz sonuçları gösterilmektedir. Yapılan analiz sonuçlarına göre öğrencilerin vergiyi tanımlamaları ve vergiye bakış açıları arasındaki ilişkiye baktığımızda vergiyi kamu hizmetlerinin karşılığı olarak görenlerin %72.9'u, bir ödev olarak görenlerin ise % 81.9 vergiyi hırsızlık olarak görmektedir. Vergi kaçakçılığını kurnazlık olarak gören öğrencilerin

%35.7 si ise verginin ne anlama geldiğini bilmediğini ifade eden öğrencilerden oluşmaktadır.

Tablo 3.40. Vergiyi Tanımlamalarına Göre Vergi Kaçakçılığı

Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ: 52,421 P Değ. Anlamlılık Düzeyi: 000 Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) : ,206		Sizce vergi ne anlama geliyor					Toplam
		Zorunlu bir ödeme	Kamu hizmetlerinin karşılığı	Bir ödev	Bir yük	Bilgi sahibi değili m	
Vergi kaçır mak size ne çağırırır	Hırsızlık	167	322	110	30	16	645
		25,9%	49,9%	17,1%	4,7%	2,5%	100%
		72,9%	81,9%	79,1%	50,8%	57,1%	76,1%
	Kurnazlık	26	38	17	13	10	104
		25,0%	36,5%	16,3%	12,5%	9,6%	100%
		11,4%	9,7%	12,2%	22,0%	35,7%	12,3%
	Göz ardı edilebilecek bir suç	23	18	8	6	1	56
		41,1%	32,1%	14,3%	10,7%	1,8%	100%
		10,0%	4,6%	5,8%	10,2%	3,6%	6,6%
	Normal sıradan olay	13	15	4	10	1	43
		30,2%	34,9%	9,3%	23,3%	2,3%	100%
		5,7%	3,8%	2,9%	16,9%	3,6%	5,1%
Toplam		229	393	139	59	28	848
		27,0%	46,3%	16,4%	7,0%	3,3%	100%
		100%	100%	100%	100%	100%	100%

3.7.2.5.3. Öğrencilerinin Vergiyi Tanımlamalarına Göre Vergi

Bilincine Bakışı

Tablo 3.41’de Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin vergiye tanımlamalarındaki farklılıklara göre Türkiye’de ki vergi bilincinin nasıl artırılması gerektiği hakkındaki görüşlerinin dağılımı gösterilmektedir. Tabloda görüldüğü üzere vergiyi bir ödev olarak tanımlayanların %62.9 Türkiye’de ki vergi bilincinin eğitim ve öğretim ile artırılabilirliğini ifade etmektedir. Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencileri vergiyi tanımlamaları ve Türkiye’deki vergi bilincinin artırılması hakkındaki

düşünceleri arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Pearson ki-kare test sonucunda çıkan ,002 değeri de bunu desteklemektedir.

Tablo 3.41. Öğrencilerin Vergiyi Tanımlamalarına Göre Vergi Bilincine Bakışı

Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ: 37 435 P Değ. Anlamlılık Düzeyi: 002 Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) : ,217		Sizce vergi ne anlama geliyor					Toplam
		Zorunlu bir ödeme	Kamu hizmetlerinin karşılığı	Bir ödev	Bir yük	Bilgi sahibi değili m	
Türkiye’de vergi bilinci nasıl artırılabilir?	Eğitim ve öğretimle	111	215	88	23	15	452
		24,6%	47,6%	19,5%	5,1%	3,3%	100%
		48,7%	54,7%	62,9%	39,7%	55,6%	53,4%
	Kamu harcamalarındaki savurganlığın giderilmesi ile	20	41	5	11	0	77
		26,0%	53,2%	6,5%	14,3%	,0%	100%
		8,8%	10,4%	3,6%	19,0%	,0%	9,1%
	Vergi sistemindeki adaletsizliğin giderilmesi	55	74	34	12	3	178
		30,9%	41,6%	19,1%	6,7%	1,7%	100%
		24,1%	18,8%	24,3%	20,7%	11,1%	21,0%
	Vergi oranlarının düşürülmesi ile	15	19	8	4	4	50
		30,0%	38,0%	16,0%	8,0%	8,0%	100%
		6,6%	4,8%	5,7%	6,9%	14,8%	5,9%
	Kişi başına düşen gelir düzeyinin artırılması ile	27	44	5	8	5	89
		30,3%	49,4%	5,6%	9,0%	5,6%	100%
		11,8%	11,2%	3,6%	13,8%	18,5%	10,5%
Toplam		228	393	140	58	27	846
		27,0%	46,5%	16,5%	6,9%	3,2%	100%
		100%	100%	100%	100%	100%	100%

3.7.2.6. Öğrencilerinin Vergi Kaçakçılığına Bakış Açılırları İle Kendilerine Ait İşyeri Sahibi Olduklarında Gösterecekleri Davranış Şekilleri

Vergi kaçakçılığını hırsızlık, kurnazlık, göz ardı edilebilecek bir suç, normal sıradan bir olay olarak tanımlayan Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerine

“kendinize ait bir işyeri sahibi olsanız vergi kaçırmanın yollarını arar mıydınız?” sorusu yöneltilmiş ve verilen cevapların vergiyi tanımlamalarına göre dağılımları Tablo 3.42’de gösterilmektedir. Vergi kaçakçılığını hırsızlık olarak tanımlayan Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin % 42.3’ü işyeri sahibi olduklarını da vergi kaçırmanın yollarını aramayacaklarını ifade etmektedirler. Vergi kaçakçılığını göz ardı edilebilecek suç ve normal sıradan bir olay olarak tanımlayan öğrenciler ise, hırsızlık ve kurnazlık olarak tanımlayan öğrencilere nazaran daha çok vergi kaçırmanın yollarını arayacaklarını ifade etmektedirler. Gaziosmanpaşa öğrencilerinin vergi kaçakçılığına bakış açıları ile “*Kendinize ait işyeri sahibi olsanız vergi kaçırmanın yollarını arar mıydınız?*” Sorusuna verdikleri cevaplar arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur.

Tablo 3.42. Vergi Kaçakçılığına Bakış Açılı ile İş Yeri Sahibi Olduklarında Gösterecekleri Davranış

Ki-Kare Testleri: Pearson Ki-Kare Değ: 59,298 P Değ. Anlamlılık Düzeyi: ,000 Korelasyon: Sperman Kor. Kats: (r) : ,020		Kendinize ait bir işyeri sahibi olsanız vergi kaçırmanın yollarını arar mıydınız?				
		Evet	Hayır	Bazen	Bilmiyorum	
Vergi kaçırma k size ne çağırıştırır	Hırsızlık	177	273	80	116	646
		27,4%	42,3%	12,4%	18,0%	100%
		66,8%	86,4%	66,1%	79,5%	76,2%
	Kurnazlık	40	21	31	12	104
		38,5%	20,2%	29,8%	11,5%	100%
		15,1%	6,6%	25,6%	8,2%	12,3%
	Gözardı edilebilecek bir suç	24	12	8	12	56
		42,9%	21,4%	14,3%	21,4%	100%
		9,1%	3,8%	6,6%	8,2%	6,6%
	Normal sıradan bir olay	24	10	2	6	42
		57,1%	23,8%	4,8%	14,3%	100%
		9,1%	3,2%	1,7%	4,1%	5,0%
Toplam		265	316	121	146	848
		31,3%	37,3%	14,3%	17,2%	100%
		100%	100%	100%	100%	100%

3.7.3. MANN WHITNEY U TESTİ

Öğrencilerin cinsiyetlerinin ve vergi dersi alıp almamalarının onların fiş fatura alma alışkanlıklarının vergiye bakış açılarını nasıl etkilediğini ölçmek amacıyla n_1 ve n_2 hacimli bağımsız iki örneğin aynı medyanlı ana kütlede alınmış rastgele örnekler olup olmadığını test eden mann whitney u testi uygulanmıştır (İpek ve Kaynar, 2009:173-190). Mann whitney u testi, ilişkisiz iki grubun örneklemeden elde edilen puanlarının birbirlerinden farklılık gösterip göstermediğini tespit eder. Analizler sonucu elde edilen asymp (p) değeri 0,05 ten küçükse iki değişken arasında anlamlı farklılıklar bulunmaktadır.

3.7.3.1. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Elde Edilen Mann

Whitney U Testi

Bu kısımda, 3.7.3.1. başlığı altında ankete katılan üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerinin vergiye bakış açılarını ve fiş/fatura alma alışkanlıklarını nasıl etkilediğinin mann whitney u testi ile ölçüldüğü test sonuçları tabloda gösterilerek yorumlanmıştır.

3.7.3.1.1. Öğrencilerin Cinsiyetleri İle Satıcıların Fiş/Fatura Vermeme Davranışı Arasındaki İlişki

Öğrencilerin cinsiyetleri ile alışverişlerde satıcıların fiş/fatura vermeme davranışlarının öğrencilerin cinsiyetlerine göre değişme gösterip göstermediğini ölçmek amacıyla mann whitney u testi yapılmıştır. Test sonuçları Tablo 3.43’de gösterilmiştir.

Tablo 3.43. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Satıcıların Fiş/Fatura Verme Davranışları Arasındaki Mann Whitney U Farklılık Testi

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart sapma	Test istatistikleri	Toplam
Erkek	489	388,52	189986,50	Mann-Whitney U	70181,500
Kız	346	459,66	159043,50	Wilcoxon W	189986,500
Toplam	835			Z	-4,397
				Asymp. Sig.(2-tailed)	,000

Hipotezimiz;

H0 alışverişlerde satıcıların fiş/fatura vermeme davranışları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

H1 alışverişlerde satıcıların fiş/fatura vermeme davranışları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark vardır.

Test sonucunda asymp değeri ,000 olarak bulunmuştur. Öğrencilerin alışveriş sırasında satıcıların fiş/fatura verme davranışlarını öğrencilerin cinsiyetlerine göre değişmektedir. Böylelikle H0 hipotezi red edilerek H1 hipotezi kabul edilmiştir. Kız öğrencilerin alışveriş esnasında daha çok fiş/fatura vermeme durumu ile karşılaştıkları sonucuna varılmıştır.

3.7.3.1.2. Öğrencilerinin Cinsiyetleri İle Alışveriş Strasındaki Fiş Fatura Alma Davranışları Arasındaki İlişki

Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin cinsiyetleri ile alışveriş sırasında fiş/fatura alma alışkanlıkları arasında bağımlılık olup olmadığını anlamak için uygulanan mann whitney testi sonuçları Tablo 3.44'de gösterilmektedir.

Tablo3.44. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları Arasındaki Mann Whitney U Farklılık Testi

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart sapma	Test istatistikleri	Toplam
Erkek	486	399,83	194315,50	Mann-Whitney U	75974,500
Kız	352	446,66	157225,50	Wilcoxon W	194315,500
Toplam	838			Z	-2,862
				Asymp. Sig.(2-tailed)	,004

Hipotezimiz ;

H0 Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin cinsiyetleri ile alışveriş sırasında fiş/fatura alma alışkanlıkları arasında anlamlı bir fark yoktur.

H1 Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin cinsiyetleri ile alışveriş sırasında fiş/fatura alma alışkanlıkları arasında anlamlı bir fark vardır.

Yapılan mann whitney u testi sonucunda bulunan ,004 asymp değerine göre H1 hipotezi kabul edilmiş ve Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin cinsiyetleri ile alışveriş sırasındaki fiş/fatura alma alışkanlıkları arasında bağımlılık bulunmuştur. Kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre alışveriş sırasında fiş/fatura alışkanlıklarının daha fazla olduğu sonucuna varılmıştır.

Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin cinsiyetleri ile alışveriş sırasında fiş/fatura almak yerine satıcı ile pazarlık yapma davranışları arasında bağımlılık olup olmadığını anlamak için mann whitney testi uygulanmış ve sonuçları Tablo 3.45'de gösterilmiştir.

Tablo 3.45 Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları Arasındaki Mann Whitney U Farklılık Testi

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart sapma	Test istatistikleri	Toplam
Erkek	492	422,06	207654,50	Mann-Whitney U	84839,500
Kız	348	418,29	145565,50	Wilcoxon W	145565,500
				Z	-227
Toplam	840			Asymp. Sig.(2-tailed)	,821

Hipotezimiz ;

H₀ öğrencilerin cinsiyetleri ile alış veriş sırasında fiş fatura almak yerine satıcı ile pazarlık yapma davranışları arasında fark yoktur.

H₁ öğrencilerin cinsiyetleri ile alış veriş sırasında fiş fatura almak yerine satıcı ile pazarlık yapma davranışları arasında fark vardır.

Yapılan test sonucunda 0.821 olarak bulunan asymp değeri p/ 0.05 değerinin büyük olması nedeniyle H₁ hipotezi red edilmiştir. Erkek ve kız öğrencilerinin alışveriş sırasında pazarlık yapma davranışları arasında istatistiksel olarak farklılıklar bulunamamıştır.

3.7.3.1.3. Öğrencilerin Cinsiyetleri İle Üniversite Eğitimine Başlamalarının Fiş/Fatura Alma Alışkanlıklarına Etkisi

Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin üniversite okumalarının onların fiş fatura alma alışkanlıklarını nasıl etkilediği hakkındaki görüşleri ile cinsiyetleri arasında bağımlılık olup olmadığını ölçmek için mann whitney u testi yapılmıştır.

Tablo 3.46 Öğrencilerin Cinsiyetleri İle Üniversite De Okumalarının Fiş Fatura Alma Davranışlarındaki Etkisi

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart sapma	Test istatistikleri	Toplam
Erkek	490	396,33	194203,50	Mann-Whitney U	73908,500
Kız	350	454,33	159016,50	Wilcoxon W	194203,500
				Z	-
Toplam	840			Asymp. Sig.(2-tailed)	3,498 ,000

Hipotezimiz;

H0 Üniversitede okumalarının alışverişlerinde fiş fatura alma alışkanlıklarını etkilemeleri ile cinsiyetleri arasında bir fark yoktur.

H1 Üniversitede okumalarının alışverişlerinde fiş fatura alma alışkanlıklarını etkilemeleri ile cinsiyetleri arasında bir fark vardır

Yapılan mann whitney u testi sonucuna göre çıkan 000 asymp değerine göre $p < 0.05$ küçük olduğu için istatistiksel olarak H1 hipotezi kabul edilmiştir. Kız öğrenciler erkek öğrencilere oranla daha fazla üniversitede okumalarının fiş/fatura alma alışkanlıklarını değiştirdiğini ifade etmektedir.

3.7.3.1.4. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Vergiye Yaklaşımları

Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin ödenmeyen vergilerin kamu hizmetlerini aksattığı düşüncesi ile cinsiyetleri arasında bağımlılık olup olmadığını ölçmek için oluşturulan mann whitney testi sonuçları Tablo 3.47’de gösterilmektedir.

Tablo 3.47. Öğrencilerin Cinsiyetleri İle Ödenmeyen Vergilerin Kamu Hizmetlerini Aksattığı Düşüncesi Arasındaki Mann Whitney U Farklılık Testi

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart Sapma	Test İstatistikleri	Toplam
Erkek	486	403,92	196303,50	Mann-Whitney U	77962,500
Kız	349	437,61	152726,50	Wilcoxon W	196303,500
				Z	-2,061
Toplam	835			Asymp. Sig.(2-tailed)	,039

Hipotezimiz;

H0 öğrencilerin ödenmeyen vergilerin kamu hizmetlerini aksattığı hakkındaki düşünceleri ile cinsiyetleri arasında bir fark yoktur

H1 öğrencilerin ödenmeyen vergilerin kamu hizmetlerini aksattığı hakkındaki düşünceleri ile cinsiyetleri arasında bir fark vardır.

Mann whitney u testinde çıkan sonuca göre H0 hipotezi red edilerek H1 hipotezi kabul edilmiştir. Kız öğrenciler erkek öğrencilere nazaran daha fazla ödenmeyen vergilerin kamu hizmetlerini aksattığını düşünmektedir.

Tablo 3.48’de Gaziosmanpaşa üniversitesi öğrencilerinin ödedikleri vergilerin ülkenin ihtiyaç duyulan alanlarına harcadığına inanıyorum düşüncesi ile cinsiyetleri arasında anlamlı farklar olup olmadığı ölçmek amacıyla oluşturulan mann whitney u testi sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 3.48. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Verginin İhtiyaç Duyulan Alanlara Kullanıldığı Düşüncesi Arasındaki Mann Whitney U Farklılık Testi

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart sapma	Test istatistikleri	Toplam
Erkek	491	441,28	216667,50	Mann-Whitney U	76459,500
Kız	351	393,83	138235,50	Wilcoxon W	138235,500
				Z	-2,867
Toplam	842			Asymp. Sig.(2-tailed)	,004

Hipotezimiz;

H0 öğrencilerin cinsiyetleri ile ödedikleri vergilerin ülkenin ihtiyaç duyulan alanlarına harcadığı düşüncesi arasında anlamlı bir fark yoktur

H1 öğrencilerin cinsiyetleri ile ödedikleri vergilerin ülkenin ihtiyaç duyulan alanlarına harcadığı düşüncesi arasında anlamlı bir fark vardır.

Tabloda görüldüğü gibi test sonucunda çıkan 0.04 asgym değerine göre H0 hipotezi red edilmiş ve H1 hipotezi kabul edilmiştir. Erkek öğrenciler kız öğrencilere

göre daha çok ödedikleri vergilerin ülkenin ihtiyaç duyulan alanlarına harcandığını düşünmektedir.

Ankete katılan Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin alınmayan her fiş/fatura devletin değil başkalarının zengin olmasını sağlar düşüncesi ile cinsiyetleri ile arasında bağımlılık olup olmadığı ölçmek amacıyla oluşturulan mann whitney u testi sonuçları Tablo 3.49'da gösterilmiştir.

Tablo 3.49. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Alınmayan Her Fiş/Fatura Devletin Değil Başkalarının Zengin Olmasını Sağlar Düşüncesi Arasındaki Farklılık

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart sapma	Test istatistikleri	Toplam
Erkek	491	411,08	201840,50	Mann-Whitney U	81054,500
Kız	347	431,41	149700,50	Wilcoxon W	201840,500
				Z	-1,248
Toplam	838			Asymp. Sig.(2-tailed)	,212

Hipotezimiz;

H0 öğrencilerin cinsiyetleri ile alınmayan her fiş/fatura devletin değil başkalarının zengin olmasını sağlar düşüncesi ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark yoktur.

H1 öğrencilerin cinsiyetleri ile alınmayan her fiş/fatura devletin değil başkalarının zengin olmasını sağlar düşüncesi ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark vardır.

Yapılan teste göre 0.212 asymp değeri $p > ,005$ den büyük olduğundan istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamış ve H0 hipotezi kabul edilmiştir. Erkek ve kız öğrencilerin verdikleri cevaplar arasında farklılık bulunmamaktadır.

3.7.3.1.4. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Vergi Adaletine Bakışı

Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin devletin uyguladığı vergi politikasının adil olup olmadığı hakkındaki görüşleri ile cinsiyetleri arasında bağımlılık olup olmadığını ölçmek için mann whitney u testi yapılmıştır.

Tablo 3.50. Öğrencilerin Cinsiyetlerine Göre Vergi Adaletine Bakış Açıları Arasındaki Farklılık

Cinsiyet	N	Ortalama	Standart sapma	Test istatistikleri	Toplam
Erkek	488	425,49	207638,5	Mann-Whitney U	82477,500
Kız	350	411,15	143902,5	Wilcoxon W	143902,500
			0	Z	-,871
			0	Asymp. Sig.(2-tailed)	384

Hipotezimiz;

H0 Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin devletin adil bir vergileme sistemi uyguladığı düşüncesi ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark yoktur

H1 Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin devletin adil bir vergileme sistemi uyguladığı düşüncesi ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark vardır.

Yapılan test sonucunda asymp değerinin 0.384 olduğu görülmektedir. Test sonucunda çıkan değer $p > 0.05$ ten büyük olduğu için, erkek ve kız öğrencilerin devletin uyguladığı vergi politikasının adil olup olmadığı hakkındaki görüşleri arasında anlamlı fark bulunamamıştır böylece H1 hipotezi red edilmiştir

3.7.3.2. Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Elde

Edilen Mann Whitney U Testi

Ankete katılan öğrencilerin eğitim hayatlarında vergi dersi almalarının onların vergi bilinçlerini ve fiş/fatura alma alışkanlıklarını nasıl etkilediğini ölçmek amacıyla oluşturulan mann whitney u test sonuçları incelenmiştir.

3.7.3.2.1. Öğrencilerinin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları

Ankete katılan öğrencilerin almış oldukları vergi dersinin fiş/fatura alma alışkanlıklarını nasıl etkilediğini ölçmek amacıyla oluşturulan Tablo 3.51 aşağıda gösterilmektedir.

Tablo 3.51. Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları

Eğitim hayatınız süresince vergi konusunda bilgileneceğiniz bir ders aldınız mı	N	Ortalama	Standart sapma	Test istatistikleri	Toplam
Evet	294	417,16	122645,50	Mann-Whitney U	79280,500
Hayır	544	420,76	228895,50	Wilcoxon W	122645,500
Toplam	838			Z Asymp. Sig.(2-tailed)	-,213 ,831

Hipotezimiz;

H₀ öğrencilerin almış oldukları vergi dersi ile alışveriş sırasında gösterdikleri davranışları arasında anlamlı bir fark yoktur.

H₁ öğrencilerin almış oldukları vergi dersi ile alışveriş sırasında gösterdikleri davranışlar arasında anlamlı fark vardır.

Yapılan test sonucunda 0.831 olarak bulunan asymp değerinin $p > 0.05$ büyük olması nedeniyle H₁ hipotezi red edilmiştir. Öğrencilerin almış oldukları vergi dersi alışveriş sırasında göstermiş oldukları davranışlarını etkilememektedir.

Tablo 3.52’de öğrencilerin almış oldukları vergi dersinin fiş/fatura alma alışkanlıklarını nasıl etkilediğinin ölçüldüğü mann whitney u testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 3.52 Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları

Eğitim hayatınız süresince vergi konusunda bilgilenmezi sağlayacak bir ders aldınız mı ?	N	Ortalama	Standart sapma	Test istatistikleri	Toplam
Evet	292	407,53	118998,00		76220,000
Hayır	548	427,41	234222,00	Mann-Whitney U	118998,000
Toplam	840			Wilcoxon W Z Asymp. Sig.(2-tailed)	-1,156 ,248

Hipotezimiz;

H0 öğrencilerin fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürün fiyatı konusundaki pazarlık yapma davranışları arasında anlamlı bir fark yoktur.

H1 öğrencilerin fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürün fiyatı konusundaki pazarlık yapma davranışları arasında anlamlı bir fark vardır.

Mann whitney u testi sonucunda elde edilen 0.248 asymp değerine göre H1 hipotezi red edilmiş ve ankete katılan öğrencilerin alış veriş esnasında fiş faturama almak yerine satıcı ile fiyat konusunda pazarlık yapma davranışları arasında istatistiki olarak anlamlı fark bulunamamıştır.

3.7.3.2.2. Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Fiş Fatura Alma Alışkanlıkları

Yükseköğrenim öğrencilerinin ödenmeyen vergilerin kamu hizmetlerini aksattığı düşünceleri ile aldıkları vergi dersi nedeniyle sahip oldukları mali bilgi düzeyi arasında farklılık olup olmadığını ölçmek için oluşturulan man whitney u testi sonuçları Tablo 3.53'de gösterilmiştir.

Tablo 3.53. Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almalarına Göre Ödenmeyen Vergilerin Kamu Hizmetlerini Aksattığı Düşüncesi Arasındaki Farklılık

Eğitim hayatınız süresince vergi konusunda bilgilenmezi sağlayacak bir ders aldınız mı?	N	Orta lama	Standart sapma	Test istatistikleri	Toplam
Evet	290	447,47	129767,50	Mann-Whitney U	70477,500
Hayır	545	402,32	219262,50	Wilcoxon W	219262,500
	835			Z	-2,666
Toplam				Asymp. Sig.(2-tailed)	,008

Hipotezimiz;

H0 öğrencilerin ödenmeyen vergilerin kamu hizmetlerini aksattığını düşünüyorum düşünceleri ile sahip oldukları mali eğitim seviyesi arasında anlamlı bir fark yoktur.

H1 öğrencilerin ödenmeyen vergilerin kamu hizmetlerini aksattığını düşünüyorum düşünceleri ile sahip oldukları mali eğitim seviyesi arasında anlamlı bir fark vardır.

Tabloda görüleceği üzere asymp (anlamlılık) değeri 0.008 olarak görülmektedir. Asymp değeri $p < 0.05$ den küçük olduğu için öğrencilerin ödenmeyen vergilerin kamu hizmetlerini aksattığı düşüncesi ile sahip oldukları mali bilgi düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Vergi ders alan öğrenciler vergi dersi alanlara nazaran daha fazla oranda ödenmeyen vergilerin kamu hizmetlerini aksattığını düşünmektedir.

Öğrencilerin aldıkları vergi dersinin alınmayan her fiş fatura devletin değil başkalarının zengin olmasını sağlar düşüncelerini nasıl etkilediğini ölçmek amacıyla yapılan mann whitney u testi sonuçları Tablo 3.54’de gösterilmektedir.

Tablo 3.54. Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Alınmayan Her Fiş Faturanın Devletin Değil Başkalarının Zengin Olmasını Sağladığı Düşüncesi Arasındaki Farklılık

Eğitim hayatınız süresince vergi konusunda bilgileneceğiniz bir ders aldınız mı ?	N	Ortalama	Standart sapma	Test istatistikleri	Toplam
Evet	293	447,10	131001,00	Mann-Whitney U	71755,000
Hayır	545	404,66	220540,00	Wilcoxon W	220540,000
Toplam	838			Z Asymp. Sig.(2-tailed)	-2,522 ,012

Hipotezimiz;

H₀ öğrencilerin aldıkları vergi dersi ile alışveriş sırasında alınmayan her fiş/faturanın devletin değil başkasının zengin olmasını sağlar düşüncesi arasında bir fark yoktur.

H₁ öğrencilerin aldıkları vergi dersi ile alışveriş sırasında alınmayan her fiş/faturanın devletin değil başkasının zengin olmasını sağlar düşüncesi arasında bir fark vardır.

Tabloda görüldüğü üzere mann whitney u testi sonucunda çıkan ,012 p değerine göre öğrencilerin aldıkları vergi dersinin alınmayan her fiş/faturanın devletin değil başkalarının zengin olacağı düşüncelerini etkilediği görülmektedir.

3.7.3.2. Öğrencilerinin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Vergi Adaletine Bakışları

Tablo 3.55’de Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin devletin adil bir vergileme sistemi uyguladığı hakkındaki düşünceleri ile sahip oldukları mali eğitim düzeyi arasındaki ilişkinin gösterildiği mann whitney u testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 3.55. Öğrencilerin Vergi Dersi Alıp Almamalarına Göre Vergi Adaletine Bakışları

Eğitim hayatınız süresince vergi konusunda bilgileneceğiniz bir ders aldınız mı ?	N	Ortalama	Standart sapma	Test istatistikleri	Toplam
Evet	293	437,19	128097,50	Mann-Whitney U	74658,500
Hayır	545	409,99	223443,50	Wilcoxon W	223443,500
Toplam	838			Z Asymp. Sig.(2-tailed)	-1,598 ,110

Hipotezimiz;

H₀ öğrencilerin devletin adil bir vergileme sistemi uyguladığı düşüncesi ile sahip oldukları mali eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark yoktur.

H₁ öğrencilerin devletin adil bir vergileme sistemi uyguladığı düşüncesi ile sahip oldukları mali eğitim düzeyi arasında anlamlı bir fark vardır.

Mann whitney u testi sonuçlarının görüldüğü Tablo 3.55’de görüldüğü üzere H₁ hipotezi red edilerek H₀ hipotezi kabul edilmiştir. Öğrencilerin aldıkları vergi dersi onların devletin uyguladığı vergi politikasının adil olduğu hakkındaki görüşlerini etkilememektedir.

3.7.4. Kruskal Wallis Testi

Öğrencilerin yaş, gelir, anne baba mesleği, eğitim gördükleri fakülte/yüksekokul, gibi özelliklerinin fiş/fatura alama alışkanlıklarını ve vergiye bakışlarını nasıl etkilediğini ölçmek amacıyla parametrik olmayan verilere sahip ikiden fazla grubun ölçümlerinin karşılaştırılmasında kullanılan kruskal wallis testi uygulanmıştır. İki değişken arasındaki ilişkinin ölçülmesi sonucu elde edilen P (Asymp. Sig) değeri 0.05 ten küçük ise aralarında farklılık olduğu söylenebilir.

3.7.4.1. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Elde Edilen Kruskal Wallis Testi

3.7.4.1. Başlığı altında Ankete katılan öğrencilerin yaşlarının fiş/fatura alma alışkanlıklarını ve vergi adaletine bakış açılarını nasıl etkilediğinin ölçüldüğü kruskal wallis test sonuçları gösterilmektedir.

3.7.4.1.1 Öğrencilerinin Yaşlarına Göre Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları

Gaziosmanpaşa Üniversitesi Öğrencilerinin Yaşlarına Göre Alış Veriş Sırasındaki fiş/fatura alma alışkanlıklarını ölçmek amacıyla kruskal wallis testi uygulanmıştır. Tablo 3.56'da sonuçları görülmektedir.

Tablo 3.56. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Fiş/Fatura Alma Davranışları

Yaş	N	Ortalama	Test istatistiği	Toplam
16-18	58	381,25	Chi-Square df Asymp. Sig.	3,410 4 ,492
19-20	308	429,82		
21-22	296	420,20		
23-24	128	399,80		
25 ve üzeri	47	439,46		
Toplam	837			

Hipotezimiz;

H0 öğrencilerin yaşları ile alışveriş sırasındaki fiş/fatura alma alışkanlıkları arasında anlamlı bir fark yoktur

H1 öğrencilerin yaşları ile alışveriş sırasındaki fiş/fatura alma alışkanlıkları arasında anlamlı bir fark vardır.

Tabloda görüldüğü gibi 0,492 çıkan asymp değerine göre öğrencilerin yaşları ile fiş fatura alma alışkanlıkları arasında istatistiksel olarak bir ilişki bulunamamış ve H1 hipotezi red edilmiştir.

Tablo 3.57 öğrencilerin yaşlarına göre öğrencilerin fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürün fiyatı konusunda ki pazarlık yapma davranışları arasındaki ilişkiyi ölçmek için oluşturulan kruskal wallis test sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 3.57. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Fiş/Fatura Almak Yerine Satıcı İle Ürün Fiyatı Konusundaki Pazarlık Yapma Davranışları

Yaş	N	Ortalama	Test istatistiği	Toplam
16-18	59	436,95	Chi-Square df Asymp. Sig.	3,967 4 ,410
19-20	308	406,42		
21-22	296	422,99		
23-24	128	448,83		
25 ve üzeri	48	390,96		
Toplam	839			

Hipotezimiz;

H0 öğrencilerin yaşlarına göre alışveriş sırasında fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürün fiyatı konusunda pazarlık yapma davranışları arasında anlamlı fark yoktur.

H1 öğrencilerin yaşlarına göre alışveriş sırasında fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürün fiyatı konusunda pazarlık yapma davranışları arasında anlamlı fark vardır.

Öğrencilerin yaş aralıklarının alışveriş esnasında ki fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürün fiyatı konusunda ki pazarlık yapma davranışları arasında kruskal wallis test sonucunda çıkan asymp sig anlamlılık değerine göre H0 hipotezi kabul edilmiştir.

3.7.4.1.2. Öğrencilerinin Yaşlarına Göre Vergi Adaletine Bakışı

Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin yaşları ile vergi adaletine bakış açıları arasındaki ilişkinin ölçüldüğü kruskall wallis testinin sonuçları Tablo 3.58'de gösterilmektedir.

Tablo 3.58. Öğrencilerin Yaşlarına Göre Vergi Adaletine Bakışları

Yaş	N	Ortalama	Test istatistiği	Toplam
16-18	56	436,17	Chi-Square df Asymp. Sig.	6,648 4 ,156
19-20	311	441,98		
21-22	295	395,04		
23-24	127	417,74		
25 ve üzeri	48	400,65		
Toplam	837			

Hipotezimiz;

H0 Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin devletin adil bir vergileme sistemi uyguladığı düşüncesi ile yaşları arasında anlamlı bir fark yoktur

H1 Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin devletin adil bir vergileme sistemi uyguladığı düşüncesi ile yaşları arasında anlamlı bir fark vardır.

Yapılan test sonucunda asymp değerinin 0.156 olduğu görülmektedir. Test sonucunda çıkan değer 0.05 ten büyük olduğu için, öğrencilerin yaş aralıklarının devletin uyguladığı vergi politikasının adil olup olmadığı hakkındaki görüşleri arasında anlamlı fark bulunamamıştır böylece H1 hipotezi red edilmiştir

3.7.4.2. Öğrencilerin Anne Baba Mesleğine Göre Elde Edilen

Kruskal Wallis Testi

Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin baba mesleğinin onların alışveriş sırasındaki fiş/fatura alma alışkanlıklarını nasıl etkilediğini ölçmek amacıyla oluşturulan kruskal wallis test sonuçları Tablo 3.59 gösterilmektedir.

Tablo 3.59. Öğrencilerin Baba Mesleğine Göre Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları

Baba Mesleği	N	Ortalama	Test istatistiği	Toplam
İşçi	150	359,87	Chi-Square df Asymp. Sig.	16,770 5 ,005
Memur	164	405,50		
Emekli	261	432,79		
İşsiz	35	454,70		
Serbest	151	460,97		
Esnaf	76	417,64		
Toplam	837			

Hipotezimiz;

H0 öğrencilerinin babalarının sahip oldukları meslek ile alışveriş sırasındaki fiş/fatura alma alışkanlıkları arasında anlamlı bir fark yoktur.

H1 öğrencilerinin babalarının sahip oldukları meslek ile alışveriş sırasındaki fiş/fatura alma alışkanlıkları arasında anlamlı bir fark vardır.

Tablo 3.60 incelediğinde asymp (anlamlılık) satırındaki değerin 0.005 olduğu görülmektedir. Bu değere göre öğrencilerin babalarının mesleğinin alışveriş sırasındaki fiş/fatura alma alışkanlıkları arasında anlamlı farklar bulunmuş ve H1 hipotezi kabul edilmiştir. Babası serbest meslek erbabı ve işsiz olan öğrencilerin diğer gruptaki

öğrencilere oranla alış veriş esnasında fiş fatura almaya daha duyarlı oldukları söylenebilir.

Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin babalarının sahip oldukları meslek ile alışveriş esnasındaki fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürünün fiyatı konusunda pazarlık yapma davranışları arasındaki ilişkinin ölçüldüğü kruskall wallis testinin sonuçları Tablo 3.60'da gösterilmektedir.

Tablo 3.60. Baba Mesleğine Göre Alış Veriş Sırasında Fiş/Fatura Alma Davranışı Yerine Satıcı İle Ürün Fiyatı Konusunda Pazarlık Yapma Davranışı

Baba Mesleği	N	Ortalama	Test istatistiği	Toplam
İşçi	150	442,61	Chi-Square df Asymp. Sig.	5,834 5 ,323
Memur	165	443,68		
Emekli	262	400,61		
İşsiz	37	420,42		
Serbest	150	400,83		
Esnaf	75	428,55		
Toplam	839			

Hipotezimiz;

H0 öğrencilerin babalarının meslekleri ile alışveriş sırasındaki fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürün fiyatı konusunda pazarlık yapma davranışları arasında anlamlı bir fark yoktur

H1 öğrencilerin babalarının meslekleri ile alışveriş sırasındaki fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürün fiyatı konusunda pazarlık yapma davranışları arasında anlamlı bir fark vardır.

Tabloda görüldüğü gibi yapılan analiz sonucunda çıkan asymp değerine göre H1 hipotezi red edilerek H0 hipotezi kabul edilmiştir. Öğrencilerin babalarının mesleğinin

işçi, memur, emekli, işsiz, serbest meslek erbabı, esnaf olmaları onların alışveriş esnasındaki fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürün fiyatı konusunda pazarlık yapma davranışlarını etkilememektedir.

Tablo 3.61’de Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin babalarının sahip oldukları mesleklerindeki farklılıkların vergi iadesi uygulaması katlıktan sonra fiş/fatura alma alışkanlığı davranışlarını nasıl etkilediğini ölçmek amacıyla oluşturulan kruskal wallis analiz test sonuçları yer almaktadır.

Tablo 3.61. Baba Mesleğine Göre Vergi İadesi Uygulaması Kalktıktan Sonraki Davranışları

Baba Mesleği	N	Ortalama	Test istatistiği	Toplam
İşçi	149	390,43	Chi-Square df Asymp. Sig.	5,655 5 ,341
Memur	166	399,85		
Emekli	259	434,35		
İşsiz	35	427,91		
Serbest	150	439,05		
Esnaf	76	409,87		
Toplam	835			

Hipotezimiz;

H0 öğrencilerinin babalarının sahip oldukları meslek ile vergi iadesi uygulaması kalktıktan sonra fiş/fatura alma alışkanlıklarının devam etmesi arasında bir fark yoktur.

H1 öğrencilerinin babalarının sahip oldukları meslek ile vergi iadesi uygulaması kalktıktan sonra fiş/fatura alma alışkanlıklarının devam etmesi arasında bir fark vardır.

Kruskal wallis test sonuçlarına göre oluşturulan tabloda görüldüğü gibi asymp değeri 341 olduğu görülmektedir. Asymp değeri 0.05 ten büyük olduğu için, öğrencilerin babalarının sahip oldukları meslek ile vergi iadesi kalktıktan sonraki

fiş/fatura alma davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamış ve H1 hipotezi red edilmiştir

Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin annelerin sahip olduğu meslek ile alış veriş esnasında fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürün fiyatı konusunda pazarlık yapma davranışları arasındaki ilişkinin ölçüldüğü kruskal wallis analiz sonuçları Tablo 3.62’de gösterilmektedir.

Tablo 3.62. Öğrencilerin Anne Mesleğine Göre Alışveriş Sırasında Fiş/Fatura Almak Yerine Satıcı İle Pazarlık Yapma Davranışları

Anne Mesleği	N	Ortalama	Test istatistiği	Toplam
İşçi	36	424,93	Chi-Square df Asymp. Sig.	16,940 6 ,010
Memur	40	503,61		
Emekli	47	504,47		
İşsiz	20	432,53		
Serbest	11	377,82		
Esnaf	5	632,20		
Evhanımı	681	408,37		
Toplam	840			

Hipotezimiz;

H0 öğrencilerin annelerin sahip oldukları meslek ile alış veriş sırasında fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürün fiyatı konusunda pazarlık yapma davranışları arasında fark yoktur.

H1 öğrencilerin annelerin sahip oldukları meslek ile alış veriş sırasında fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürün fiyatı konusunda pazarlık yapma davranışları arasında fark vardır

Fiş fatura almak yerine satıcı ile ürünün fiyatı konusunda pazarlık yapma davranışları ile anne mesleklerinin arasındaki ilişki kruskal wallis analiz tekniği ile

incelenmiş ve anlamlı farklar bulunmuştur. ankete katılan öğrencilerin annesi esnaf olanlar fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürün fiyatı konusunda pazarlık yapma davranışında diğer öğrencilere oranla daha istekli oldukları söylenebilir.

3.7.4.3. Öğrencilerin Ailelerinin Sahip Olduğu Gelir Düzeyine Göre Elde Edilen Kruskal Wallis Testi

Bu kısımda, Ankete katılan öğrencilerin yaşlarının, fiş/fatura alma alışkanlıklarını ve vergi adaletine bakış açılarını nasıl etkilediğinin ölçüldüğü kruskal wallis test sonuçları gösterilmektedir.

3.7.4.3.1. Öğrencilerin Ailelerinin Sahip Olduğu Gelir Düzeyine Göre Fiş/Fatura Alma Davranışları Arasındaki İlişki

Gaziosmanpaşa üniversitesi öğrencilerinin alışveriş sırasındaki fiş/fatura alma alışkanlıkları ile sahip oldukları gelir düzeyinin arasında bağımlılık olup olmadığını ölçmek amacıyla kruskall wallis testi yapılmıştır. Analiz sonucu Tablo 3.63'de gösterilmektedir.

Tablo 3.63. Öğrencilerin Ailelerinin Sahip Olduğu Gelir Düzeyi İle Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları Arasındaki Farklılık

Gelir Grupları	N	Ort	Test İstatistiği	Toplam
0-500	132	437,81	Chi-Square df Asymp. Sig.	7,196 4 ,126
501-1000	309	406,03		
1001-1500	219	429,67		
1501-2000	107	435,41		
2001 ve üzeri	71	388,73		
Toplam	838			

Hipotezimiz;

H0 Öğrencilerin alışveriş sırasındaki fiş/fatura alma alışkanlıkları ile ailelerin aylık ortalama gelirleri arasında bir ilişki yoktur.

H1 Öğrencilerin alışveriş sırasındaki fiş/fatura alma alışkanlıkları ile ailelerin aylık ortalama gelirleri arasında bir ilişki vardır

Tabloda görüldüğü gibi, asymp sig (anlamlılık) değeri 0.409 olarak görülmektedir. Asymp değerinin 0.05 ten büyük olduğu için, öğrencilerin ailelerinin sahip oldukları gelir düzeyi ile öğrencilerin alışveriş sırasında fiş/fatura alma davranışları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunamamıştır ve H0 hipotezi kabul edilmiştir.

Tablo 3.64’de Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin ailelerinin sahip oldukları gelir düzeyi ile fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürün fiyatı konusunda pazarlık yapma davranışları arasında bağımlılık olup olmadığını ölçmek amacıyla oluşturulan kruskal wallis testi sonuçları görülmektedir.

Tablo 3.64. Öğrencilerin Fiş/Fatura Almak Yerine Satıcı İle Pazarlık Yapma Davranışları Arasındaki Farklılık

Gelir grupları	N	Ort	Test İstatistiği	Toplam
0-500	136	387,76	Chi-Square df Asymp. Sig.	12,306 4 ,015
501-1000	307	409,12		
1001-1500	219	414,71		
1501-2000	106	481,92		
2001 ve üzeri	72	458,05		
Toplam	840			

Hipotezimiz;

H0 öğrencilerin ailelerin sahip oldukları gelir düzeyi ile alışveriş sırasında fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürün fiyatı konusunda pazarlık yapma davranışları arasında bir fark yoktur

H1 öğrencilerin ailelerin sahip oldukları gelir düzeyi ile alışveriş sırasında fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürün fiyatı konusunda pazarlık yapma davranışları arasında bir fark vardır.

Yapılan analiz sonucunda elde edilen 0.015 asymp. sig değerine göre H1 hipotezi kabul edilmiş ve öğrencilerin ailelerinin sahip oldukları gelir düzeyi ile alışveriş sırasındaki fiş/fatura alma alışkanlığı davranışları arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. 1500-2000 TL gelir düzeyine sahip öğrenciler diğer gelir gruplarına göre daha çok alışveriş sırasında pazarlık yaptıklarını ifade etmektedirler. Yüksek gelire sahip öğrencilerin pazarlık yapmaktan vazgeçerek fiş/fatura almaları beklenirken öğrencilerin ailelerinin gelir düzeyi artıkça daha fazla pazarlık yaptıklarını söyleyebiliriz.

3.7.4.3.2. Öğrencilerin Ailelerinin Sahip Olduğu Gelir Düzeyine Göre Vergi Adaletine Bakışları

Ankete katılan Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin gelirleri ile devletin adil bir vergileme sistemi uyguladığı düşünceleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığını ölçmek amacıyla kruskall wallis analizi yapılmıştır ve Tablo 3.65’de dağılımı gösterilmiştir.

Tablo 3.65. Öğrencilerin Ailelerinin Sahip Olduğu Gelir Düzeyi İle Vergi Sisteminin Adil Olduğu Düşünceleri Arasındaki Farklılık

Gelir grupları	N	Ort	Test İstatistiği	Toplam
0-500	129	412,55	Chi-Square df Asymp. Sig.	7,196 4 ,126
501-1000	310	442,13		
1001-1500	220	404,31		
1501-2000	107	426,82		
	72	370,05		
Toplam				

Hipotezimiz;

H0 öğrencilerin gelirleri ile devletin adil bir vergi politikası uyguladığı düşünceleri arasında bir fark yoktur

H1 öğrencilerin gelirleri ile devletin adil bir vergi politikası uyguladığı düşünceleri arasında bir fark vardır.

Yapılan kruskall wallis analiz sonucunda 0,126 asymp değerinin 0.05 değerinden büyük çıkması nedeniyle H1 hipotezi red edilmiştir. ankete katılan öğrencilerin gelirleri ile devletin uyguladığı vergi politikasının adil olduğu düşünceleri arasında bağımlılık bulunamamıştır.

3.7.4.4 Öğrencilerin Ailelerinin İkamet Ettikleri Yere Göre Fiş Fatura Alma alışkanlıkları

Tablo 3.66'da Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin ailelerinin ikamet ettiği yerler ile alışveriş sırasındaki fiş/fatura alma alışkanlıkları arasındaki ilişkinin test edildiği kruskal wallis analiz sonuçları gösterilmektedir.

Tablo 3.66. Öğrencilerin Aile İkamet Yerlerine Göre Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları

Aile ikamet yeri	N	Ortalama	Test istatistiği	Toplam
İl	395	423,78	Chi-Square df Asymp. Sig.	3,101 3 ,376
İlçe	303	413,09		
Kasaba	46	374,62		
Köy	94	444,16		
Toplam	838			

Hipotezimiz;

H0 Öğrencilerin ailelerin ikamet yerleri ile alışveriş sırasındaki fiş/fatura alma alışkanlıkları arasında bir fark yoktur.

H1 Öğrencilerin ailelerin ikamet yerleri ile alışveriş sırasındaki fiş/fatura alma alışkanlıkları arasında bir fark vardır

Kruskall wallis test sonuçlarına göre H1 hipotezi red edilerek H0 hipotezi kabul edilmiştir. öğrencilerin ailelerin ikamet yeri ile alışveriş sırasındaki fiş/fatura alma alışkanlıklarını etkilememektedir.

Ankete katılan öğrencilerin ailelerinin ikamet ettikleri yer ile alışveriş sonrasındaki fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürün konusunda pazarlık yapma davranışları arasında ki ilişkiyi ölçmek amacıyla kruskal wallis testi yapılmıştır. Test sonuçları Tablo 3.67'de gösterilmektedir.

Tablo 3.67. Öğrencilerin Ailelerinin İkamet Yerlerine Göre Alış Veriş Sırasındaki Fiş/Fatura Almak Yerine Satıcı İle Pazarlık Yapma Davranışları

Aile ikamet yeri	N	Ortalama	Test istatistiği	Toplam
İl	398	415,76	Chi-Square df Asymp. Sig.	8,646 3 ,034
İlçe	300	430,46		
Kasaba	46	493,18		
Köy	96	374,18		
Toplam	840			

Hipotezimiz;

H0 öğrencilerin ikamet ettikleri yer ile alışveriş esnasında fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürünün fiyatı konusunda pazarlık yapma davranışları arasında fark yoktur.

H1 öğrencilerin ikamet ettikleri yer ile alışveriş esnasında fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürünün fiyatı konusunda pazarlık yapma davranışları arasında fark vardır.

Yapılan analiz sonucunda asymp değeri 0,034 olarak tespit edilmiştir. Söz konusu değer 0,05'ten küçük olduğu için istatistiksel olarak anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Aileleri kasabada yaşayan öğrenciler il, ilçe ve köyde yaşayan öğrencilere oranla daha fazla alışveriş esnasında fiş/fatura almak yerine satıcı ile pazarlık yaptıklarını ifade etmektedir.

3.7.4.5 Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Fakülte /Yüksekokullara Göre Elde Edilen Kruskal Wallis Testi

Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin öğrenim gördükleri fakülte/yüksekokulda aldıkları eğitim ile alışveriş sırasında satıcının fiş/fatura vermeme

durumu ile karşılaştıklarında göstermiş oldukları davranış arasında farklılık olup olmadığını ölçmek amacıyla kruskal wallis analizi yapılmıştır. Analiz sonuçlarının dağılımı Tablo 3.68’de gösterilmektedir.

Tablo 3.68. Öğrencilerin Öğrenim Gördükleri Fakülte/Yüksekokula Göre Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları

Öğrenim Gördüğünüz Fakülte/Yüksekokul	N	Ortalama	Test istatistiği	Toplam
Beden eğitim ve spor yüksekokulu	17	405,15	Chi-Square df Asymp. Sig.	8,428 8 ,393
Eğitim fakültesi	77	359,52		
Fen edebiyat fakültesi	102	431,76		
İktisadi ve idari bilimler fakültesi	127	431,89		
Meslek yüksekokulu	390	421,81		
Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu	34	386,91		
Sağlık yüksekokulu	26	439,17		
Turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksekokulu	17	493,21		
Ziraat fakültesi	48	429,52		
Toplam	838			

Hipotezimiz;

H0 Öğrencilerin öğrenim gördükleri fak/yük okullardaki aldıkları eğitim ile alışveriş sırasındaki satıcının fiş/fatura vermeme durumu ile karşılaştıklarında gösterdikleri davranış arasında bir fark yoktur.

H1 Öğrencilerin öğrenim gördükleri fak/yük okullardaki aldıkları eğitim ile alışveriş sırasındaki satıcının fiş/fatura vermeme durumu ile karşılaştıklarında gösterdikleri davranış arasında bir fark vardır.

Kruskall wallis analiz sonucunda elde edilen ,393 asymp sig anlamlılık değerine göre H1 hipotezi red edilmiş ve H0 hipotezi kabul edilmiştir. Öğrenim gördükleri fakülte/yüksekokulda aldıkları eğitim öğrencilerin fiş/fatura alma alışkanlıklarını etkilememektedir.

3.7.4.6. Öğrencilerinin Çevrelerindeki Fiş/Fatura Alma Alışkanlığına Sahip Bireylere Göre Elde Edilen Kruskal Wallis Testi

Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerin yaşadıkları sosyal çevrenin onların alışveriş sırasındaki fiş/fatura alma davranışlarını nasıl etkilediğini ölçmek amacıyla yapılan kruskal wallis analiz sonuçlarının dağılımı Tablo 3.69’da gösterilmektedir.

Tablo 3.69. Öğrencilerin Çevrelerindeki Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları Olanların Sayısına Göre Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları

Çevrenizdeki size en yakın 5 kişiyi göz önüne aldığımızda kaç kişi düzenli olarak fiş fatura alıyor	N	Ortalama	Test istatistiği	Toplam
0	124	352,60	Chi-Square df Asymp. Sig.	25,675 4 ,000
1-2	317	401,30		
3	189	423,46		
4	89	466,25		
5	116	487,62		
Toplam	835			

Hipotezimiz;

H0 öğrencilerin sahip oldukları sosyal çevre ile alışveriş sırasındaki fiş/fatura alma davranışları arasında fark yoktur.

H1 öğrencilerin sahip oldukları sosyal çevre ile alışveriş sırasındaki fiş/fatura alma davranışları arasında fark vardır.

İnsanların içinde bulunduğu toplum onların davranışlarını şekillendirmektedir.

Ankete katılan Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin çevrelerindeki fiş/fatura alanların sayısı artıkça alışverişlerde fatura/fiş aldığını ifade eden öğrencilerin sayısı artmaktadır. Kısaca öğrencilerin fiş /fatura alma alışkanlıklarında çevre önemli bir etkidir.

Ankete katılan öğrencilerin yaşadıkları çevre ile vergi iadesi uygulaması kalktıktan sonraki fiş/fatura alma davranışları arasında ilişkinin ölçüldüğü kruskall wallis analiz sonuçları Tablo 3.70’de gösterilmektedir.

Tablo 3.70. Öğrencilerin Çevrelerindeki Fiş/Fatura Alma Alışkanlıkları Olanların Sayısına Göre Vergi İadesi Kalktıktan Sonra Fiş/Fatura Alışkanlıkları

Çevrenizdeki size en yakın 5 kişiyi göz önüne aldığınız da kaç kişi düzenli olarak fiş fatura alıyor	N	Ortalama	Test istatistiği	Toplam
0	123	337,17	Chi-Square df Asymp. Sig.	31,817 4 ,000
1-2	317	399,64		
3	186	428,41		
4	90	476,53		
5	117	484,02		
Toplam	833			

Hipotezimiz;

H0 öğrencilerin içinde buldukları çevre ile onların vergi iadesi uygulaması kalktıktan sonraki fiş/fatura alma alışkanlıkları arasında fark yoktur.

H1 öğrencilerin içinde buldukları çevre ile onların vergi iadesi uygulaması kalktıktan sonraki fiş/fatura alma alışkanlıkları arasında fark vardır.

Tabloda görüldüğü gibi, asymp sig(anlamlılık) değeri ,000 olarak görülmektedir. Asymp değerinin 0.05 ten küçük olduğu için, öğrencilerin çevrelerindeki

fiş/fatura alma alışkanlığı ile vergi iadesi uygulaması kalktıktan sonraki fiş/fatura alma alışkanlıklarının devam etmesi arasında anlamlı fark bulunmuş ve H1 hipotezi kabul edilmiştir. Çevrelerindeki fiş fatura alanların sayısı artıkça vergi iadesi uygulaması katlıktan sonra dahi fiş/fatura alma alışkanlığı devam edenlerin sayısı artmaktadır

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Devletin sürekliliğini sağlaması ve üstlendiği siyasi, ekonomik ve sosyal görevlerini yerine getirmesi için sağlam ve güvenilir bir gelir kaynağının varlığına ihtiyaç duymaktadır. Eğer devlet ihtiyacı olan gelir kaynağını sağlayamazsa devletin varlığı tehlikeye girecek ve üstlendiği görevleri yerine getiremeyecektir. Vergi gelirlerinin kamu gelirleri içindeki payının %80-90 olduğu dikkate alındığında verginin devletin devamlılığındaki önemi ortaya çıkmaktadır. Devletin varlığını sürdürmesi için bu denli gerekli olan verginin devamlılığı sağlamak için sadece teknik anlamda uygun bir vergi sisteminin varlığı yetmemektedir.

Vergilemede devlet ve insan faktöründen oluşan iki taraf olduğu bilinmektedir. Bu nedenle devlet varlığını sürdürmesi için gerekli olan en önemli gelir kaynağının verimliliğini ve devamlılığını sağlamak için vergilendirme sürecinde vergi politikaları hazırlarken sadece ekonomik ve hukuki boyutunu ele almamalı insan faktörünü de dikkate alarak psikolojik ve sosyolojik boyutunu da değerlendirmelidir.

Bireyin sahip olduğu gelir, vergi ödemeye yetmiyorsa, kamu hizmetlerinin gerekliliğine inanmıyorsa, siyasal iktidarı benimsemiyorsa, vergi bilincini artıracak gerekli mali eğitimi almamışsa, diğer vergi mükellefleri hakkında olumsuz görüşlere sahipse, vergilemede adalet olmadığı inancındaysa, vergi denetiminin yetersiz olduğu ve vergi afların sıklıkla yapıldığı düşüncesine sahipse, kısaca çeşitli bireysel ve çevresel faktörlerden etkileniyorsa ödemesi gerekli olan vergiyi bir yük olarak algılayacak ve vergi kanunlarına aykırı hareket ederek vergiye karşı vergi kaçakçılığı, vergiden kaçınma, vergi reddi gibi çeşitli tepkiler gösterecektir.

Çalışmada bireylerin vergiye karşı davranışlarını belirleyen ve vergilere karşı gösterilen davranış biçimleri ele alındıktan sonra Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin vergiyi algılamalarına, vergiye bakış açlarına, vergi bilinçlerine, fiş/fatura alma duyarlılıklarına, vergiye karşı davranış ve tutumlarına etki eden faktörlerin belirlenmesi için 852 öğrenci üzerinde anket uygulanmıştır. Yapılan araştırma sonuçlarında öğrencilerin demografik özelliklerinin (cinsiyet, anne baba mesleği, öğrenim gördüğü fakülte/yüksekokul gibi) vergiye bakış açılarını ve fiş/fatura alma alışkanlıklarını etkilediği görülmektedir.

Araştırmada elde edilen verilerin sonuçları özetlenecek olursa;

Ankete katılan öğrencilerin büyük çoğunluğu vergiyi kamu hizmetlerinin karşılığı olarak görmektedir. Öğrencilerin cinsiyetlerine, öğrenim gördükleri fakülte/yüksekokula, vergi dersi alıp almamalarına ve ailelerinin sahip olduğu gelir düzeylerindeki farklılıklara göre vergiyi tanımlamaları incelediğinde, öğrencilerin verginin kamu hizmetlerinin karşılığı olduğu konusunda fikir birliği içinde olduğu ve demografik özelliklerinin vergiyi tanımlamalarında farklılığa neden olmadığı görülmektedir. Kız öğrenciler erkek öğrencilere göre daha çok vergiyi bir yük ve zorunlu bir ödeme olarak tanımlarken, ailelerinin gelirleri 501-1000 TL arası olan öğrenciler diğer gelir grubundaki öğrencilere göre nispeten daha çok vergiyi zorunlu bir ödeme ve bir yük olarak görmektedir. Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin vergiyi tanımlamasında dikkat çeken bir noktada sadece Sağlık Yüksek Okulu öğrencilerinin vergiyi bir yük olarak tanımlamamalarıdır.

Araştırmada ankete katılan 852 öğrencinin 510'u (59.9) , devletin artan gelir ihtiyacını *vergi denetimlerini artırarak*, 233'ü (%27.3) *harcamalarını kısırarak*, 68'i (%8) *vergileri artırarak ve yeni vergiler koyarak* , 32'si (%3.8) *borçlanarak* karşılaması

gerektiğini ifade etmektedir. Ankete katılan öğrencilerin büyük çoğunluğunun vergi denetimlerini artırarak gelir sağlamasını düşüncelerinde Türkiye’de kayıt dışı ekonominin varlığını kabul etmelerinin etkili olabileceği söylenebilir.

Kamu hizmetlerinin vergi ödeyenlerin beklentileri ile orantılı olarak yerine getirilmesi vergiye karşı olumlu davranış ve tutum göstererek vergiye gönüllü uyumlarının artmasına neden olacaktır. Öğrencilerin öğrenim gördükleri fakülte/yüksekokul ile devletin harcama yapmasını istediği alanlar arasında farklılığa neden olmaktadır. Eğitim fakültesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksek Okulu öğrencileri *eğitim*, Sağlık Yüksek Okulu öğrencileri *sağlık*, Beden Eğitimi Ve Spor yüksekokulu, Fen Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Ziraat Fakültesi öğrencileri *toplumsal refahın artmasını* vergi verme gönüllüklerini artıracaklarını ifade etmektedir. Ayrıca, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu öğrencileri Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu öğrencileri devletin *savunma* alanında harcama yapmasını istememektedir.

Yükseköğrenim öğrencilerinin vergi kaçakçılığına bakış açıları iş hayatına atıldıklarında karşılaştıkları GV ve KV’ne karşı takınacakları tavır hakkında yorum yapılabilmesine katkı sağlayabilir. Vergi kaçakçılığını hırsızlık olarak tanımlayan öğrencilerin daha az vergi kaçakçılığına eğimli olabileceği söylenebilir. Ankete katılan öğrencilerin % 76,1 vergi kaçakçılığını hırsızlık, %12.2 ‘si kurnazlık, %6.6’sı gözardı edilebilecek bir suç, %5 ‘ise normal sıradan bir olay olarak tanımlamaktadırlar.

Vergi bilincinin artması vergi ödeyenlerin bireysel ve çevresel faktörlerden daha az etkilenecek vergiye karşı olumlu davranışlar sergilemesine neden olmaktadır. Bu nedenle devlet vergi bilincini artıracak politikalar uygulamalıdır. Vergi bilincinin artırılmasında eğitim ve öğretimin dışında vergi sistemindeki adaletsizlik, kamu

harcamalarındaki savurganlık ve vergi oranları bireyin vergi bilincini etkileyen önemli faktörlerdendir. Vergi ödeyenler vergi sistemin adaletsiz olduğunu herkesin mali gücüne göre vergilendirilmediğini az kazananın çok, çok kazananın az vergi alındığını kısaca vergilemede adaletin sağlanamadığını düşünmesi vergilemede uygulanan adalet kavramının sarsılmasına neden olacaktır. Bu nedenle devlet vergi politikalarını hazırlarken vergi yükünün vergilemedeki adalet ilkesine ve Anayasamızın 73. maddesine göre adaletli bir şekilde dağıtılmasını sağlamalıdır.

Vergi bilincini etkileyen faktörlerden kamu harcamalarındaki savurganlık ele alındığında, vergi ödeyenlerin ödedikleri verginin eğitim, sağlık, savunma, toplumsal refahın artması gibi hizmetleri yerine, getirmek için kullanılması yerine lüks ve gereksiz harcamalarda kullanılması, bireyin vergi ödeme istekliliğini azaltacak ve vergiye karşı tepki göstermesine neden olacaktır.

Vergi oranlarının artması ile vergi ödeyenlerin üzerindeki vergi yükü de artış gösterecektir. Buna paralel olarak ta vergi ödeyenler vergi ödemek yerine vergi kaçakçılığı, vergiden kaçınma gibi davranışlara yöneleceklerdir. Çalışmamda öğrencilere yöneltilen “Türkiye’de vergi bilinci sizce nasıl artırılabilir?” soruna ise ankete katılan 852 öğrencinin 453’ü(%52.2) *eğitim ve öğretimle*, 178’i(20,9) *vergi adaletsizliğinin giderilmesi ile*, 89’u (%10.4) *kişi başına düşen gelir düzeyinin artırılması ile*, 77’si(% 9) *kamu harcamalarındaki savurganlığın giderilmesi ile*, 50 öğrenci ise *vergi oranlarının düşürülmesinin* vergi bilincini artıracığını ifade etmektedir.

Vergi cezaları vergi ödeyenlerin üzerinde caydırıcılığı bulunmakta ve vergi bilinçleri düşük dahi olsa vergiye karşı olumlu davranışlar göstermesinde etkili olabilmekte, ya da vergi cezası yeterli gelmemekte vergi ödemek yerine vergi cezasını

ödemeyi tercih etmektedir. Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencileri de alış veriş esnasında fiş fatura almadıkları takdirde uygulanacak olan özel usulsüzlük cezasının davranışlarını çok fazla etkilemeyeceğini ifade etmektedirler.

Gaziosmanpaşa Üniversitesi öğrencilerinin cinsiyetlerinin fiş/fatura alma alışkanlıklarının nasıl etkilendiğini incelediğinde kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla alış veriş esnasında fiş/fatura almada daha dikkatli oldukları görülmektedir. Baba mesleğine göre değerlendirdiğimizde baba mesleği memur ve emekli olan öğrencilerin fiş fatura alma alışkanlıklarının daha fazla olması beklenirken serbest meslek erbabı ve işsiz olan öğrencilerin diğer gruptaki öğrencilere göre alışveriş sırasında fiş/fatura alma alışkanlıklarında daha duyarlı oldukları görülmektedir.

Vergi ödeyenin gelirinde azalmaya neden olduğundan birey devletin elde edeceği geliri düşünmek yerine kendi gelirini düşünecek ve fiş fatura almak yerine satıcı ile ürün fiyatı konusunda pazarlık yapacaktır. Düşük gelirli öğrencilerin alışveriş sırasında yüksek gelirli öğrencilere oranla daha fazla fiş fatura almak yerine satıcı ile ürün fiyatı konusunda pazarlık yapması beklenirken öğrencilerin ailelerin sahip olduğu gelir düzeyi arttıkça pazarlık yapma davranışlarında artış görülmektedir.

Bireyler içinde buldukları çevre koşullarından olumlu ve olumsuz olarak etkilenmektedirler. Öğrencilerin fiş/fatura alma alışkanlıklarında yaşadıkları çevre içinde fiş/fatura alan bireylerin sayısının artmasının öğrencilerin tutum ve davranışlarını olumlu yönde etkileyeceği düşünülmektedir. Yapılan araştırma sonuçları da bunu doğrulamaktadır.Çevrelerindeki fiş /fatura alan bireylerin sayısı arttıkça öğrencilerin alış veriş sırasın fiş/fatura almaya daha duyarlı oldukları söylenebilir.

Yapılan araştırma da uygulanan anket sonucunda elde edilen verilere göre vergiye karşı davranış ve tepkilerin en aza indirilerek bireyin vergiye gönüllü uyumunu sağlaması için bir takım öneriler sunulabilir

Bunlar;

-Bireylere eğitim hayatları süresince ödenmeyen vergilerin devlet gelirlerini azaltacağı ve bu nedenle toplumsal refahın ve ülke ekonomisinin kalkınmasının gerileyerek, toplumun işsizlik enflasyon gibi sorunlarla karşılaşmalarına neden olacağı vurgulamalı ve verginin devletin devamlılığı için gerekli olduğunu bilinci verilerek verginin bir yük değil devletin varlığını sürdürmesi gerekli olan bir gelir kaynağı ve verginin ödevinin de bir vatandaşlık görevi olduğu vurgulanarak vergi bilinçleri artırılmalıdır.

-Belge almanın önemi vurgulanarak alınmayan her fiş faturanın kayıt dışı ekonomiyi artıracaklarını ve bundan sadece devletin zarar görmeyeceğini bireyin yakınlarının kısacı toplumun tüm fertlerinin bundan etkilenecek kamu hizmetlerini yeterince alamayacağı konusunda medya, sempozyum ve kongreler aracılığıyla bilgilendirilmeli fiş fatura alma duyarlılıklarını artırmalıdır.

-Devlet adil ve şeffaf bir vergi sistemi hazırlayarak toplanan vergilerin nerelerde ve nasıl harcandığını kamuoyuna duyurmalıdır. Böylelikle vergi ödeyenlerin ödenen vergilerin kamu hizmetlerinin dışında gereksiz yere sarf edildiği düşüncesine kapılmaları engellenmelidir.

-Vergi ödeyenlere ödedikleri vergi ile sağladıkları kamu hizmetleri arasında bağlantı kurmalarını sağlamalı. Ödedikleri verginin karşılıksız olarak ödendiği düşüncesi yerine kamu hizmeti olarak kendilerini yansıyacağı düşüncesi yerleştirilmelidir.

-Başarılı bir vergilendirme için sadece etkin bir vergi mevzuatının varlığı yetmemektedir. Hazırlanan vergi mevzuatını kullanılması sağlayan bir vergi idaresinin varlığı da gerekmektedir.

Kısacası devlet vergiye karşı tepkileri azaltmak, verginin etkin ve verimli bir şekilde işleyişini sürdürmek için vergiye karşı gösterilen tepkilerin nedenlerini araştırmalıdır. Araştırmalar sonucunda hazırlanan vergi mevzuatlarının vergilendirme sürecinde vergi dairelerince etkin bir şekilde kullanılması sağlamalıdır. Vergi ödeyenlerin psikolojik ve sosyolojik durumunu göz önüne alarak vergi bilinci artırıcı uygulamalar gerçekleştirmelidir.

KAYNAKÇA

AKBULUT, A. Rıza ;“Tax Compliance (Vergiye Gönüllü Uyum)”, **Vergi Dünyası**,

S:266,Ekim 2003, ss.89-97.

AKDOĞAN, Akdoğan;Gelir Vergisi Açısından Vergi Adaletine Teknik Bir Yaklaşım,

Ankara İktisadi Ve Ticari İlimler Akademisi Yayın No:137, Ankara, 1980.

AKTAN, C.Can; “Vergi Psikolojisinin Temelleri ve Vergi Ahlakı” **Vergileme**

Ekonomisi ve Vergileme Psikolojisi, (Ed: Aktan, C. Can, Dilek Dileyici ve

İstiklal Y.Vural), Seçkin Yayınevi, Ankara, 2006 .

AKTAN, C & SARAÇ , Ö & DİLEYECİ, D; Vergilere Karşı Tepkiler Ve Vergilerin

Ahlaki Ve Sosyo-Psikolojik Sınırları **Vergileme Ekonomisi ve Vergileme**

Psikolojisi, (Ed: Aktan, C.Can, Dilek Dileyici ve İstiklal Y.Vural), Seçkin

Yayınevi, Ankara, 2006.

AKTAN, C & SARAÇ , Ö & DİLEYECİ, D; “Vergi Zulmüne Karşı Direnişin İki

Yönü: Sivil İtaatsizlik ve Vergi İsyanı” **Vergi, Zulüm ve İsyan**, (Coşkun

Can Aktan, Dilek Dileyici ve Özgür Saraç) Ankara: Phoenix Yayınevi, 2003.

AKTAN, C & SARAÇ , Ö & DİLEYECİ, D; “Vergilere Karşı Tepkilerin Anatomisi”

Vergi, Zulüm ve İsyan, (Coşkun Can Aktan, Dilek Dileyici ve ÖzgürSaraç)

Ankara: Phoenix Yayınevi, 2003.

ALTUNISIK, R; COSKUN, R ; BAYRAKTAROGLU, S; YILDIRIM, E: Sosyal

Bilimlerde Araştırma Yöntemleri-SPSS Uygulamalı, Gelistirilmiş 3. Baskı,

Sakarya Kitapevi, Sakarya, 2004.

ANIL, Haluk; **Türkiyede Vergi Yüğü** (1950-1970) Gayri Safi Toplumsal Vergi Yüğü

Hesabı Üzerine Bir Deneme, A.İ.T.İ.A Maliye Kürsüsü Asistanı Emel

Matbaacılık, Ankara, 1973.

- ARSAN, H.Üren ; Vergi Yükü Üzerine Bir İnceleme**, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi, Ankara, 1968.
- AYDIN, Selda; ‘‘Vergi Kayıp Nedenleri Ve Yöntemleri’’**, **Vergi Sorunları**, Temmuz 2003, Sayı:178, ss:19-27.
- AYDOĞDU, F.İsmail Hakkı; Türkiye’de Vergi Kaçakçılığı Suçu Ve Cezası** (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2009.
- BAKKAL, Ufuk ; Kayıt Dışı Ekonomi**, Derin Yayınları, 2007.
- BATIREL, Ömer Faruk; Kamu Maliyesi ve Yönetimi**, T.C İstanbul Ticaret Üniversitesi Yayınları, 2007.
- BAYRAKLI, H & SARUÇ, N.T & SAĞBAŞ, İ;** Vergi Kaçırmaı Etkileyen Faktörlerin Belirlenmesi Ve Vergi Kaçaklarının Önlenmesi :Anket Çalışmasının Bulguları, 19. Türkiye Maliye Sempozyumu, Antalya, 10–14 Mayıs 2004, s.s:1-52.
- BULUTOĞLU, Kenan; Vergiye Karşı Tipik Bir Reaksiyon :Poujade Hareketi’’ Maliye Enstitüsü Konferansları**, Dördüncü Seri, No:6, İstanbul, 1960, ss.173–197.
- ÇATALOLUK, Cuma; ‘‘Vergi Karşısında Mükellefler Tutum Ve Davranışları’’** Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2008, S:20, s.s:213-228
- ÇELİKKAYA, Ali; Mükelleflerin Vergiye Gönüllü Uyumunu Etkileyen Faktörler E-Akademi Hukuk, Ekonomi ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi**, Temmuz 2002, S:5 ss:1-7.
- ÇETİN, Güneş; Vergi Aflarının Vergi Mükelleflerinin Tutum ve Davranışları Üzerindeki Etkisi Yönetim ve Ekonomi**, Celal Bayar Üniv. İİBF Manisa Yıl:2007, Cilt :14, S:2. ss:171-187.

- ÇİÇEK, Halit; Psikolojik Ve Sosyal Yönden Yükümlülerin Vergiye Karşı Tutum Ve Tepkileri** (İstanbul İli Anket Çalışması) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İSMMO Yayını, No:64, İstanbul, 2006.
- ÇİÇEK, H& KARAKAŞ, M& YILDIZ,A.;** “Güneydoğu Anadolu Bölgesi’nde Vergi Yükümlülerinin Vergiyi Algılama ve Tutum Analizi: Bir Alan Araştırması”, Maliye Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Yayın no:2008/381 Ankara, 2008.
- ÇOBAN, H & AKTAN, C.C;** Vergileme Ekonomisi ve Vergileme Psikolojisi Perspektiflerinden Vergiye Karşı Tutum ve Davranışları Belirleyen Faktörler”, **Vergileme Ekonomisi ve Vergileme Psikolojisi**, (Ed: Aktan, C. Can, Dilek Dileyici ve İstiklal Y. Vural), Seçkin Yayınevi, Ankara, 2006.
- ÇOBAN, H & SEZGİN, S;**“Vergi Mükelleflerinin Davranışları Üzerine Ampirik Bir İnceleme:Denizli Örneği”, **Türkiye’de Vergi Kayıp ve Kaçakları, Önlenmesi Yolları**, 19. Türkiye Maliye Sempozyumu, Antalya, 10–14 Mayıs 2004, s.776–792.
- ÇOMAKLI, Şafak ;** “Mükellef Sosyo Psikolojisi Açısından Vergi Ödemeyi Etkileyen Genel Faktörler”, **Vergi Dünyası**, Sayı:322, Haziran 2008, ss:113-120.
- DEMİR, Müslim;** “Toplumun Vergiye Karşı Tutum Ve Davranışlarını Etkileyen Faktörler”**Akademik Bakış**, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi, ISSN:1694-528X, S:18, 2009, ss:143-152.
- DEMİR, Murat;** ‘**Vergi Kaçırmayı Etkileyen Faktörler**’ Hukuk, Ekonomi Ve Siyasal Bilimler Aylık İnternet Dergisi Ağustos 2009, S:90 ss:1-18.
- DOĞAN, Bilal;**“Vergi Psikolojisi Ve Vergiye Karşı Psikolojik Tutumun Sonuçları”, **Vergi Kontrol Memurları Derneği**, Yıl,1 S:6 Eylül 1993, ss 14-21

DOĞAN, Hasan; Vergiciliğimiz Vergi Güvenliği Önlemlerinden Bir Yoksun Bırakılıyor Kayıt Dışı Çalışanlar Gene Kazandı. Vergi Gene Üreten, Çalışan Yasalara Uyan Kimseler Üzerine” **Vergi Dünyası**, S:217, Eylül 1999, ss.3-16.

DOĞANYİĞİT, Sadettin ; “Etkin Bir Vergi Düzeninin Tesisinde, Mükellefle Kurulan Olumlu İlişkilerin Önemi” **Mülkiyeliler Birliği Dergisi** C:XXI Sayı:203, 2009, ss:34-38.

DOĞANYİĞİT, Sadettin; “Vergi Kayıp ve Kaçaklarının Önlenmesinde Yeni arayışlar: Mükellef Haklarının Korunması ve Mükelleflerin Vergiye Karşı Dirençlerinin Minimize Edilmesi. ”**19. Maliye Sempozyumu**, Antalya 2004, s.s:793-800.

DÖNMEZ, Recai; **Teoride Ve Uygulamada Vergi Afları**, Anadolu Üniv. İ.İ.B.F Yayınları, No: 557/92, Eskişehir, 1992.

DÜLGEROĞLU, Ercan; “Vergilemenin Psikolojik Etkileri”, **Bursa İ.T.İ.A. Dergisi**, C:4, Temmuz-Kasım 1975, s.223-244.

EDİZDOĞAN , Nihat ; **Kamu Maliyesi**, Ekin Kitabevi, Bursa, 2004

EDİZDOĞAN, Nihat ; **Türkiye’de Vergi Suç Ve Cezaları**, Örnek Kitabevi, Bursa, 1986.

EJDER, H.Lütfü; **Türkiye’de Vergi Politikaları** G.Ü İ.İ.B.F Dergisi 4/2000, s.s:127-132.

ERDEM, M.& **ŞENYÜZ**, D & **TATLIOĞLU**, İ ; **Kamu Maliyesi**, Ekin Kitabevi Bursa, Eylül, 1998.

ERGİNAY, Akif ; **Kamu Maliyesi Kamu Gelirleri- Kamu Giderleri- Devlet Bütçesi-Kamu Borçları** Maliye Politikası Savaş Yayınları, Ankara, 1998.

Gelir İdaresi Başkanlığı; www.gib.gov.tr

GERÇEK, A; “Tahsilatın Hızlandırılması Açısından Tecil Şeklinde Uygulanan Vergi Aflarının Değerlendirilmesi ve Öneriler” **Vergi Dünyası**, S:240, Ağustos, 2001, ss:144-150.

GERÇEK, A & YÜCE, M; “Mükelleflerin Vergiye Yaklaşımı Açısından Türk Vergi Sisteminin Değerlendirilmesi”, Bursa Ticaret Ve Sanayi Odası Bursa, 1998.

GÖK, A.Kerim; “**Vergi Direncinin Gelişimi**” Marmara Üniversitesi İ.İ.B.F Dergisi Yıl 2007 Cilt XXII, S:1, ss:143-163.

GÖKBUNAR, A.R & GÖKBUNAR, R; “Mükellef Davranışları, Vergi Etiği ve Vergi Uyumunu”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Temmuz, 2007, S:311. s.s:91-99

GÖKBUNAR, A.Rıza; “Vergileme İlkeleri ve Küreselleşme”, Celal Bayar Üniversitesi İİBF **Yönetim ve Ekonomi Dergisi**, Yıl:1998, S:4 ss:1-23.

GÖKALP, İlhan; Vergiyi Ödemeyi Etkileyen Ekonomik Faktörler **Akademik Bakış**, Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler E-Dergisi ISSN:1694-528X S: 12 Yıl: Mayıs 2007, ss:1-9.

GÜREDİN, Ersin; Türkiyede Vergi Kayıplarının Önlenmesi Sorunu (Maliyeye Ve İşletmeye Düşen Görevler) İstanbul : İ.Ü. İşletme Fak. Muhasebe Enst., 1977.

GÜVENÇ, İ & TUAY E.; Türkiye’de Mükelleflerin Vergiye Bakışı Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı Yayın no:51, Ankara, Kasım 2007.

İŞİK, A.K & KARAYILMAZ, E.& ORGAN, İ; Kamu Maliyesi, **Kamu Maliyesi Ekin** Kitabevi Yayınları, Bursa, 2005.

İSTATİSTİK MERKEZİ; www.istatistikmerkezi.com

- İPEK, S & KAYNAR, İ;** Vergiye Gönüllü Uyum’’ konusunda Çanakkale İline Yönelik Amprik Bir Çalışma Yönetim ve Ekonomi, Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F Manisa Yıl:2009 Cilt:16 Sayı:1. s.s:116-128.
- KALMIŞ, H.& YILMAZ B.B.;**“Vergi Kayıp ve Kaçaklarını Önlemede Bir Çözüm Önerisi: Servetlerin Beyanı ve İzlenmesi”, 19. Türkiye Maliye Sempozyumu Türkiye’de Vergi Kayıp ve Kaçakları, Önlenmesi Yolları, Ankara: Yaklaşım Yayıncılık, 2004, (ISBN: 975-7903-85-X), ss. 822 – 833.
- KARAKOÇ, Yusuf ;** “Vergi Kaçağı Kavramı ve Türleri” **Vergi Dünyası**, S:163, Mart 1995, ss:97-108.
- KELEŞ, Yusuf ;** “Yinemi Af ?Mükellefler Ne Zaman Vergi Öderler” **Vergi Dünyası** S: 249, Mayıs 2002, s.s:76-77.
- KILDİŞ, Yusuf ;** “Türk Vergi Sisteminde Vergiden Kaçınma”, **Vergi Dünyası Dergisi**, Mayıs, 2007, S:309, ss:123-130.
- KILIÇ, Seçkin,** “Mükellefin Vergi Karşısındaki Tutum Ve Davranışlarını Etkileyen Faktörler,” Vergi Denetmenleri Derneği, S:68, Aralık-Ocak 2004, s.s81-90.
- KORKMAZ, Esfender ;****Vergi Yapısı Ve Gelişimi**, İ.Ü Fakültesi Yayınları No:2989/489 Güray Matbası, İstanbul, 1982.
- KORKMAZ, Esfender;** **İktisadi Gelişme Ve Mali Sistem**, Filiz Kitabevi, İstanbul, 1998.
- KUMLUCA, İbrahim:** “Vergiye Gönüllü Uyumu Etkileyen Faktörler”, **Vergi Sorunları**, S:180, Eylül, 2008, ss:94-97.
- KUMRULU, Ahmet:** Vergi Hukukunun Bir Kısım Anayasal Temelleri www.dergiler.ankara.edu.tr/dergiler/38/306/2896/pdf Ankara , 1981, ss:147-162

- LAUFENBURGER, Henry; Maliyenin Ekonomik Teorisi, (Çev:İsmail Hakkı Ülkmen) Maliye Enstitüsü, Ankara, 1967.**
- MASON, R. & L.CALVIN: “ A Study Of Admitted Income Tax Evasion” , Law And Review, Vol.12, 1978, s.s:73-89**
- MUTER N.& SAKINÇ S& ÇELEBİ K.;** “ Mükelleflerin Vergi Karşısındaki Tutum Ve Davranışları Araştırması” Manisa -1993.
- MUTER, Naci; Vergi Teorisi, Manisa, 2000.**
- MUTLU, A.& TUNCER, M;** “Vergi Karmaşıklığının Vergi Uyumuna Etkisi Ve Türkiye”**Vergi Sorunları, Mayıs, 2002, S:164 ss:101-114.**
- MUTLUER, M.Kamil; Vergi Genel Hukuku, İstanbul Bilgi Üniv Yayınları , 2006.**
- NADAROĞLU, Halil; Kamu Maliyesi Teorisi, Gözden Geçirilmiş ve Düzeltilmiş 4.Baskı, Sermet Matbası, 1982.**
- ÖMÜRBEK, N & ÇİÇEK H.G & ÇİÇEK, S;** Vergi Bilinci Üzerine Bir İnceleme : Üniversite Öğrencileri Üzerinde Yapılan Anketin Bulguları **Maliye Dergisi** S:153, Temmuz- Aralık, 2007, ss:102-122.
- ÖNDER, İzzettin,(1992a);“Vergi Ahlakı, Vergi Psikolojisi, Hayat Standardı Esası”**Yayınlanmamış Tebliğ Metni, 1. Ulusal Vergi Kongresi, İstanbul.
- ÖNDER , İzzettin(1992b) ; Vergiye Psikolojik Direniş , Görüş Dergisi, Mayıs, s.s:50-52.**
- ÖNER, Erdoğan; Kamu Maliyesi I (Kamu Harcamaları ve Kamu Gelirleri) Bakanlık Müşaviri Maliye ve Gümrük Bakanlığı Araştırma Planlama Ve Koordinasyon, Kurulu, Ankara, Yayın No:1986/282.**
- ÖZER, İlhan ; Vergileme İlkeleri Ve Türk Vergi Sistemi , Türkiye Ve Orta Doğu Amme İdaresi Enstitüsü Yayınları No:163 Doğan Basımevi, Ankara 1977.**

ÖZDEMİR, A.R & AYVALI, H.;Vergi Bilincine Sahip Bireylerin Fiş Fatura Alma Alışkanlığı **Maliye Dergisi- S: 153 / Temmuz-Aralık, 2007.**

PEHLİVAN , Osman; Kamu Maliyesi , Trabzon 2005 .

ROTH, Jeffrey A./SCHOLZ, John T.WITTE, A.D.(Eds) (1989), Taxpayer Compliance, Vol.: An Agenda For Research(Philadelphia : University Of Pennsylvania Pres).

SAĞBAŞ, İ & BAŞOĞLU, A; İlk Öğretim Çağındaki Öğrencilerin Vergileri Algılaması :Afyonkarahisar İli Örneği Afyon Kocatepe Üniv , İ.İ.B.F Dergisi (C.VII, S.2, 2005) ss:123-144.

SARAÇOĞLU, Fatih; Vergi Kapasitesini Belirleyen Faktörler Ve Türkiye’de Vergi Kapasitesi, Vergi Denetmenleri Derneği, S:71, Haziran-Temmuz 2004 , ss:91-103.

SARAÇOĞLU, Fatih; “Yaş-Cinsiyet-Medeni Durum- Ve Eğitim Durumunun Vergiye Karşı Tutum Üzerine Etkilerinin Anket Sonuçları Çerçevesinde Değerlendirilmesi,” Kmu İİBF Dergisi, Yıl 10, S:15, Aralık 2008, s.s:16-34.

SARAÇOĞLU, Fatih: “Vergi Afları Vergiye Uyum Ve Türkiye Uygulamaları”, Finans – Politik & Ekonomik Yorumlar Dergisi, S: 483, Haziran 2004 sy.

<http://w3.gazi.edu.tr/web/fatihsaracoglu/dosyalar/AkademikCalismalar/Makaleler/Makale13.pdf>

SARUÇ, Naci.T; Vergi Ödemeyi Etkileyen Faktörler:Anket Araştırmalarının Sonuçları, Vergi Sorunları, Temmuz, 2003; S:178, s.s:152-165.

SCHMÖLDERS, Günter:“Mali Psikokoloji”, Maliye Enstitüsü Konferansları, Onbeşinci Seri, İstanbul, İ.Ü.İ.F. Maliye Enstitüsü Yayınları, No:34, 1968, s.s:11–18.

- SCHMÖLDERS**, Günter; **Genel Vergi Teorisi**, (Çev: Salih Turhan), İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1976.
- SEYİDOĞLU**, Halil; **Ekonomik Terimler**:Ansiklopedik Sözlük, Güzem Can Yayınları, Ankara, 1992.
- SİVEREKLİ**, Demircan;“Türkiye’de Vergi Politikalarının Siyasi Analizi”, **Türkiye’de Vergi Kayıp ve Kaçakları, Önlenmesi Yolları, 19. Türkiye Maliye Sempozyumu**, Antalya, 10–14 Mayıs 2004, ss.533–572.
- SOFUOĞLU**, Ahmet; “Vergi Kaçakçılığı Ve Mücadele Yolları,” **Vergi Dünyası**, S: 191, Temmuz 1997, s.s:132-132.
- SÖYLER**, İlhami; “Vergilemede Adalet İlkesi Açısından Türk Vergi Sisteminin Analizi,” **Vergi Sorunları**, Şubat 2006, S:209 ss:31-43.
- ŞAFAK**, Mehmet; “**Vergilemede Demokrasi**” vergi dünyası, 1994, S:157, sy.
- ŞENYÜZ**, Doğan ; **Vergilemede Yükümlü Psikolojisi**, S:14 Bursa, 1995.
- ŞENYÜZ**, D. & **ERDEM**, M.& **TATLIOĞLU**, İ; **Kamu Maliyesi**, Ekin Basım Yayın Dağıtım, Bursa, 2008.
- TOSUNER**, M & **DEMİR**, İ.C; “Vergi Ahlakının Sosyal Ve Kültürel Belirleyenleri” Süleyman Demirel Üniv İ.İ.BF Dergisi, Y:2009, C.14 S.1, s.s1-15.
- TUNCEL**, Kamil; “Vergi Yükünün Adil Paylaşımı: Bir Çözüm Önerisi”, **Vergi Sorunları**, Nisan 2003, S:175, s.s:131-175.
- TUNÇER**, Mehmet ; “**Vergi Ahlakı –Vergi Uyumu İlişkisi Ve Türkiye**” Vergi Sorunları, Ekim 2003, S:181, s.s:92-114.
- TUNÇER**, Mehmet ; “**Hükümet Birey İlişkilerinin Vergi Uyumuna Etkisi Ve Türkiye**” Ankara Üniversitesi Sbs Dergisi ..57/3. s.s:108-128.

UÇAK, Cemalettin ;Vergilendirme Psikolojisi, **Vergi Dünyası**, S:189, Mayıs 1997, ss:13-37.

USER, İnci; **Vergilemenin Sosyal Psikolojik Sınırı**, (Basılmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul, 1992.

USER, İnci; Davranış Araştırmaları Işığında Vergi Kaçakçılığı.

[Http://Archive.İsmmmo.Org.Tr/Docs/Malicozum/26malicozum/14Yrddocdr%C4%B0nciuser68.Doc](http://Archive.İsmmmo.Org.Tr/Docs/Malicozum/26malicozum/14Yrddocdr%C4%B0nciuser68.Doc)

ÜNSAL, Şamil; **Vergi Kaçakçılığında Sosyal Etkenler**, (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1987.

YENİÇERİ, Harun; “Beyan Esasına Dayanan Vergilerde Vergi Kayıp ve Kaçaklarının Psikolojik Nedenlerinin Tespitine Yönelik Bir Araştırma”, **Türkiye’de Vergi Kayıp ve Kaçakları, Önlenmesi Yolları, 19. Türkiye Maliye Sempozyumu**, 219 Antalya, 10–14 Mayıs 2004, ss.908–927.

YÜCE, Mehmet; “Vergileme İlkeleri ve Ekonomik Konjoktür Açısından Deprem Vergilerinin Genel Bir Değerlendirilmesi,” *Mevzuat Dergisi* Y:2 s:9 Eylül 1999,

[http://www.basarmevzuat.com/dergi/99-09/a/depremver.htm\(09.03.2010\)](http://www.basarmevzuat.com/dergi/99-09/a/depremver.htm(09.03.2010)).

YAŞA , Memduh, **Vergi Yükü**, Sermet Matbası, İstanbul, 1962.

YILMAZ, E.Binhan & **ŞEKER**, Murat; **Vergiye Karşı Tepkiler Mükellef Davranışları: İstanbul Örneği**, İstanbul Serbest Muhasebeci Mali Müşavirler Odası, Yayın No:86, Nisan 2007, İstanbul.

EK**ANKET SORU FORMU**

Sayın İlgili,

Anket formu, Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde hazırlanacak olan “Yükseköğrenim Öğrencilerinin Vergiyi Algılaması” adlı yüksek lisans tez çalışmasına destek olması amacı ile tamamen bilimsel amaçlı olarak düzenlenmiştir.

Anket sorularına titizlikle vereceğiniz yanıtlar, siz öğrencilerin vergileri algılayış biçimleri ile bunun sonucunda oluşturdukları davranış tarzlarının belirlenmesinde ve bu davranış biçimlerinin oluşmasında vergi idaresinin ne tür bir rolünün olduğunun saptanması açısından önem arz etmektedir. Vereceğiniz yanıtlar, bu tez çalışmasının amacının gerçekleşmesine yardımcı olacaktır. Anket sonuçları çalışma amacının dışında kullanılmayacak ve kişi adları kesinlikle belirtilmeyecektir. Bu nedenle, sizlerden adınız istenmemektedir. 33 sorudan oluşan bu anketi cevaplayarak çalışmamıza sağladığınız katkı için şimdiden teşekkür ederim.

Aslıhan ŞAHİN

Cinsiyet E K

Öğretim türünüz I.Öğretim II. Öğretim

Yaşınız 16-18 19 -20 21 -22 23-24 25 ve üzeri

1) İkamet ettiğiniz yer?

- Ailemle kalıyorum Kredi ve yurtlar kurumu yurdu
- Özel yurt Evde

2) Babanızın mesleği

- İşçi Memur Emekli İşsiz Serbest Esnaf

3) Annenizin mesleği

İşçi Memur Emekli İşsiz Serbest Esnaf Ev hanımı

4) Ailenizin ikamet ettiği yer

İl İlçe Kasaba Köy

5) Ailenizin aylık ortalama geliri

0-500 501-1000 1001-1500 1501-2000 2001-üzeri

6) Aylık harcamanız

0-250 251-500 501ve üzeri

7) Öğrenim gördüğünüz Fakülte/Yüksekokul

- Eğitim fakültesi Beden eğitimi ve spor yüksekokulu
 Fen-edebiyat fakültesi Sağlık yüksekokulu
 İktisadi ve idari bilimler fakültesi Turizm işletmeciliği ve otelcilik yüksekokulu
 Ziraat fakültesi Yabancı diller yüksekokulu
 Meslek yüksekokulu
 Sağlık hizmetleri meslek Yüksekokulu

8) Eğitim hayatınız süresince vergi konusunda bilgilenmenizi sağlayacak bir ders aldınız mı?

1)Evet 2)Hayır

9) Vergi veriyor musunuz?

1)Evet 2)Hayır 3)Bazen 4)Bilmiyorum

10) Sizce vergi ne anlama geliyor?

- 1) Zorunlu bir ödemedir 2) Kamu hizmetlerinin karşılığıdır
3) Bir ödevdir 4) Bir yükür
5) Bilgi sahibi değilim

11) Sizce devlet artan gelir ihtiyacını nasıl bir politika izleyerek karşılamalıdır?

- 1) Vergileri arttırarak veya yeni vergiler koyarak
- 2) Harcamalarını kısarak
- 3) Borçlanarak
- 4) Vergi denetimlerini arttırarak

12) Sizce devlet hangi alanlarda harcamalar yaparsa vergi verme gönüllülüğünüz artar?

- 1) Eğitim
- 2) Savunma
- 3) Sağlık
- 4) Toplumsal refahın artmasını sağlarsa

13) Devlet nasıl bir vergileme politikası izlerse vergi verme gönüllülüğünüz artar?

- 1) Vergi affının uygulanmayacağı konusunda anayasa değişikliği yaparsa
- 2) Vergilemede adil davranırsa
- 3) Kayıt dışı ekonomiyi azaltırsa
- 4) Ödediğim vergilerin hangi alanlarda kullanıldığını bize anlatırsa

14) Kendinize ait bir iş yeri sahibi olsanız daha az vergi vermenin yollarını arar mıydınız?

- 1) Evet
- 2) Hayır
- 3) Bazen
- 4)Bilmiyorum

15) Vergi kaçırmak size ne çağrıştırır?

- 1) Hırsızlık
- 2) Kurnazlık
- 3) Göz ardı edilebilecek suç
- 4) Normal sıradan olay

16) Türkiye’de vergi bilinci nasıl arttırılabilir?

- 1) Eğitim ve öğretim ile
- 2) Kamu harcamalarındaki savurganlığın giderilmesi ile
- 3) Vergi sistemindeki adaletsizliğin giderilmesi ile
- 4) Vergi oranlarının düşürülmesi ile
- 5) Kişi başına düşen gelir düzeyinin arttırılması ile

17) Çevrenizdeki size en yakın 5 kişiyi göz önüne aldığımızda kaç kişi düzenli olarak fiş/fatura alıyor?

- 1) 0
- 2) 1-2
- 3) 3
- 4) 4
- 5) 5

Madde No	Maddeler	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.	Vergi bilinci ile ilgili verilecek eğitimler vergilemeye karşı yanlış tutumların düzeltilmesini ve doğru tutumların yerleşmesini sağlamaktadır.					
2.	Medyada, sempozyum ve kongrelerde verginin bir vatandaşlık görevi olduğunun vurgulanması vergi bilincini artırmaktadır					
3.	Ödenmeyen vergilerin kamu hizmetleri aksattığını düşünüyorum					
4.	Ödediğim verginin ülkenin ihtiyaç duyulan alanlarına harcandığına inanıyorum.					
5.	Devletin adil bir vergileme sistemi uyguladığını düşünüyorum.					
6.	Alınmayan her fiş/fatura devletin değil başkalarının zengin olmasını sağlar.					
7.	Alışveriş sırasında fiş/faturamı satıcı vermese bile isterim.					
8.	Alışveriş sırasında fiş/fatura almayan vatandaşı ve vermeyen satıcıyı ikaz ederim					
9.	Alışverişlerde fatura ya da fiş vermeme durumu ile karşılaşıyorum.					
10.	Üniversitede okumam alışverişlerimde fiş/fatura alma alışkanlığımı olumlu yönde değiştirmiştir..					
11.	Alışverişini gerçekleştirdiğim yer (pazar, süpermarket, bakkal vs.)fiş/fatura almamı etkiler.					
12.	Alışverişlerdeki ödeme şekli (kredi kartı, nakit, veresiye, taksit vb.) fiş/fatura almamı etkiler.					
13.	Fiş/fatura almak yerine satıcı ile ürün fiyatı konusunda pazarlık yaparım.					
14.	Vergi iadesi uygulaması kalktıktan sonra fiş/fatura alma alışkanlığım devam ediyor					
15.	Vergi iadesi uygulaması tekrar yürürlüğe girse fiş/fatura alma alışkanlığım da değişme olur.					
16.	Alışveriş sırasında fiş/fatura almadığım takdirde uygulanacak olan 32 tl'lik özel usulsüzlük cezası fiş fatura alma alışkanlığımda değişikliğe neden olmaz.					

Bize zaman ayırdığınız için teşekkür ederiz.

ÖZGEÇMİŞ

1981 yılında İstanbul'da doğdu. İlk orta ve lise öğrenimi Tokat'ın Turhal ilçesinde tamamladıktan sonra 2000 yılında Erciyes üniversitesi işletmecilik bölümünü kazandı. 2003 yılında önlisans eğitimini tamamladıktan sonra 2003 yılında Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Bölümüne 3. sınıftan lisans öğrenimine devam etme hakkı kazandı.2005 yılında Anadolu üniversitesi işletme fakültesinde lisans öğrenimini tamamladı. 2007 yılında Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Maliye Anabilim Dalı Maliye Bölümünde Yüksek Lisans yapmaya başladı ve halen yüksek lisans öğrenciliği devam etmektedir.

İletişim bilgileri
asli_hansahin@hotmail.com

Aslıhan ŞAHİN